

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Το Φαινόμενο του Πληθοπορισμού. Η Περίπτωση του Thesswiki.

Δήμητρα Μουστάκα

Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού
ΠΜΣ Πολιτιστική Διαχείριση

Μάιος 2016
Αθήνα-Ελλάδα

Μουστάκα Δήμητρα, 4114Μ023

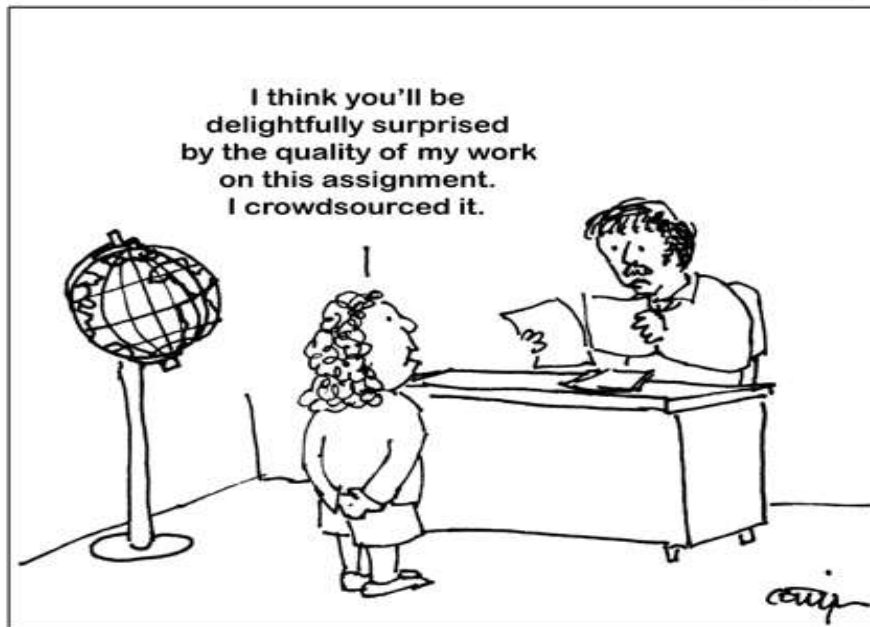
Τριμελής Επιτροπή

Γκαζή Ανδρομάχη (Επιβλέπουσα Καθηγήτρια)

Κλήμης Γεώργιος-Μιχαήλ

Τσακαρέστου Παναγιώτα

NOISE TO SIGNAL
Rob Cottingham

© 2015 - Μάιος 2015

Αθήνα - Ελλάδα

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Ανδρομάχη Γκαζή για τη βοήθεια και την καθοδήγησή της κατά την εκπόνηση της εργασίας.

Η κατωτέρω μελέτη δεν θα είχε λάβει την παρούσα της μορφή χωρίς τη σημαντική αρωγή και υποστήριξη του κ. Αλέξανδρου Τενεκτζή που υπήρξε πρόθυμος να με βοηθήσει και να μου παράσχει πληροφορίες σε όλα τα στάδια της έρευνας. Ειδικές ευχαριστίες θέλω να απευθύνω και στους κκ. Δήμητρα Βαλεοντή, Ελευθερία Κοσέογλου και Σωτήριο Κυλάφη για τις ενδιαφέρουσες συζητήσεις που κάναμε και τις χρήσιμες πληροφορίες που συνεισέφεραν στην έρευνα.

Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω στις Μαριάντζελα Δημάκη, Αλσένα Κοκαλάρι, Έρση Μπάκου και Έλλη Παπαγρηγορίου: υπήρξαν αστείρευτη πηγή έμπνευσης και στήριξης σε όλη τη διάρκεια της συγγραφικής διαδικασίας.

Σας ευχαριστώ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	11
Ο ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	11
1. Τι είναι ο πληθοπορισμός και ποια η εφαρμογή του στον πολιτιστικό τομέα;	11
(α) Ορισμός της έννοιας	11
(β) Κατηγορίες των δράσεων πληθοπορισμού στον πολιτιστικό τομέα	14
2. Πληθοπορισμός και πολιτιστικοί οργανισμοί	20
(α) Στόχοι και κίνητρα των πολιτιστικών οργανισμών	20
(β) Προβλήματα και κίνδυνοι στην εφαρμογή πληθοποριστικών πρακτικών	23
3. Ο πληθοπορισμός ως δράση συμμετοχικότητας για τους πολίτες	27
(α) Τα κίνητρα των εθελοντών-συμμετεχόντων	27
(β) Στρατηγική οργάνωση δράσεων πληθοπορισμού	31
Συμπερασματικές παρατηρήσεις	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	39
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ THESSWIKI ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΗ ΔΡΑΣΗ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΥ	39
1. Σχεδιασμός ερευνητικού προγράμματος	39
(α) Μελέτη περίπτωσης και ερευνητικό ερώτημα	39
(β) Επιλογή ερευνητικών μεθόδων και λειτουργικοποίηση	42
(γ) Δειγματοληψία και διεξαγωγή της έρευνας	45
2. Η περίπτωση του Thesswiki	50
(α) Το Thesswiki ως δράση πληθοπορισμού	51
(β) Ανακύπτοντα ζητήματα πληθοποριστικού ενδιαφέροντος	61
Συμπερασματικές παρατηρήσεις	73
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	87
1. Ερωτηματολόγιο Δειγματοληπτικής Έρευνας	87
2. Σύνοψη Απαντήσεων Δειγματοληπτικής Έρευνας	97

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τα τελευταία χρόνια το διαδίκτυο και τα νέα μέσα έχουν εκκινήσει μια νέα εποχή συνεργατικότητας και ανοιχτότητας. Ο κοινωνικός χαρακτήρας του διαδικτύου από τη μία πλευρά και η ευρεία χρήση των ψηφιακών τεχνολογικών μέσων από την άλλη έχουν ενεργοποιήσει μια μαζική ψηφιακή-εικονική σύμπραξη που επιτρέπει -εάν όχι επιβάλλει- τη συνεχή διασύνδεση και επικοινωνία. Ο κόσμος στο σύνολό του ακολουθεί έναν δικτυωμένο τρόπο ζωής και αντίληψης της πραγματικότητας και με την κυριαρχία των νέων μέσων σε κάθε πεδίο δράσης και συνύπαρξης το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης στη γνώση για όλους μεταβάλλεται σταδιακά σε μια διεκδικούμενη και προς επίτευξη πραγματικότητα.

Η διαμορφούμενη τάξη πραγμάτων δεν θα μπορούσε να μην επιδράσει σημαντικά και στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης. Προσφέροντας αμέτρητες δυνατότητες ψηφιοποίησης στο πλαίσιο της καταγραφής και διατήρησης της πολιτιστικής πληροφορίας για την παρούσα και τις μέλλουσες γενιές, και εφευρίσκοντας συνεχώς νέους τρόπους μετάδοσης και εμπλουτισμού αυτής, ο ρόλος των νέων ψηφιακών μέσων και η σημασία τους για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτιστικής παραγωγής καθίσταται αδιαμφισβήτητος. Ως εκ τούτου, ο πολιτιστικός τομέας βρίσκεται αντιμέτωπος με την ανάγκη επαναπροσδιορισμού και επαναξιολόγησης του ρόλου του στην κοινωνία και το βασικό στοιχείο που φαίνεται να διαφοροποιεί την παλιά από τη νέα εποχή είναι εκείνο της ανοιχτότητας. Η ανοιχτότητα θα αποτελέσει, επομένως, και τον άξονα οικοδόμησης και ανάπτυξης του πολιτιστικού τομέα στη νέα εποχή.

Σε αυτό το πλαίσιο τα πολιτιστικά ιδρύματα, ως φορείς επικοινωνίας και διασύνδεσης του κοινού με τον πολιτισμό, καλούνται να ανακαλύψουν νέα μοντέλα διαχείρισης του υλικού τους και επικοινωνίας του προς το σύνολο -μοντέλα που θα συμβάλλουν στην οικουμενικότητα και τον εκδημοκρατισμό της πληροφορίας. Παράλληλα με τις νέες απαιτήσεις που δημιουργούνται για τους πολιτιστικούς φορείς, ωστόσο, οι περιρρέουσες συνθήκες θέτουν εμπόδια στην αναπτυξιακή τους πολιτική. Μειωμένες κρατικές επιχορηγήσεις, διστακτικοί και υπαναχωρούντες χορηγοί, ελλιπές προσωπικό σπανίως μόνιμο ή εργαζόμενο σε μορφές πλήρους απασχόλησης είναι ενδεικτικά κάποιοι παράγοντες της απορρύθμισης και της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης στην οποία βρίσκονται αρκετά πολιτιστικά ιδρύματα.

Αυτό είναι το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε σταδιακά το φαινόμενο του πληθοπορισμού, ενός συμμετοχικού τρόπου επικοινωνίας πολιτιστικών οργανισμών και κοινού, μίας καινούργιας πρακτικής σύμπραξης των δυο πλευρών. Το φαινόμενο του πληθοπορισμού συνεχίζει να προσαρμόζεται και να επαναπροσδιορίζεται δημιουργώντας καίρια ερωτήματα ορισμού και εφαρμογής του, ενώ φαίνεται ότι θα αποτελέσει μια πρακτική που θα διαμορφώσει σημαντικά τις δράσεις των πολιτιστικών οργανισμών στο μέλλον. Ως εκ τούτου, στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση αυτού του φαινομένου ως πρακτική και

τρόπος δράσης στον πολιτιστικό τομέα, σε μια προσπάθεια ανάδειξης της σημασίας του και ένταξής του στην πολιτιστική συζήτηση της Ελλάδας.

Με βάση τα ως άνω, η κατωτέρω μελέτη διαχωρίζεται σε δύο κεντρικά κεφάλαια που αποτελούν και τους πυλώνες πάνω στους οποίους θα οικοδομηθεί η ερευνητική εργασία. Στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται βιβλιογραφική έρευνα που αφορά στην ανάλυση του φαινομένου του πληθοπορισμού και στους τρόπους με τους οποίους αναπτύχθηκε, εξελίχθηκε και εφαρμόστηκε ως πρακτική από την εμφάνισή του μέχρι σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται αρχικά ο προσδιορισμός και η οριοθέτηση της έννοιας με βάση τη σύγχρονη ξενόγλωσση βιβλιογραφία και γίνεται μία προσπάθεια ανάδειξης και παρουσίασης των πρακτικών που ενέχει και των τρόπων με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο των πολιτιστικών ιδρυμάτων. Η ως άνω οριοθέτηση μπορεί, ορισμένες φορές, να δανείζεται στοιχεία και πληροφορίες από τα πεδία των επιχειρήσεων και της τεχνολογίας, ωστόσο, επιδιώκεται πάντοτε με άξονα τον πολιτιστικό χώρο, καθώς στο συγκεκριμένο πεδίο τα πράγματα διαφοροποιούνται σημαντικά λόγω του δημόσιου και μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα των πολιτιστικών οργανισμών.

Έχοντας οριοθετήσει και εξηγήσει την έννοια του πληθοπορισμού γίνεται στη συνέχεια μια προσπάθεια εις βάθος μελέτης και έρευνάς του. Επιδιώκεται, με άλλα λόγια, η διερεύνηση της σημασίας εφαρμογής πρακτικών πληθοπορισμού και αναζητούνται τα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πληθοποριστικών δράσεων, τόσο για τους πολιτιστικούς φορείς, όσο και για την κοινότητα των πολιτών. Η ενίσχυση των πολιτιστικών δράσεων, η μεγαλύτερη εμπλοκή του κοινού σε αυτές, το άνοιγμα των πολιτιστικών συλλογών και η ευχερέστερη αξιοποίησή τους, καθώς και η ποιότητα του παραχθέντος έργου, η καταχρηστική απαίτηση εθελοντικής συνεισφοράς ή η κατάρρευση της αυθεντίας και η αμφισβήτηση του ρόλου των πολιτιστικών χώρων είναι ορισμένα μόνο από τα θέματα που συζητούνται στο πλαίσιο της διερεύνησης αυτής. Ολόκληρη η μελέτη αξιοποιεί κυρίως ξενόγλωσση βιβλιογραφία, δεδομένου ότι δεν εντοπίστηκε αντίστοιχη ελληνική, και σε μεγάλο βαθμό οικοδομείται πάνω στην επίκληση παραδειγμάτων για την καλύτερη επεξήγηση και κατανόηση των υπό μελέτη ζητημάτων.

Στο δεύτερο κεντρικό κεφάλαιο της εργασίας το βάρος μετατίθεται στην εμπειρική έρευνα. Έχοντας θέσει και αναλύσει το θεωρητικό πλαίσιο και πραγματοποιώντας μια στροφή προς τον ελληνικό χώρο και την πραγματοποίηση πληθοποριστικών δράσεων σε αυτόν, η μελέτη επικεντρώνεται στο Thesswiki, μία δράση που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη και παρουσιάστηκε ως «πρότυπη δράση πληθοπορισμού», η οποία και αξιοποιείται ως μελέτη περίπτωσης για τους σκοπούς της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται η παρουσίαση του project Thesswiki, η ανάλυση της διοργάνωσης και διεξαγωγής του, η αποτύπωση των προεκτάσεων του και η μελέτη του στη βάση της βιβλιογραφικής ανάλυσης της έννοιας του πληθοπορισμού. «Είναι το Thesswiki μια δράση πληθοπορισμού;» είναι το ερευνητικό ερώτημα που τίθεται και επί του οποίου αναζητούνται απαντήσεις και απόψεις.

Στο πλαίσιο της μελέτης περίπτωσης ερευνάται έγγραφο και φωτογραφικό υλικό που αφορά στα διάφορα στάδια διοργάνωσης και διεξαγωγής της δράσης, καθώς και δημοσιογραφικό υλικό από την παρουσίαση του project στον Τύπο, αλλά και οι αναρτήσεις των συμμετεχόντων φορέων στις ιστοσελίδες και τα κοινωνικά τους δίκτυα. Παράλληλα, πραγματοποιείται συνέντευξη με τον project manager του έργου, επιλεγμένες συνεντεύξεις με διοργανωτές και συμμετέχοντες στη δράση και έρευνα ερωτηματολογίου απευθυνόμενη προς τους συμμετέχοντες για τη διερεύνηση των κινήτρων συμμετοχής τους και τη γενική χαρτογράφηση του προφίλ τους. Μετά την παρουσίαση της συνολικής μελέτης και των ερευνητικών επιλογών ακολουθεί η ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας και ο σχολιασμός τους, προκειμένου να εξαχθούν πορίσματα χρήσιμα και αξιοποιήσιμα για την περαιτέρω ανάπτυξη των πληθοποριστικών πρωτοβουλιών στον ελληνικό χώρο.

Συνολικά, η ακόλουθη έρευνα αποτελεί μια προσπάθεια προσέγγισης της έννοιας του πληθοπορισμού και αναζήτησης των δυνατοτήτων εφαρμογής τέτοιου είδους δράσεων στον τομέα του πολιτισμού. Επιδιώκοντας τον συνδυασμό βιβλιογραφικής και εμπειρικής έρευνας αποσκοπεί στην επαρκή και συνολική αποτύπωση του φαινομένου, στην ένταξή του στον ελληνικό χώρο και στον πορισμό χρήσιμων και αξιοποιήσιμων συμπερασμάτων, τόσο για την ακαδημαϊκή αξιολόγηση της έννοιας του πληθοπορισμού, όσο και για την εύρεση των βέλτιστων πρακτικών εφαρμογής του από τα ελληνικά πολιτιστικά ιδρύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ο ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

1. Τι είναι ο πληθοπορισμός και ποια η εφαρμογή του στον πολιτιστικό τομέα;

(α) Ορισμός της έννοιας

Το φαινόμενο του πληθοπορισμού δεν αποτελεί στη βάση του μια εντελώς καινούργια πρακτική, αλλά μάλλον εξέλιξη ή νέα μορφή παραδοσιακών πρακτικών εμπλοκής του κοινού στον πολιτιστικό και άλλους τομείς. Το λεξικό της Οξφόρδης, για παράδειγμα, ξεκίνησε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ως μία ανοιχτή έκκληση του καθηγητή James Murray να συγκεντρώσει ιδιώματα και φράσεις από χιλιάδες εθελοντές σε όλο τον αγγλόφωνο κόσμο (Ferrari, 2013). Συνολικά, σε μια περίοδο διάρκειας 70 ετών, συγκεντρώθηκαν πάνω από έξι εκατομμύρια στοιχεία που αποτέλεσαν και τον κορμό του γνωστού λεξικού.¹

Ο James Murray στο Scriptorium του επεξεργαζόμενος τις χιλιάδες λεξικές αναφορές που λάμβανε για τη δημιουργία του πρώτου αγγλικού λεξικού της Οξφόρδης. Φωτογραφία από το blog της Mia Ridge <http://www.openobjects.org.uk/>.

Ωστόσο, η διάδοση και ανάπτυξη του διαδικτύου και η οικουμενικότητα και ανοιχτότητα που προσέφερε ήταν εκείνα που έδωσαν ώθηση στο φαινόμενο να αναπτυχθεί στην πλήρη του μορφή, όπως το συναντάμε σήμερα. Στη σύγχρονη

---

¹ Η δημιουργία του Oxford English Dictionary περιγράφεται στο *The Surgeon of Crowthorne* (το οποίο δημοσιεύτηκε στις ΗΠΑ με τον τίτλο "The Professor and the Madman"), από τον Simon Winchester. Βλ. αναλυτικά στο Winchester S., *The Professor and the Madman*, New York: HarperPerennial, 1999 p. 256.

εποχή, ο πληθοπορισμός αποτελεί μια διαρκώς μεταβαλλόμενη έννοια. Φαίνεται να εμπεριέχει πληθώρα πρακτικών και συχνά χρησιμοποιείται –λανθασμένα– για να αποδώσει διαφορετικές μεταξύ τους πράξεις συμμετοχικότητας του κοινού (Estellés-Arolas et al., 2012:11). Συγγέεται με έννοιες όπως τα ανοιχτά δεδομένα ή τα δεδομένα ανοιχτού κώδικα, την ανθρώπινη υπολογιστική, την κοινωνική πληροφορική κ.ά.²

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εννοιολογικής σύγχυσης που επικρατεί αποτελεί η περίπτωση της Wikipedia³, την οποία οι μισοί μελετητές θεωρούν ενδεικτικό παράδειγμα πληθοπορισμού, ενώ οι υπόλοιποι την κατατάσσουν σε άλλες –συχνά διαφορετικές μεταξύ τους– κατηγορίες δράσεων⁴. Η σημειολογία της λέξης «πληθοπορισμός», επομένως, παραμένει ρευστή με αποτέλεσμα να αποδίδεται διαφορετικά, ανάλογα με την κρίση του κάθε μελετητή (Noordegraaf, 2014:2). Παράλληλα, η λέξη δεν αναγνωρίζεται από τον λεξικογράφο του υπολογιστή, ενώ η μεγαλύτερη μερίδα κοινού, που πολύ συχνά συμμετέχει σε πληθοποριστικές δράσεις, αντιδρά με απορία στο άκουσμα του όρου. Καθώς, ωστόσο, το φαινόμενο του πληθοπορισμού ανθίζει και επεκτείνεται σε διαφορετικούς τομείς δραστηριοτήτων, καθίσταται αναγκαία η σωστή οριοθέτηση της έννοιας και η συνεπής νοηματική απόδοσή της. Για τον λόγο αυτόν κρίνεται σκόπιμο να επιδιωχθεί μια σύντομη αναδρομή στην εμφάνιση του όρου και μια συνοπτική ανάλυσή του.

Ο όρος «πληθοπορισμός», στα αγγλικά “*crowdsourcing*”, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Jeff Howe σε άρθρο του στο *Wired Magazine* (Howe, 2006) και αποδόθηκε ως

«η πράξη μιας εταιρείας ή ενός ιδρύματος να αναθέτει εξωτερικά σε ένα απροσδιόριστο (και γενικά μεγάλο) δίκτυο ατόμων, μέσω ανοιχτής πρόσκλησης, καθήκοντα που παραδοσιακά εκτελούνταν από υπάλληλο».

Ο όρος βασίστηκε και παραπέμπει στη λέξη “*outsourcing*” που σημαίνει την εξωτερική ανάθεση εργασιών, ενώ, όπως ο ίδιος ο Howe έχει σημειώσει,

---

² Για περισσότερες λεπτομέρειες στο ζήτημα του διαχωρισμού του πληθοπορισμού από παρόμοιες ή παράγωγες έννοιες βλ. ενδεικτικά De Boer V., Hildebrand M., Aroyo L., De Leenheer P., Dijkshoorn C., Tesfa B., Schreiber G., NicheSourcing: Harnessing the power of crowds of experts in *Proceedings of the 18th International Conference on Knowledge Engineering and Knowledge Management, EKAW 2012*, 16–20 AND Quinn A., Bederson B., *Human Computation: A Survey and Taxonomy of a Growing Field*, University of Maryland, College Park, Human-Computer Interaction Lab, Institute for Advanced Computer Studies, 2011, pp. 1-4 AND Schenk E., Guittard C., *Crowdsourcing: What can be Outsourced to the Crowd, and Why? A Technical Report*, HAL, Dec. 7, 2009, pp. 9-12.

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

⁴ Βλ. ενδεικτικά Buecheler T., Sieg J.H., Fuchsli R.M., Pfeifer R., *Crowdsourcing, Open Innovation and Collective Intelligence in the Scientific Method: A Research Agenda and Operational Framework*. In: H. Fellerman et al (eds), *Artificial Life XII. Proceedings of the Twelfth International Conference on the Synthesis and Simulation of Living Systems, Odense, Denmark, 19-23 August 2010*, 679-686 KAI Kleeman F., Voss G.G and Rieder K., *Un(der)paid Innovators: The Commercial Utilization of Consumer Work Through Crowdsourcing*, *Science, Technology and Innovation Studies*, 4(1) 2008, 5-26.

«ο πληθοπορισμός είναι μια επιχειρησιακή πρακτική που σημαίνει κυριολεκτικά την εξωτερική ανάθεση μιας εργασίας στο πλήθος» (Howe, 2006).

Αυστηρώς ετυμολογικά, άλλωστε, η λέξη προέρχεται από την ένωση των λέξεων “crowd” (πλήθος) και “sourcing” (πορισμός, άλλως προμήθεια) που συνάδει με την παρουσίαση της έννοιας ως πρακτικής αξιοποίησης του πλήθους για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών (Estellés-Arolas et al., 2012:1). Μάλιστα, στα μέσα του 2013, ο όρος εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο λεξικό της Οξφόρδης (το ίδιο λεξικό που αποτελεί δείγμα πρωτο-πληθοπορισμού!) (Ridge, 2012) με αποδιδόμενη σημασία την

«πρακτική απόκτησης πληροφοριών ή υπηρεσιών με την προσέλκυση εισροών από ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων, συνήθως μέσω του Διαδικτύου, και συχνά χωρίς την προσφορά αποζημίωσης».

Ο ορισμός φαίνεται αρχικά να είναι επαρκής, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στις εμπορικές δράσεις πληθοπορισμού, αυτές δηλαδή που εμπεριέχουν έντονα το στοιχείο του οικονομικού οφέλους, ώστε να δικαιολογείται η αναφορά σε μη προσφορά αποζημίωσης.

Ωστόσο, η έννοια προέρχεται μεν από το χώρο των επιχειρήσεων, όπου αφορούσε αποκλειστικά την εξωτερική ανάθεση εργασιών, αλλά έχει πλέον επεκταθεί σε περισσότερους τομείς, τόσο εμπορικούς, όσο και μη (π.χ. τομέας των επιστημών, πολιτιστικός κ.λπ.), και το νόημά της έχει αναδιαμορφωθεί σε μεγάλο βαθμό (Carletti, 2013:1). Ως εκ τούτου, οι παραπάνω ορισμοί κρίνονται ανεπαρκείς ή έστω μονοδιάστατοι. Σε αυτό το πλαίσιο, ο περιορισμός της μελέτης στην ετυμολογική ανάλυση του όρου θα αποτύγχανε να εντοπίσει και να αποδώσει τους τρόπους με τους οποίους εξελίχθηκε η έννοια του πληθοπορισμού μέχρι σήμερα. Κρίνεται, επομένως, αναγκαία η περαιτέρω διερεύνηση της έννοιας.

Όπως είναι φυσικό, την πρώτη αναφορά του φαινομένου από τον Howe, διαδέχθηκε σημαντικός αριθμός μελετών και εγχειρημάτων που αναζητούσαν μια πιο ολοκληρωμένη νοηματοδότηση της έννοιας του πληθοπορισμού⁵. Η μελέτη των Estellés-Arolas και González-Ladrón-de-Guevara είναι η πιο αποκαλυπτική στο πεδίο, όχι μόνο γιατί παρουσιάζει 40 διαφορετικούς ορισμούς που εμφανίζονται σε άρθρα από το 2006 έως το 2011, αλλά και γιατί, μέσω της έρευνας και

---

⁵ Βλ. ενδεικτικά Geiger D., Seedorf S., Schader M., Managing the Crowd: Towards a Taxonomy of Crowdsourcing Processes in *Proceedings of the Seventeenth Americas Conference on Information Systems*, Detroit, Michigan August 4th-7th 2011, AND Brabham D. C., Crowdsourcing as a Model for Problem Solving: An Introduction and Cases, *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 14(1) 2008, 75-90, AND Brabham D. C., Moving the crowd at iStockphoto: The composition of the crowd and motivations for participation in a crowdsourcing application, *First Monday*, 13(6) 2008 AND Vukovic M., Crowdsourcing for Enterprises, in *Proceedings of the 2009 Congress on Services-I*, IEEE Computer Society, Washington DC, USA, 2009, 686-692. AND Andriole S. J., Business Impact of Web 2.0 Technologies, *Communications of the ACM*, 53(12) 2010, 67-79. AND Doan A., Ramakrishnan R., Halevy A. Y., Crowdsourcing Systems on the World-Wide Web, *Communications of the ACM*, (54)4 2011, 86-96.

μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε, κατέληξε σε έναν ορισμό που θεωρείται ίσως ο πιο αξιόπιστος μέχρι σήμερα για την απόδοση της έννοιας των πληθοποριστικών πρακτικών. Σύμφωνα με αυτούς:

«Ο πληθοπορισμός είναι μια μορφή συλλογικής διαδικτυακής δραστηριότητας στην οποία ένα άτομο, ένα ίδρυμα, ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός ή μια εταιρεία προτείνει σε μία ομάδα ατόμων με ποικίλες γνώσεις, ετερογένεια και αριθμό, μέσω μιας ανοιχτής πρόσκλησης, να αναλάβουν εθελοντικά μια εργασία. Η ανάληψη της εργασίας, η οποία ποικίλλει σε πολυπλοκότητα και στο βαθμό στον οποίο είναι χωρισμένη σε τμήματα, και στην οποία το πλήθος πρέπει να συμμετάσχει με προσωπική εργασία, χρήματα, γνώση και/ή εμπειρία, εμπεριέχει πάντοτε αμοιβαίο όφελος. Ο χρήστης λαμβάνει την ικανοποίηση κάποιας ανάγκης του, είτε αυτή είναι οικονομική, είτε κοινωνική αναγνώριση, προσωπική ικανοποίηση ή η ανάπτυξη κάποιας ικανότητας, ενώ ο πληθοποριστής αποκτά και χρησιμοποιεί προς όφελός του αυτό που συνεισέφερε στο εγχείρημα ο χρήστης, η μορφή του οποίου εξαρτάται από το είδος της δραστηριότητας που ανέλαβε» (Estellés-Arolas et al., 2012:9-10).

Ο ως άνω ορισμός μπορεί να φαντάζει μεγάλος και ιδιαίτερα περιγραφικός, ωστόσο καταφέρνει να συμπεριλάβει όλα τα στοιχεία που εντοπίζονται συνήθως σε μία πληθοποριστική δράση και συγκεκριμένα τα εξής οκτώ, τα οποία πρέπει να προκύπτουν σαφώς:

1. το πλήθος,
2. την προς επίτευξη εργασία,
3. το όφελος για το πλήθος,
4. το όφελος για τον πληθοποριστή ή εκείνον που λειτουργεί ως εκκινήτης της πληθοποριστικής δράσης,
5. το παραχθέν έργο που θα αξιοποιηθεί από τον πληθοποριστή,
6. το είδος της συμμετοχικής διαδικασίας/δράσης,
7. το ανοιχτό κάλεσμα για συμμετοχή και
8. το διαδίκτυο ως μέσο προσέγγισης του κοινού. (Estellés-Arolas et al., 2012:11)

Τι συμβαίνει, όμως, όταν το φαινόμενο προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες και στα χαρακτηριστικά ενός συγκεκριμένου κλάδου; Πώς διαμορφώνεται ο πληθοπορισμός στον πολιτιστικό τομέα;

(β) Κατηγορίες των δράσεων πληθοπορισμού στον πολιτιστικό τομέα

Με τη ραγδαία διάδοση των νέων ψηφιακών μέσων, τα πολιτιστικά ιδρύματα άρχισαν σταδιακά να εξετάζουν τη νέα πραγματικότητα των ανοιχτών δεδομένων και στράφηκαν, άλλα με ενθουσιασμό, άλλα με διστακτικότητα, προς προσπάθειες ψηφιοποίησης του περιεχομένου τους. Με αφορμή αυτή την ανάγκη διεκπεραίωσης απαιτητικών εργασιών που περιελάμβαναν τη διόρθωση, τη

μεταγραφή και τη συν-επιμελεια ψηφιακού υλικού και εισακούοντας την ανάγκη βελτίωσης της πρόσβασης σε αυτό, οι πολιτιστικοί οργανισμοί άρχισαν να διερευνούν τις δυνατότητες και τη δυναμική του πληθοπορισμού, θεωρώντας πως αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία δημιουργίας μιας πολιτιστικής κληρονομιάς, προσαρμοσμένης στα ανοιχτά δεδομένα και καθ' όλα αξιοποιήσιμη ("a more open, connected and smart cultural heritage", Oomen et al., 2011:147). Ένας μεγάλος αριθμός πρωτοβουλιών προέκυψαν ως αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας, πρωτοβουλίες που εντάχθηκαν συνολικά κάτω από την ομπρέλα των πληθοποριστικών δράσεων.

Ωστόσο, οι πολιτιστικοί φορείς και τα ιδρύματα έχουν σε μεγάλο βαθμό εκφράσει την ενόχλησή τους αναφορικά με τον όρο "*crowdsourcing*" αντιδρώντας τόσο στη χρήση του αόριστου και αχανούς «πλήθους» (Carletti, 2013:8), όσο και στη διασύνδεση με την πρακτική του "*outsourcing*" (Ridge, 2013:4). Πολύ συχνά το κοινό που συμμετέχει στις πληθοποριστικές δράσεις των πολιτιστικών οργανισμών πιθανόν να προέρχεται από συγκεκριμένες μόνο κοινότητες, για παράδειγμα την ομάδα φίλων ενός μουσείου, ενώ, αντίστοιχα, ορισμένες από τις εργασίες που ανοίγονται στο κοινό δεν μπορούν να γίνουν από τον οποιοδήποτε, αλλά απαιτούν είτε ειδικές γνώσεις είτε μελέτη και τήρηση αυστηρών κανόνων (Zlodi, 2013:202). Σε αυτό το πλαίσιο, μάλιστα, προτάθηκε και η χρήση του όρου "*community-sourcing*" ή και "*nichesourcing*" (Ridge, 2013:4). Ο τελευταίος αποτελεί προέκταση του όρου «πληθοπορισμός» και χρησιμοποιείται όταν το ανοιχτό κάλεσμα προς τους χρήστες μέσω διαδικτύου απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο κομμάτι ('*niche*') αυτών, σε ερασιτέχνες εμπειρογνώμονες και ειδικούς⁶.

Με βάση τα ανωτέρω και, συγκεκριμένα, τις δυσκολίες που συνεχώς ανακύπτουν αναφορικά με τον ορισμό του πληθοπορισμού, σε συνδυασμό με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των πολιτιστικών ιδρυμάτων που εκφεύγουν της επιχειρησιακής νόρμας, θα είχε ενδιαφέρον να καταγράψουμε ορισμένες ταξινομήσεις πληθοποριστικών δράσεων στον πολιτιστικό τομέα, που έχουν πραγματοποιηθεί μετά από σχετικές έρευνες σε πληθοποριστικές πολιτιστικές πρωτοβουλίες ανά τον κόσμο. Οι κατηγοριοποιήσεις αυτές λειτουργούν οδηγητικά στην προσπάθεια κατανόησης του τρόπου με τον οποίο το φαινόμενο του πληθοπορισμού εκφράστηκε στον πολιτιστικό τομέα και συμπληρωματικά στο εγχείρημα οριοθέτησής του.

Αναλύοντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία, διαπιστώνουμε ότι το φαινόμενο του πληθοπορισμού θα μπορούσε να καταγραφεί και να κατηγοριοποιηθεί με βάση τρεις άξονες, όπως θα αναλυθούν παρακάτω, που αποτελούν και τα τρία δομικά στοιχεία επί των οποίων πρέπει να στηριχθεί κάθε πολιτιστικός οργανισμός που επιθυμεί να εμπλακεί σε πληθοποριστικές δράσεις (Zlodi, 2013:204).

---

⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες στο ζήτημα του nichesourcing βλ. De Boer V., Hildebrand M., Aroyo L., De Leenheer P., Dijkshoorn C., Tesfa B., Schreiber G., Nichesourcing: Harnessing the power of crowds of experts in *Proceedings of the 18th International Conference on Knowledge Engineering and Knowledge Management*, EKAW 2012, 16–20.

Ο πρώτος είναι ο άξονας της συμμετοχής, δηλαδή το επίπεδο εμπλοκής και συμμετοχής που θα απαιτηθεί από το κοινό (Zlodi, 2013:204). Σε αυτό το πλαίσιο ιδιαίτερα χρήσιμη αποδεικνύεται η έρευνα της Nina Simone στο βιβλίο της *The Participatory Museum*, η οποία βασίστηκε και λειτούργησε συμπληρωματικά προς τη μελέτη της Bonney στο σύγγραμμα "*Public Participation in Scientific Research (PPCR)*" (Bonney et al., 2009).

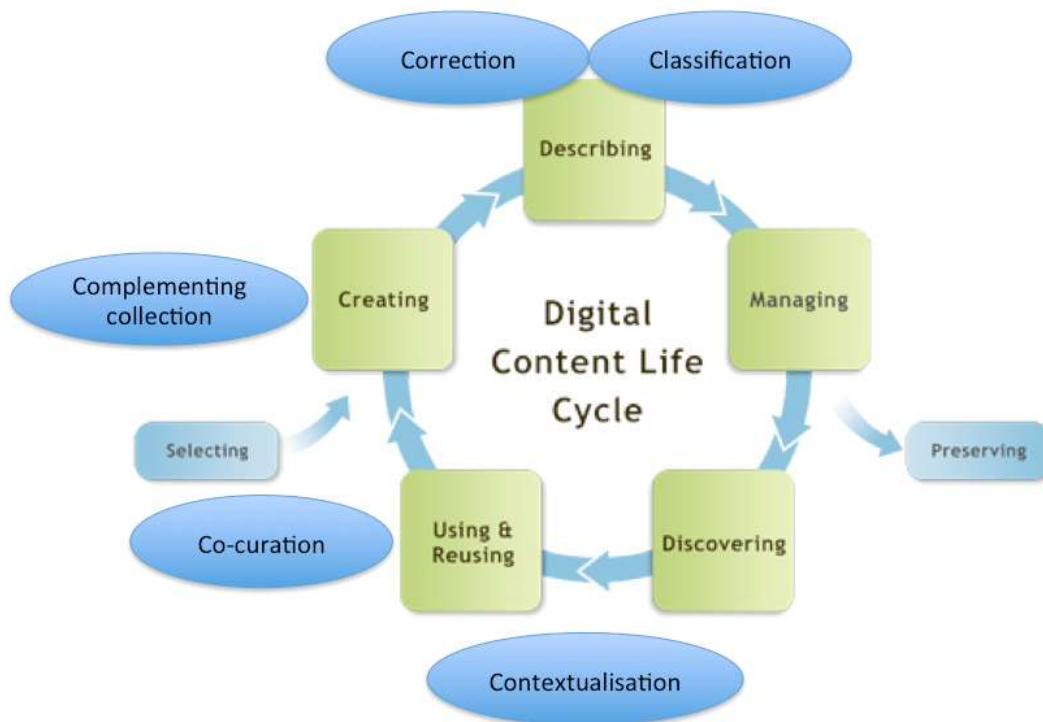
Πιο συγκεκριμένα, η Simone αναγνώρισε τέσσερα μοντέλα συμμετοχής του κοινού στις δράσεις των πολιτιστικών οργανισμών που μπορούν να εφαρμοστούν αναλογικά και στον τομέα του πληθοπορισμού:

- (1) συνεισφοράς, όπου οι χρήστες συνεισφέρουν δεδομένα σε μια διαδικασία που οργανώνεται και ελέγχεται από τους επαγγελματίες των ιδρυμάτων,
- (2) συνεργασίας, όπου οι χρήστες λειτουργούν ως συνεργάτες στη δημιουργία και τη διεκπεραίωση εργασιών που προέρχονται και ελέγχονται από τους επαγγελματίες των ιδρυμάτων,
- (3) συν-δημιουργίας, όπου τα μέλη της κοινότητας συνεργάζονται με τους υπαλλήλους του ιδρύματος και εμπλέκονται ενεργά και ισότιμα σε όλα τα στάδια του εγχειρήματος και
- (4) φιλοξενίας δράσεων και εργασιών, όπου το ίδρυμα παραχωρεί μέρος των εγκαταστάσεων και του δυναμικού του σε ομάδα χρηστών για την παρουσίαση και ανάπτυξη κάποιου project δικής της εμπνεύσεως (Simone, 2011).

Δεύτερο άξονα αποτελούν οι δραστηριότητες, δηλαδή το είδος των δραστηριοτήτων που οργανώνονται με πληθοποριστικές πρακτικές (Zlodi, 2013:205), ενώ ως τρίτος άξονας ορίζονται τα προϊόντα πληθοποριστικών πρωτοβουλιών, δηλαδή το είδος του (ενσώματου) υλικού που προκύπτει ως αποτέλεσμα διαφορετικών τέτοιων δράσεων (Zlodi, 2013:204). Τα είδη των εργασιών και τα αποτελέσματα αυτών συνδέονται στενά, με αποτέλεσμα πολύ συχνά οι δύο άξονες να αλληλοεμπλέκονται. Για παράδειγμα, η προσθήκη ετικετών σε ψηφιακά ή ψηφιοποιημένα τεκμήρια (*'tagging'*) θα μπορούσε να αφορά είτε τον δεύτερο άξονα, ως εργασία που ανατίθεται στο κοινό, είτε τον τρίτο, ως προϊόν που παράγεται από αυτήν.

Μεγάλο ενδιαφέρον σε αυτό το πεδίο παρουσιάζει η έρευνα των Oomen και Aroyo "*Crowdsourcing in the Cultural Heritage Domain: Opportunities and Challenges*", οι οποίοι, βασιζόμενοι στο μοντέλο κύκλου ζωής ψηφιακού περιεχομένου της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Νέας Ζηλανδίας (Oomen et al., 2011:140-141), πρότειναν ένα σχέδιο ταξινόμησης που επικεντρώνεται στις εργασίες που επιλέγουν να ολοκληρώσουν τα πολιτιστικά ιδρύματα με εργαλείο τις πληθοποριστικές δράσεις.

Γραφική αναπαράσταση του μοντέλου κύκλου ζωής ψηφιακού περιεχομένου της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Νέας Ζηλανδίας (Oomen et al., 2011:140-141)

Αξιοποιώντας τα στάδια ζωής του ψηφιακού περιεχομένου, όπως αυτά προτείνονται από το ως άνω μοντέλο (ήτοι δημιουργία, περιγραφή, διαχείριση, ανακάλυψη, χρήση και επανάχρηση) (Carletti, 2013:3), οι ερευνητές κατέληξαν σε έξι τύπους πληθοποριστικών δράσεων που αφορούν τους πολιτιστικούς οργανισμούς.

Πιο συγκεκριμένα, οι τύποι αυτοί αφορούν σε:

- (1) διόρθωση και μεταγραφή περιεχομένου, καλώντας δηλαδή τους χρήστες να διορθώσουν ή/και να μεταγράψουν τα αποτελέσματα των διαδικασιών ψηφιοποίησης του περιεχομένου τους,
- (2) ένταξη στο συναφές πλαίσιο (βλ. αγγλικό όρο '*contextualization*'), ζητώντας από τους χρήστες να εντάξουν αντικείμενα στο συναφές πλαίσιο, προσθέτοντας τυχόν γνώσεις ή δεδομένα, για παράδειγμα μοιραζόμενοι προσωπικές ιστορίες ή γράφοντας άρθρα στις σελίδες της Wikipedia,
- (3) συμπλήρωση συλλογής, καλώντας τους χρήστες σε ενεργό αναζήτηση αντικειμένων που θα μπορούσαν να προστεθούν σε μια διαδικτυακή έκθεση ή συλλογή,
- (4) ταξινόμηση, με συγκέντρωση περιγραφικών μεταδεδομένων που αφορούν στα αντικείμενα της συλλογής,

- (5) συν-επιμέλεια, αξιοποιώντας την έμπνευση ή την εμπειρία των μη-επαγγελματιών επιμελητών-χρηστών για το στήσιμο μιας διαδικτυακής έκθεσης και
- (6) crowdfunding, ομαδική συνεργασία για την συγκέντρωση χρημάτων ή άλλων υλικών προκειμένου να στηριχθούν οι δράσεις του πολιτιστικού οργανισμού.

Crowdsourcing types	Short Definition
Correction and Transcription Tasks	Inviting users to correct and/or transcribe outputs of digitisation processes.
Contextualisation	Adding contextual knowledge to objects, e.g. by telling stories or writing articles/wiki pages with contextual data.
Complementing Collection	Active pursuit of additional objects to be included in a (Web)exhibit or collection
Classification	Gathering descriptive metadata related to objects in a collection. Social tagging is a wellknown example.
Co-curation	Using inspiration/expertise of non-professional curators to create (Web)exhibits
Crowdfunding	Collective cooperation of people who pool their money and other resources together to support efforts initiated by others.

Ταξινόμηση Πληθροποριστικών Πρωτοβουλιών (Oomen et al., 2011:140)

Αξίζει περαιτέρω να σημειωθεί το συμπέρασμα των ερευνητών ότι στο μέλλον προβλέπεται η ανάδυση όλο και περισσότερων διασταυρώσεων έργων-πρωτοβουλιών των πολιτιστικών ιδρυμάτων και έργων-πρωτοβουλιών της διαδικτυακής κοινότητας, διασταυρώσεων που θα επηρεάσουν σημαντικά τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνεται και αξιολογείται η πολιτιστική πληροφορία (Oomen et al., 2011:142). Η πρόβλεψη αυτή διαφαίνεται ήδη ως πραγματικότητα στις συνεργασίες μεταξύ πολιτιστικών οργανισμών και της κοινότητας Wikimedia (Estermann, 2014:18), που ξεκίνησαν με το πρόγραμμα “Wikipedian-in-Residence” (το οποίο πραγματοποιήθηκε αρχικά στο Βρετανικό Μουσείο)⁷ και εξελίχθηκαν με ποικίλους και διαφορετικούς τρόπους, όπως τα συστήματα QRpedia (ανάρτηση QRcodes πλάι σε εκθέματα μουσείων, τα οποία παρέπεμπαν στα αντίστοιχα άρθρα της Wikipedia)⁸, τα “edit-a-thons”⁹ και τα “scan-

⁷ Αναλυτικές πληροφορίες για το πρόγραμμα στα: <https://sca.ijscinvolve.org/wp/2010/07/22/video-british-museums-wikipedian-in-residence-liam-wyatt-feature-length-version/> και https://outreach.wikimedia.org/wiki/Wikipedian_in_Residence.

⁸ https://outreach.wikimedia.org/wiki/GLAM/Case_studies/Derby_Museum

a-thons”¹⁰ (μαραθώνιοι ληματογράφησης και ψηφιοποίησης ή ανάρτησης εικόνων στην πλατφόρμα της Wikipedia), κ.λπ.¹¹

Τέλος, εξίσου αξιοποιήσιμη σε αυτό το πλαίσιο καταγραφής και κατηγοριοποίησης πληθοποριστικών δράσεων είναι και η έρευνα των Smith-Yoshimura και Schein (Smith-Yoshimura et al., 2011, Part 1), οι οποίοι επικεντρώθηκαν στο πεδίο των μεταδεδομένων και μελέτησαν 24 ιστοσελίδες πολιτιστικών ιδρυμάτων που παρουσιάζουν χαρακτηριστικά πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης και καλούν τους χρήστες τους να συνεισφέρουν στο πολιτιστικό περιεχόμενο με διάφορους τρόπους. Η έρευνά τους οδήγησε σε μία ταξινόμηση επτά τύπων συνεισφοράς που ζητούν τα πολιτιστικά ιδρύματα (Βιβλιοθήκες, Αρχεία και Μουσεία) από τους χρήστες τους, ελαφρώς διαφορετικής από αυτή των Oomen και Arogo, και η οποία περιλαμβάνει τους εξής τύπους πληθοποριστικών δραστηριοτήτων:

- (1) εμπλουτισμό δεδομένων με βελτίωση της περιγραφής,
- (2) οικοδόμηση περιεχομένου και συλλογής,
- (3) εμπλουτισμό δεδομένων με βελτίωση της πρόσβασης στο θεματικό περιεχόμενο,
- (4) ενίσχυση δραστηριοτήτων εκτός ιστοσελίδας,
- (5) διαμοιρασμό και διευκόλυνση της έρευνας,
- (6) αξιολογήσεις και σχόλια, και
- (7) δικτύωση και ενίσχυση της κοινότητας.¹²

User Contributions Sought by LAMs – All Sites	No.	Percent
Data enhancement: Improve description	47	62%
Collection and content building	36	47%
Data enhancement: Improve subject access	30	39%
Promoting activities outside of the site	30	39%
Sharing and facilitating research	25	33%
Rating and reviews: Subjective opinions	21	28%

⁹ Για περισσότερες πληροφορίες στο:

https://outreach.wikimedia.org/wiki/GLAM/Model_projects/Edit-a-thon_How-To και ως ενδεικτικό παράδειγμα το edit-a-thon στο Παιδικό Μουσείο της Ινδιανάπολις (https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:GLAM/The_Children%27s_Museum_of_Indianapolis/Caplan_Collection)

¹⁰ Ενδιαφέρον και ενδεικτικό παράδειγμα στο:

https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Meetup/DC/NARA_AU_2016

¹¹ Για όλες τις πληροφορίες και λεπτομέρειες της συνεργασίας των πολιτιστικών ιδρυμάτων (GLAMS) με την Wikipedia αναλυτικά στο: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:GLAM/About>

¹² Social Metadata for Libraries, Archives and Museums Part 1: Site Reviews Karen Smith-Yoshimura.

Networking and community building	9	12%
-----------------------------------	---	-----

Sites with User Contributions Sought by LAMs

Ο κατάλογος δεν σταματά εδώ: αντίστοιχες ταξινομητικές μελέτες στο πεδίο των πολιτιστικών οργανισμών και των ανθρωπιστικών επιστημών έχουν πραγματοποιηθεί και από άλλους ερευνητές (Zlodi, 2013:204), (Carletti, 2013:3-5), ωστόσο τα ευρήματά τους συμπίπτουν με όσα παρατέθηκαν παραπάνω. Παράλληλα, εντοπίζεται μεγάλος αριθμός παρόμοιων πρωτοβουλιών ταξινόμησης και ανάλυσης του φαινομένου του πληθοπορισμού και στα πεδία των επιχειρήσεων, του management κ.λπ.¹³ Οι έρευνες αυτές, ωστόσο, εφορμώντας από τελείως διαφορετική θεωρητική και θεματική βάση, πολλές φορές δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον πολιτιστικό τομέα και ακολούθως για την παρούσα μελέτη, καθώς δεν ανταποκρίνονται απόλυτα στο δημόσιο και μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα των πολιτιστικών ιδρυμάτων.

2. Πληθοπορισμός και πολιτιστικοί οργανισμοί

(α) Στόχοι και κίνητρα των πολιτιστικών οργανισμών

Το φαινόμενο του πληθοπορισμού στον πολιτιστικό τομέα φαίνεται, επομένως, να ανθίζει, όπως υποδεικνύει η συνεχιζόμενη ανάδυση ανάλογων πρωτοβουλιών και οι σχετικές έρευνες που πραγματοποιούνται στο πεδίο, μέρος των οποίων παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα. Ποιοι, όμως, είναι οι λόγοι που στρέφουν τα πολιτιστικά ιδρύματα προς την υιοθέτηση πρακτικών πληθοπορισμού; Τι επιδιώκουν με την προσέγγισή τους, πώς τις εντάσσουν στο στρατηγικό τους πλάνο και τι προβλήματα εντοπίζουν στην εφαρμογή τους;

Είναι γεγονός πως οι μελέτες που διερευνούν τα κίνητρα και τις στοχοθεσίες των πολιτιστικών ιδρυμάτων που στρέφονται προς τον πληθοπορισμό είναι περιορισμένες ή, έστω, αρκετά λιγότερες από τις αντίστοιχες που διερευνούν το φαινόμενο από την πλευρά των συμμετεχόντων (Estermann, 2014:19). Πιθανώς γιατί τα κίνητρα και τα πλεονεκτήματα φαίνονται να είναι σχεδόν αυτονόητα. Ωστόσο, η εις βάθος διερεύνησή τους και η αντίστοιχη μελέτη των αμφιβολιών και των φόβων που εκφράζουν οι πολιτιστικοί φορείς αποδεικνύεται εξαιρετικά σημαντική για την εξέλιξη και τη βελτιστοποίηση των πρακτικών πληθοπορισμού και για την καλύτερη και επιτυχέστερη διοργάνωσή τους στο μέλλον.

Η υιοθέτηση πρακτικών πληθοπορισμού από τα πολιτιστικά ιδρύματα ξεκίνησε από τις βιβλιοθήκες και τα αρχεία και αρχικά επικεντρώθηκε στην προσθήκη ετικετών (άλλως ταυτοποίηση, 'tagging') (Oomen et al., 2010:1), εργασία αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία αυτών των ιδρυμάτων, αλλά ταυτόχρονα άκρως απαιτητική σε επίπεδο χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού. Οι δημοσιονομικές περικοπές, η

¹³ Βλ. ενδεικτικά Schenk E., Guittard C., Crowdsourcing: What can be Outsourced to the Crowd, and Why? A Technical Report, HAL, Dec. 7, 2009.

έλλειψη χρημάτων και το μειωμένο ανθρώπινο δυναμικό ήταν, επομένως, οι αρχικοί παράγοντες που έστρεψαν τους πολιτιστικούς οργανισμούς προς αναζήτηση εναλλακτικών μεθόδων ολοκλήρωσης του έργου τους και, συνακόλουθα, προς τον πληθοπορισμό (Holley, 2010: 2). Τα «εγλωσσικά» κίνητρα που εντοπίζονται στις απαρχές του φαινομένου στον πολιτιστικό χώρο, ωστόσο, άρχισαν να μεταβάλλονται με το πέρασμα του χρόνου και κυρίως κατά τη διάρκεια εφαρμογής και εξέλιξης των πρώτων πληθοποριστικών προγραμμάτων.

Αυτή η μεταβολή και η μετακύλιση των κινήτρων των πολιτιστικών οργανισμών διαπιστώθηκε στη σημαντική για το πεδίο έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Alam και Campbell αναφορικά με τα οργανωτικά κίνητρα που γέννησαν το *Australian Newspaper Digitization Program (ANDP)*¹⁴. Το ANDP αποτελεί ένα πρότυπο πληθοποριστικό πρόγραμμα μεταγραφής και διόρθωσης των ψηφιοποιημένων αντιγράφων παλαιών (για τις οποίες έχει λήξει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας) εφημερίδων της Αυστραλίας που οργανώθηκε από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας. Οι μελετητές παρατήρησαν ότι τα οργανωτικά κίνητρα της Βιβλιοθήκης που εντοπίζονταν αρχικά σε καθαρά ιδιοτελείς λόγους (οικονομικοί περιορισμοί, ελλιπής χρόνος, μη διαθεσιμότητα προσωπικού) στράφηκαν σταδιακά, και μέσω της διασύνδεσης του Ιδρύματος με την κοινότητα που δημιουργήθηκε, προς δυναμικές δημοσίου συμφέροντος, κοινωνικού κεφαλαίου και συνεργατικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Alam και Campbell, η έλλειψη προσωπικού και χρημάτων ήταν οι παράγοντες που λειτούργησαν ως κινητήριος μοχλός για την οργάνωση της δράσης πληθοπορισμού από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας. Η ανάγκη της παροχής ενός σωστά ψηφιοποιημένου αρχείου, η ολοκλήρωση του οποίου απαιτούσε τεράστιο αριθμό εργατωρών από το προσωπικό και, παράλληλα, η επιθυμία του Ιδρύματος να απασχοληθεί το προσωπικό της σε πιο βασικές λειτουργίες και ανάγκες ώθησαν την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας να αναλάβει το ρίσκο εφαρμογής μιας πληθοποριστικής δράσης. Ταυτόχρονα, η προσπάθεια διατήρησης και καλλιέργειας ενός καινοτόμου και πρωτοποριακού δημόσιου προφίλ και η επιδίωξη να αναδειχθεί και να ξεχωρίσει στον χώρο των Βιβλιοθηκών, σε συνδυασμό με το κλίμα ανοιχτότητας και νεωτερικότητας που διακρίνουν την οργανωσιακή κουλτούρα του Ιδρύματος επέδρασαν καίρια και σημαντικά στη συγκεκριμένη απόφαση.

Ωστόσο, παρά τα αρχικά ιδιοτελή κίνητρα, οι πολιτιστικοί οργανισμοί φαίνεται σταδιακά να υιοθετούν νέους στόχους και επιδιώξεις αναφορικά με την εφαρμογή των πληθοποριστικών πρακτικών. Όπως σημειώνει και η Nicole Saylor, επικεφαλής των ψηφιακών υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου της Αϊόβα και υπεύθυνη του *Civil War Diaries & Transcription Project*, μιας πληθοποριστικής δράσης για την μεταγραφή ημερολογίων του Εμφυλίου Πολέμου¹⁵

¹⁴ <https://www.nla.gov.au/content/newspaper-digitisation-program>

¹⁵ <http://diyhistory.lib.uiowa.edu/>

«η σύνδεση και οι σχέσεις που έχουμε αποκτήσει με τους χρήστες και το συνεχιζόμενο ενδιαφέρον τους για τη συλλογή είναι το πιο συναρπαστικό και ικανοποιητικό κομμάτι για εμένα. Χωρίς, φυσικά, να υποβαθμίζεται η σημασία των χιλιάδων «δωρεάν» μεταγραφών/διορθώσεων που λάβαμε» (LeFurgy, 2011).

Πράγματι, η εμπλοκή του κοινού με το Ίδρυμα εμφανίζεται στην τριάδα των βασικών θεματικών που ενεργοποιούν τους πολιτιστικούς οργανισμούς προς πληθοποριστικές δράσεις και στην έρευνα των Alam και Campbell (Alam et al., 2013:9). Με άλλα λόγια, σημασία δεν έχει μόνο να ολοκληρωθεί μια εργασία, αλλά, κυρίως, να ανοίξει το ίδρυμα προς τους χρήστες, να επικοινωνήσει μαζί τους και να μετατοπίσει το ενδιαφέρον τους από την κατανάλωση ψηφιακών συλλογών στη δημιουργία και ανάπτυξή τους (Zlodi, 2013:203).

Άλλωστε, η εμπλοκή του κοινού αποτελεί έναν από τους βασικότερους και σταθερούς στόχους των πολιτιστικών ιδρυμάτων. Τι ακριβώς σηματοδοτεί, όμως, ο όρος «εμπλοκή» στην πραγματικότητα; (Reynolds, 2013) Στο παρελθόν η εμπλοκή αφορούσε τη φυσική παρουσία του κοινού στους χώρους και τις διοργανώσεις του οργανισμού, αλλά, φυσικά, μια τέτοια αντίληψη δεν καλύπτει πλέον τη σύγχρονη πραγματικότητα (Ridge, 2011:8). Αντίθετα, ο ορισμός που έδωσε ο Bitgood στην έννοια της εμπλοκής (Ridge, 2013:8), αναφερόμενος βέβαια στα υλικά εκθέματα των μουσείων, θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στη διαδικτυακή ζωή των πολιτιστικών οργανισμών, περιγράφοντας επαρκώς ένα από τα κίνητρα και τους στόχους της υιοθέτησης πληθοποριστικών δράσεων:

«μια βαθιά αισθητική και διαρκής, ψυχική και συναισθηματική εμπλοκή, που απαιτεί κάποιο είδος προσπάθειας και συγκέντρωσης, καθώς και αρκετό διάστημα ενασχόλησης». (Ridge, 2011:8)

Επομένως, ένα απλό like στο facebook ή ένα retweet στο Twitter δεν συνεπάγεται εμπλοκή του κοινού (Reynolds, 2013). Αντίθετα, μια σωστά οργανωμένη δράση πληθοπορισμού που θα επετύγχανε να διασφαλίσει τη συμμετοχή του χρήστη, την προσθήκη ετικετών για παράδειγμα σε μια διαδικτυακή συλλογή¹⁶, τη συνεισφορά της προσωπικής του ιστορίας¹⁷ στο πλαίσιο θεματικού καλέσματος από ένα μουσείο ή τη διόρθωση των ψηφιοποιημένων αντιγράφων αρχαιακού υλικού, θα συνέβαλλε ουσιαστικά στην εμπλοκή του χρήστη με την πλήρη έννοια του όρου. Οι πληθοποριστικές δράσεις θα μπορούσαν έτσι να λειτουργήσουν ως μέσα διάδρασης του κοινού με την πολιτιστική κληρονομιά και να συμβάλουν στην πραγμάτωση του κοινωνικού ρόλου και οράματος των πολιτιστικών ιδρυμάτων ως πλατφόρμες επικοινωνίας και σύνδεσης των πολιτών με την πολιτιστική τους ταυτότητα και παρελθόν (Ridge, 2011:1).

Εάν η εμπλοκή των χρηστών επεκταθεί και μετατραπεί από μια παθητική πρόσβαση στην πληροφορία που παρέχει ο οργανισμός σε μια συνεργατική και διαδραστική

¹⁶ Βλ. το παράδειγμα της δράσης "Power house museum in Sydney" (Oomen et al., 2010:3).

¹⁷ Βλ. το παράδειγμα της δράσης "Bringing your story to Europeana", (Carletti, 2013:9).

προσέγγιση, ολόκληρη η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς δύναται να επαναπροσδιοριστεί (Askin, 2015:7). Το άξιο διατήρησης και προβολής δεν θα καθορίζεται αποκλειστικά από τους επαγγελματίες του χώρου και οι χρήστες από απλοί καταναλωτές του πολιτιστικού προϊόντος θα μετατραπούν σε “*prosumers*”, καταναλωτές-παραγωγούς (Estermann, 2014:16). Η μετατόπιση του κοινού στο πρώτο πλάνο και η ένταξή του στη διαδικασία λήψης αποφάσεων θα προωθήσει, με τη σειρά της, πιο δημοκρατικές και καινοτόμες μεθόδους διαχείρισης και ανάδειξης των συλλογών και της πολιτιστικής πληροφορίας εν γένει, και θα καλλιεργήσει το αίσθημα της συλλογικής ευθύνης για την προστασία, τη διατήρηση και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα, με την οργάνωση μεγαλύτερων ή μικρότερων δράσεων πληθοπορισμού, οι πολιτιστικοί οργανισμοί θα βρεθούν στο επίκεντρο της σταδιακής και σταθερής δημιουργίας διαδικτυακών κοινοτήτων που θα τους στηρίζουν και θα τους ενισχύουν (Holley, 2010: 2). Ο δημόσιος και κοινωνικός χαρακτήρας των πολιτιστικών φορέων θα αναδειχθεί, ενώ η στήριξη, η εμπιστοσύνη και η αφοσίωση της κοινότητας των πολιτών προς τον φορέα θα ενισχυθεί (Holley, 2010: 3). Η επένδυση στην ψηφιακή κοινότητα κάθε πολιτιστικού ιδρύματος αποτελεί ένα ενισχυμένο βήμα προς την εξωστρέφεια του οργανισμού και την καλλιέργεια της συλλογικότητας (Alam et al., 2013:11). Η δημιουργία μιας διαδικτυακής κοινότητας που θα διαμορφώνει, θα εμπλουτίζει και θα διαδρά σε σταθερό επίπεδο με την πολιτιστική κληρονομιά (Askin, 2015:12) αποτελεί μόνιμη επιδίωξη οποιουδήποτε πολιτιστικού φορέα προσδοκά να επιβιώσει στη σύγχρονη εποχή και οι πληθοποριστικές πρακτικές αποτελούν ένα ικανό προς τούτο εργαλείο (Owens, 2013:8-9).

(β) Προβλήματα και κίνδυνοι στην εφαρμογή πληθοποριστικών πρακτικών

Η εφαρμογή πληθοποριστικών πρακτικών αποδεικνύεται αποτελεσματική στρατηγική για την επίτευξη της κοινωνικής αποστολής των πολιτιστικών ιδρυμάτων και την ανάδειξή τους στη συνείδηση του κοινού (Ridge, 2013:12). Ωστόσο, μεγάλος αριθμός πολιτιστικών οργανισμών παραμένουν διστακτικοί ως προς την υιοθέτηση τέτοιων πρακτικών και εκφράζουν αμφιβολίες και δυσπιστία. Δεν μπορεί παρά να αναρωτηθεί κανείς εάν, και σε ποιο βαθμό, οι αμφιβολίες τους είναι βάσιμες και υπαρκτές. Πώς μπορεί τα πολιτιστικά ιδρύματα, που διαθέτουν στο σύνολό τους μακρά παράδοση εμπλοκής με εθελοντές και ενσωματώνουν στην αποστολή και όραμά τους την επικοινωνία με το κοινό και την ενίσχυση της σχέσης του με τον πολιτισμό, να απέχουν από πρακτικές που φαίνονται να στοχεύουν πρωτευόντως στην ενίσχυση αυτής της σχέσης; Είναι οι επιφυλάξεις τους αιτιολογημένες;

Όπως έχει σημειώσει και η Holley, τα πολιτιστικά ιδρύματα μπορεί να έχουν εντρυφήσει και να έχουν επενδύσει χρόνο, κόπο και χρήματα στην εμπλοκή του κοινού στο έργο τους και τη σχέση τους με αυτό (*‘social engagement’*) –στοιχείο ιδιαίτερος σημαντικό, καθώς αποτελεί το πρώτο βήμα επιτυχούς υιοθέτησης

πληθοποριστικών πρακτικών, ωστόσο χρειάζεται ακόμα προσπάθεια από μέρους τους ώστε αυτή η εμπλοκή να διοχετεύεται προς έναν συγκεκριμένο και οριοθετημένο ομαδικό στόχο (Holley, 2011:2). Αυτό ακριβώς το στοιχείο, άλλωστε, είναι που στην ουσία διαφοροποιεί μια δράση πληθοπορισμού από τον ψηφιακό εθελοντισμό ή τη γενικότερη προσέγγιση και σχέση οργανισμού-κοινού (Carletti, 2013): ο κοινός και ομαδικός στόχος, η επίτευξη του οποίου απαιτεί αυξημένη και διαρκή προσπάθεια και δέσμευση της ομάδας που συμμετέχει (Estermann, 2014:19).

Όπως είναι φυσικό, κάτι τέτοιο απαιτεί μεγαλύτερη προσπάθεια και επένδυση χρόνου, ανθρώπινου δυναμικού και πόρων του εκάστοτε οργανισμού για μια δράση η επιτυχής εξέλιξη της οποίας εξαρτάται από πολλές παραμέτρους (μια διαπίστωση βέβαια που από την άλλη αποτελεί πραγματικότητα σχεδόν για κάθε πολιτιστική δράση). Τα ευρήματα της έρευνας που πραγματοποίησε ο Estermann αναφορικά με τη διάδοση των ανοιχτών δεδομένων και του πληθοπορισμού στα πολιτιστικά ιδρύματα της Ελβετίας¹⁸ φαίνεται να επιβεβαιώνουν τα ανωτέρω. Συγκεντρώνοντας τα μεγαλύτερα ποσοστά, η σημαντική και συχνά μη προβλέψιμη επένδυση χρόνου, προσπάθειας και χρημάτων, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα της απήχησης της δράσης αποτελούν τους βασικούς φόβους των οργανισμών και τους λόγους για τους οποίους συχνά απέχουν από δράσεις πληθοπορισμού (Estermann, 2014:26).

Ωστόσο, το βασικό εμπόδιο που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί οργανισμοί αναφορικά με τις δράσεις πληθοπορισμού αφορά κυρίως στην ποιότητα της πληροφορίας που συνεισφέρεται (Terras, 2010:436), ανησυχία που εκτείνεται μέχρι και το ζήτημα του ρόλου και της θέσης τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτιστικοί οργανισμοί, ήδη από την ίδρυση των πρώτων μουσείων και βιβλιοθηκών, υιοθέτησαν το ρόλο των προστατών και φυλάκων της γνώσης και της «αλήθειας». Ο τρόπος αυτός προσέγγισης των πολιτιστικών αγαθών αμφισβητήθηκε ευρέως τα τελευταία χρόνια και οδήγησε σε νέους τρόπους θεώρησης και αντίληψης του ρόλου τους. Ωστόσο, οι έννοιες του αλάνθαστου, της αξιοπιστίας στην παρεχόμενη πληροφορία και της ειδίκευσης και επάρκειάς τους παραμένουν στενά συνυφασμένες με το προφίλ τους τόσο στη συνείδηση του κοινού, όσο και στην ιδεατή θεώρηση του ρόλου τους από τους ίδιους (Oomen et al., 2011:147).

Δεν είναι, επομένως, ακατανόητο το γεγονός πως σε μεγάλο βαθμό η επιφυλακτικότητα των πολιτιστικών οργανισμών στην εφαρμογή πληθοποριστικών πρακτικών εστιάζει στην αδυναμία ελέγχου της εισαγόμενης από το πλήθος πληροφορίας και στην ακόλουθη ποιοτική βλάβη που μπορεί να υποστεί το ψηφιακό υλικό που προσφέρουν. Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως, όταν τη διαχείριση του ψηφιακού πολιτιστικού προϊόντος αναλαμβάνει ένα πλήθος, ένα απροσδιόριστο κοινό που μπορεί ή και όχι να είναι ανειδίκευτο, αδαές, αδιάφορο ή

---

¹⁸ Βλ. Estermann B., Diffusion of Open Data and Crowdsourcing among Heritage Institutions: Results of a Pilot Survey in Switzerland, *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, Febr. 28, 2014.

με διάθεση να χλευάσει και να εμπαιξεί, το αποτέλεσμα δεν δύναται να είναι ακριβές και συνεπές προς την ιστορική αλήθεια και την επιστημονική γνώση ή, έστω, δεν δύναται να είναι εξίσου ποιοτικό και ακριβές όσο εάν την επεξεργασία του είχε αναλάβει ο ειδικευμένος επιστήμονας ενός μουσείου ή μιας βιβλιοθήκης. Αναπόφευκτα, ωστόσο, η συζήτηση στρέφεται σε ερωτήματα όπως τι θεωρείται ιστορική αλήθεια, ποιος καθορίζει ποιο είναι το σωστό και αληθές, πώς ορίζεται ο ειδήμων ή γιατί ένας αποκαλούμενος «ειδήμων» είναι καταλληλότερος να διαχειριστεί την πολιτιστική κληρονομιά από έναν απλό πολίτη στον οποίο «ανήκει» εξίσου η εν λόγω κληρονομιά;

Η σχετική συζήτηση είναι τεράστια, εν εξελίξει και εκτός του σκοπού της συγκεκριμένης έρευνας. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, είναι ότι στην εποχή της συνεχούς διασύνδεσης, της συμμετοχικότητας και της ανοιχτότητας η απόλυτη αυθεντία των πολιτιστικών ιδρυμάτων δεν υφίσταται. Δεν μιλάμε πλέον για γνώστες και ειδήμονες από τη μία πλευρά και ένα αδαές και ευεπηρεάστο κοινό από την άλλη (Oomen et al., 2011:147), αλλά για συμμετοχική γνώση και για τη σοφία του πλήθους (Oomen et al., 2010:2), που τίθεται στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος (Giudice, 2010:2). Και το πρώτο αναγκαίο βήμα για την είσοδο στη νέα εποχή πραγμάτων είναι η επανεξέταση της σχέσης μεταξύ «επίσημης» και «ανεπίσημης» γνώσης - απαραίτητη προϋπόθεση και για την ανάληψη μιας δράσης πληθοπορισμού (Carletti, 2013:9).

Ο φόβος των πολιτιστικών οργανισμών (ότι θα χάσουν την ισχυρή τους θέση και την εξουσιαστική τους επίδραση στην πολιτιστική πληροφορία) δεν είναι πλέον φόβος, αλλά πραγματικότητα και τα ιδρύματα καλούνται να προσαρμοστούν σε αυτήν, όχι να την αποφύγουν. Η Lori Phillips, που ήταν πρωτοπόρος στη συνεργασία πολιτιστικών οργανισμών με την Wikipedia, συνοψίζει τα ανωτέρω με διορατικό και ξεκάθαρο τρόπο:

«οι επαγγελματίες των μουσείων πρέπει να αναθεωρήσουν την έννοια της αυθεντίας ώστε να παραμείνουν συνδεδεμένοι με την κοινότητά τους, τόσο την τοπική, όσο και την ψηφιακή. Επομένως, είναι πολύ πιθανό οι πολιτιστικοί οργανισμοί να χρειαστεί να υποβληθούν σε μια βαθιά πολιτική αλλαγή, προτού καταστούν ικανοί να κατανοήσουν πλήρως και να απολαύσουν τα ευεργετήματα του πληθοπορισμού».
(Lori Phillips in Estermann, 2014:27)

Σε κάθε περίπτωση η ακρίβεια και η ορθότητα της προσφερόμενης πληροφορίας δεν θα πρέπει να υποτιμάται. Οι τρόποι να διασφαλιστούν τα εχέγγυα για την επιτυχή αξιοποίηση της σοφίας του πλήθους είναι υπαρκτοί και εφαρμόσιμοι (Fleurbaey et al., 2012): οι διαδικασίες επανελέγχου, διασταύρωσης και αντιπαραβολής των στοιχείων που εισάγονται από τους χρήστες που συμμετέχουν σε πληθοποριστικές δράσεις είναι πολλές και εφαρμόζονται ήδη επιτυχώς σε πολλές από τις δράσεις αυτές (Fleurbaey et al., 2012). Άλλωστε, ο στόχος δεν είναι να μην γίνουν λάθη. Όπως σημείωσε σε συνέντευξή της η Sharon Leon, ιστορικός στο George Mason University και υπεύθυνη μιας δράσης πληθοπορισμού που

αφορά την μεταγραφή-καθαρογραφή χειρόγραφων εγγράφων που ανήκουν στο αρχειακό υλικό του Τμήματος Πολέμου των ΗΠΑ (Τμήμα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας των Η.Π.Α.), και χρονολογούνται μεταξύ 1784-1800,¹⁹

«Δεν επιδιώκουμε την τελειότητα, αλλά την σταδιακή και προοδευτική βελτίωση, έναν στόχο εντελώς διαφορετικό από κάποιον που δημιουργεί μια έκδοση....» (Cohen, 2010).

Έχοντας ξεπεράσει τα ζητήματα αυθεντίας και ποιότητας της εισαγόμενης πληροφορίας, το επόμενο «ηθικό» πρόβλημα που φαίνεται να ανακύπτει, καλώντας τους πολιτιστικούς οργανισμούς να πάρουν θέση και να το αντιμετωπίσουν εν τη γενέσει του, αφορά στους συμμετέχοντες πολίτες και τον βαθμό στον οποίο η συνεισφορά τους μετατρέπεται σταδιακά σε εκμετάλλευση. Ποια είναι τα όρια του εθελοντισμού και από ποιο σημείο και έπειτα η ανιδιοτελής προσφορά μετατρέπεται σε καταχρηστική αξίωση από την πλευρά των πολιτιστικών φορέων; Μπορούμε, πράγματι, να εμπλέκουμε έννοιες όπως εκμετάλλευση, καταχρηστική αξίωση ή εργασιακή καπηλεία σε μια συζήτηση που αφορά ιδρύματα με δημόσιο σκοπό και οργανισμούς που δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα αλλά στοχεύουν στην προαγωγή του πολιτιστικού κεφαλαίου και την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας;

Οι σχετικές ανησυχίες εκφράστηκαν για πρώτη φορά, όταν στις απαρχές εμφάνισης του φαινομένου του πληθοπορισμού και ανάλογων κινημάτων ανοιχτότητας και συμμετοχικότητας, αρκετές φωνές στον πολιτιστικό χώρο μίλησαν για τον κίνδυνο που εγκυμονούσαν τέτοιου είδους δράσεις για τους ανθρώπους των πολιτιστικών οργανισμών, καθώς πιθανόν να οδηγούσαν σε μείωση των θέσεων εργασίας σε αυτούς. Οι φοβίες αυτές κατάπαυσαν από τις ίδιες τις εξελίξεις, δεδομένου ότι τα κινήματα αυτά αναπτύχθηκαν περαιτέρω και αποδείχθηκαν ουσιώδους σημασίας για το μέλλον των πολιτιστικών οργανισμών, ενώ οι όποιες μειώσεις θέσεων εργασίας και προσωπικού προέκυψαν ως αναπόδραστη συνέπεια των συνεχών μειώσεων κρατικών κονδυλίων ανά τον κόσμο και του ολοένα και μεγαλύτερου ανταγωνισμού για την εισροή χορηγιών (Ridge, 2012).

Δημιουργήθηκαν, ωστόσο, εύλογα ερωτήματα. Εάν οι πληθοποριστικές δράσεις απειλούν δυνητικά θέσεις εργασίας, αυτό σημαίνει πως οι εργασίες που πραγματώνονται μέσω αυτών εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των υπαλλήλων ενός οργανισμού; Και στη σχεδόν αυτονόητη καταφατική απάντηση, συνεπάγεται αυτό πως το κοινό αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει εργασίες και καθήκοντα αντί των υπαλλήλων; Καταλήγει το κοινό των πολιτιστικών οργανισμών να αναλαμβάνει την ίδια τη δουλειά των πολιτιστικών οργανισμών; Η σκέψη μπορεί αρχικά να μοιάζει απλοϊκή, παραμένει όμως στην ουσία της βάσιμη. Ναι, το κοινό καλείται να κάνει τη δουλειά των υπαλλήλων των πολιτιστικών οργανισμών, κυρίως γιατί οι τελευταίοι στερούνται των πόρων για να την ολοκληρώσουν οι ίδιοι (Oomen et al., 2011:145). Το σε ποιο βαθμό, ωστόσο, η βοήθεια αυτή που προσφέρεται από το κοινό και η

---

¹⁹ <http://wardepartmentpapers.org/about.php>

εμπλοκή του στις εργασίες των πολιτιστικών οργανισμών φτάνει στα όρια της καταχρηστικής συμπεριφοράς και της εργασιακής εκμετάλλευσης χρήζει επιπλέον διερεύνησης.

Η άποψη της συγγραφέως είναι πως μια τέτοια εκτίμηση δεν θα πρέπει να βασιστεί στον φόρτο, το εύρος, τη δυσκολία ή την αυτονομία της εμπλοκής του κοινού στις πληθοποριστικές δράσεις, όπως έχει υποστηριχθεί από άλλους μελετητές -η ουσία αντίθετα βρίσκεται στον τρόπο συμπεριφοράς και διάδρασης με αυτό. Μιλάμε για ενσωμάτωση του κοινού στους σκοπούς και το στρατηγικό πλάνο του οργανισμού ή την σκέτη αξιοποίησή του για την ολοκλήρωση μικρο-εργασιών; Αναφερόμαστε στη διοργάνωση μιας συλλογικής δράσης ή σε ανάθεση αρμοδιοτήτων; Δίνουμε ανοιχτό και ισχυρό βήμα στο κοινό, ακούμε τα σχόλια και τις απόψεις του, φιλτράρουμε κάθε απόφαση του οργανισμού στη βάση αυτών; Μιλάμε για ένα κοινό-συνεργάτη του οργανισμού ή εργάτη αυτού;

Η απάντηση σε τέτοιου είδους ερωτήματα και η ακόλουθη απεμπλοκή από μια ενοχική αντιμετώπιση των πληθοποριστικών δράσεων εντοπίζεται, φυσικά, στον τρόπο διοργάνωσης και διεξαγωγής των πληθοποριστικών πρακτικών από τους πολιτιστικούς οργανισμούς (Owens, 2013:2). Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι η συζήτηση δεν αφορά σε ιδιωτικές επιχειρήσεις που αξιοποιούν τις δράσεις πληθοπορισμού στο πλαίσιο επίτευξης οικονομικού κέρδους (Brabbham, 2008:83 et seq.), αλλά σε ιδρύματα ή οργανισμούς που προάγουν τον πολιτισμό και λειτουργούν προς δημόσιο όφελος (Oomen et al., 2010:4). Μια τέτοια διαπίστωση, βέβαια, δεν καταργεί τον κίνδυνο που συζητήθηκε. Άλλωστε, η διαχείριση και πολύ συχνά και η ίδια η δομή και η κουλτούρα των πολιτιστικών φορέων παραμένουν στη βάση τους επιχειρησιακές, χαρακτηριστικό απαραίτητο για την επιβίωσή τους στη σύγχρονη εποχή (Ridge, 2012), ενώ η απουσία του εμπορικού/οικονομικού οφέλους από την εξίσωση δεν είναι πάντοτε δεδομένη.

3. Ο πληθοπορισμός ως δράση συμμετοχικότητας για τους πολίτες

(α) Τα κίνητρα των εθελοντών-συμμετεχόντων

Μελετώντας το φαινόμενο του πληθοπορισμού, δεν μπορεί παρά να αναρωτηθεί κανείς για τα κίνητρα και τους στόχους των χρηστών που λαμβάνουν μέρος. Τι είναι αυτό που κινητοποιεί τους χρήστες για τη συμμετοχή σε πληθοποριστικές πρακτικές, ποιοι λόγοι τους ωθούν να τις στηρίξουν και να τις εξελίσουν; Βρίσκεται η απάντηση στα κίνητρα του εθελοντισμού εν γένει, στους ίδιους ψυχολογικούς παράγοντες που ενεργοποιούν κάθε μορφή κοινωνικής προσφοράς ή υπάρχουν και άλλες παράμετροι που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη; Η βαθύτερη κατανόηση των κινήτρων των χρηστών δεν είναι σημαντική μόνο για την ευρύτερη προσέγγιση του πληθοπορισμού: αποτελεί, ταυτόχρονα, και έναν αποτελεσματικό τρόπο βελτίωσης και περαιτέρω ανάπτυξης των πρακτικών και πλατφόρμων

πληθοπορισμού, έτσι ώστε αυτές να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και ερεθίσματα των χρηστών (Arends, 2012:2).

Αρχικά, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η προσπάθεια καταγραφής των κινήτρων των χρηστών περιπλέκεται από τη μεγάλη ποικιλία της φύσης και του βαθμού συνεισφοράς κάθε χρήστη (Crowston et al., 2008). Για παράδειγμα, έχει προκύψει από μελέτες πως μόνο ένα μικρό ποσοστό του κοινού συνεισφέρει το μεγαλύτερο μέρος της πληροφορίας, ενώ η πλειονότητα των συμμετεχόντων πολύ μικρό έως ελάχιστο. Επιπλέον, όπως είναι φυσικό, διαφορετικοί παράγοντες κινητοποιούν έναν χρήστη να ξεκινήσει την ενασχόληση με μια εργασία ή δράση, άλλοι να την συνεχίσει για σημαντικό χρονικό διάστημα, διαφορετικοί για να επιλέξει να την εξελίξει ή να τη διαμορφώσει περαιτέρω κ.λπ. (Crowston et al., 2008) Όλα τα παραπάνω αποτελούν παραμέτρους που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να συνημιολογίζονται σε μία εις βάθος μελέτη των κινήτρων των συμμετεχόντων σε πληθοποριστικές δράσεις. Ωστόσο, μια τόσο διερευνητική προσέγγιση δεν εξυπηρετεί τους σκοπούς της παρούσας έρευνας που στοχεύει στη γενική αποτύπωση των κινήτρων των χρηστών ώστε να αναδείξει ευχερέστερα το μοντέλο του πληθοπορισμού, και επομένως θα ακολουθηθεί μια γενικότερη καταγραφή και ανάλυση αυτών.

Υπάρχει μεγάλος αριθμός ερευνών που προσεγγίζουν το ζήτημα των κινήτρων των χρηστών σε πληθοποριστικές δράσεις. Η αξιοποίηση της σοφίας του πλήθους, άλλωστε, είναι άμεσα συνυφασμένη με τους λόγους που την ενεργοποιούν. Πολλά, επομένως, επιτυχημένα προγράμματα πληθοπορισμού τέθηκαν στο μικροσκόπιο σε αναζήτηση απαντήσεων για τα σημεία ενεργοποίησης των συμμετεχόντων τους. Το “Australian Newspaper Digitization Program” (Alam et al., 2012), η Wikipedia (Oded, 2007), το “Transcribe Bentham” (Moyle, 2011), το “Galaxy Zoo” (Raddick et al., 2010), το “Waisda?” (Oomen et al., 2010), το “Old Weather” (Romel et al., 2011), το “Distributed Proofreaders” είναι μερικά μόνο παραδείγματα από τις διαφορετικού είδους δράσεις που παρήγαγαν αποτελέσματα αναφορικά με τα κίνητρα των εθελοντών-συμμετεχόντων. Παρά τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν οι έρευνες αυτές, κυρίως σε ό,τι αφορά τη σημασία του κάθε παράγοντα και τον βαθμό επιρροής του στην ψυχολογία του χρήστη, τα εξαχθέντα συμπεράσματα φαίνεται να καταλήγουν στους ίδιους παράγοντες ως προς την ενεργοποίηση των εθελοντών.

Οι λόγοι ένταξης και συμμετοχής σε πληθοποριστικές δράσεις θα μπορούσαν γενικά να εντοπιστούν σε τρεις κατηγορίες κινήτρων: τους «εγωιστικούς» ή αλλιώς προσωπικούς λόγους συμμετοχής, τους αλτρουιστικούς (και οι δύο αυτές κατηγορίες αφορούν σε εγγενή, εσωτερικά κίνητρα), και τέλος τους εξωγενείς λόγους που επηρεάζουν την απόφαση συμμετοχής.

Πιο συγκεκριμένα, οι εγωιστικοί λόγοι συμμετοχής προκύπτουν από το προσωπικό ενδιαφέρον ενός χρήστη για τη θεματική μίας συγκεκριμένης πληθοποριστικής δράσης (Alam et al., 2012:6), σε συνδυασμό με την ευχαρίστηση που προκύπτει γι’ αυτόν από την ενασχόληση με ένα χόμπι (Alam et al., 2012:6). Για παράδειγμα,

σύμφωνα με την έρευνα των Alam και Campbell, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στο ANDP πρόγραμμα ήταν άτομα με έντονο ενδιαφέρον για τη γενεαλογία ή την έρευνα οικογενειακού ιστορικού, ενώ άλλοι παρουσίαζαν ενδιαφέρον για συγκεκριμένα θέματα στα οποία μπορούσαν να εστιάσουν μέσω της δράσης, όπως εγκληματολογική ιστορική έρευνα κ.α. (Alam et al., 2012:6)

Αντίστοιχα, τα προσωπικά κίνητρα μπορεί να συνδέονται και με λόγους επαγγελματικής εξέλιξης και εξειδίκευσης (Clary et al., 1998:1518), αφού είναι πολύ πιθανό οι θεματικές που προκαλούν το ενδιαφέρον ενός χρήστη να σχετίζονται με το επαγγελματικό του προφίλ και συνακόλουθα η ενασχόληση με αυτές να οδηγεί στην ενίσχυσή του (Terras, 2010:436). Μια τέτοια τάση, άλλωστε, οδήγησε στην εμφάνιση των “pro-ams”, a.k.a. “professional amateurs”, δηλαδή των επαγγελματιών ερασιτεχνών, ήτοι εθελοντών που δουλεύουν με στάνταρ επαγγελματία (Ridge, 2013:4), καθώς η εθελοντική τους συνεισφορά ταυτίζεται συνήθως με το επαγγελματικό τους αντικείμενο.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών αποτελούν οι ιστορικοί που συμμετέχουν εθελοντικά σε δράσεις καταγραφής ιστορικών αρχείων, όπως συνέβη στην πληθοποριστική δράση “Transcribe Bentham”, όπου σημαντικό κομμάτι των συμμετεχόντων αποτελείτο από μελετητές και ακαδημαϊκούς που ειδικεύονταν στον συγκεκριμένο φιλόσοφο-αυτοί άλλωστε υπήρξαν και πρωταρχικό target group των διοργανωτών (Causer et al., 2012). Αντίστοιχα εγγενή κίνητρα που οδηγούν σε αυτό-κινητοποίηση προς συμμετοχή περιλαμβάνουν την απόκτηση μιας καινούργιας δεξιότητας, τη διασκέδαση και ψυχαγωγία με τη συμμετοχή στο πληθοποριστικό πρόγραμμα, την επιθυμία ενασχόλησης με μια ενδιαφέρουσα δραστηριότητα λόγω ανεργίας ή σύνταξης κ.ά. (Alam et al., 2012:7)

Ως σημαντικοί παράγοντες κινητοποίησης, ωστόσο, αναδεικνύονται, πέρα από τα προσωπικά οφέλη, και αλτρουιστικοί λόγοι. Αυτοί συνεχίζουν να πηγάζουν από εσωτερικά κίνητρα του χρήστη, αφορούν, όμως, τη σχέση του με την κοινότητα και την κοινωνική του θέση και συμμετοχή (Clary et al., 1998:1518). Τα αλτρουιστικά κίνητρα μπορεί να έχουν είτε θετικό (ανάγκη και διάθεση προς προσφορά), είτε αρνητικό (ενοχική συμπεριφορά) σημείο εκκίνησης (Clary et al., 1998:1518), ωστόσο συνδέονται πάντοτε με την κοινότητα στην οποία ανήκει ο χρήστης και την επιθυμία του για προσωπική ανάπτυξη και εξέλιξη. Παράλληλα, αφορούν και το σύστημα αξιών του κάθε χρήστη, τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές αξίες που κρίνει σημαντικές (Oded, 2007:62) και στις οποίες επιλέγει να επενδύσει τον χρόνο, τον κόπο και τη δημιουργικότητά του.

Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο των κινήτρων που ενεργοποιούν τον χρήστη έχει και ο κοινωνικός παράγοντας εν γένει (Alam et al., 2012:7). Το αίσθημα του ανήκειν σε μια ομάδα, ο συλλογικός στόχος και προσπάθεια, η διάδραση στο πλαίσιο μιας κοινότητας, η κοινωνική διασύνδεση και η οικοδόμηση δεσμών φιλίας ή επαγγελματικής αλληλεγγύης (Clary et al., 1998:1518) κρίνονται ως αξιόλογοι κινητήριιοι μοχλοί των εθελοντών και μάλιστα από τους πιο ισχυρούς και επιδραστικούς (Ridge, 2013:). Μάλιστα, οι Oomen και Arogo, πραγματοποιώντας

έρευνα σε αρκετές πληθοποριστικές δράσεις στον πολιτιστικό τομέα, ανέλυσαν τα κίνητρα των συμμετεχόντων, εστιάζοντας κυρίως στον κοινωνικό παράγοντα και τα κοινωνικά οφέλη, και συγκεκριμένα στη βάση δύο αξόνων: της συνεκτικότητας και συμμετοχής και της κοινής/δημόσιας χρήσης και γενναιοδωρίας (Oomen et al., 2011:146). Παρακάτω, εμφανίζεται αναλυτικά ο πίνακας με τα ευρήματά τους.

Motivation	Examples
Connectedness and membership	Old Weather builds upon the existing Citizen Science Alliance community that brings together a community of many thousands of volunteers. The enthusiasm of this enormous volunteer army can be leveraged for many projects.
	The Brooklyn Museum tagging project created an online environment where the posse members (taggers) can meet. This clearly taps into the feeling of belonging to a group.
	Contributors to the UK_Soundmap receive a personal thank you note for each recording they upload, e.g. through Twitter messages.
	The Great War Archive organized a series of ‘real live’ events supporting the collection of items that are placed in the online archive.
Sharing and Generosity	The altruistic nature of playing the Waisda? Video Labeling Game is made explicit: “Help to improve access to audiovisual archives”.
	Flickr the Commons has goals to show its users (1) “the hidden treasures in the world's public photography archives”, and (2) how their “input and knowledge can help make these collections even richer.”
	British Museum curators worked together with Wikipedians in the “Wikipedian in residence” programme for sharing knowledge between amateurs & professionals.
	Initiatives aiming at complementing the collections with content contributed by users, e.g. Wir Waren So Frei and Flickr the Commons , use open licenses that allow the reuse of content on other platforms. Here, sharing is an integral part of the design of the service.

Τέλος, σημαντική επίδραση ασκούν και εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνουν ως ένα βαθμό τη συμμετοχή των χρηστών. Δεδομένου ότι στις πληθοποριστικές πολιτιστικές πρακτικές δεν τίθεται θέμα χρηματικής ικανοποίησης και οικονομικού κινήτρου, οι εξωγενείς αυτοί παράγοντες αφορούν σε άλλου είδους ανταλλάγματα και πρακτικές. Πιο συγκεκριμένα, η αναγνώριση του χρήστη για την προσφορά του και η ηθική ανταμοιβή του με απόδοση βραβείων, ευχαριστιών και δημόσιας αναγνώρισης παρουσιάζονται ως ιδιαίτερα επιδραστικές στην ψυχολογία του χρήστη-εθελοντή. Λίστες με τους συμμετέχοντες που έχουν συνεισφέρει το περισσότερο υλικό, αναφορά των ονομάτων τους ή του διαδικτυακού τους

αναγνωριστικού σε άρθρα και δημοσιεύσεις, τιμητική και ιδιαίτερη αναφορά τους στη σελίδα του οργανισμού ή της πληθοποριστικής δράσης είναι μερικά μόνο παραδείγματα επιβραβεύσεων που κινητοποιούν περαιτέρω τους εθελοντές και ενισχύουν τη συμμετοχή τους (Alam et al., 2012:8).

Τέτοιου είδους πρακτικές όχι μόνο λειτουργούν ευεργετικά ως προς τον ανώνυμο εθελοντή, ενισχύοντας τη διάθεσή του για πρόσφορά και το συλλογικό αίσθημα ευθύνης για την πρόοδο της δράσης, αλλά και αναπτρώνουν μια διάθεση συναγωνιστικότητας και φιλικού ανταγωνισμού, που λειτουργεί θετικά για μεγάλο αριθμό χρηστών (Alam et al., 2012:8). Ανάλογα αποτελέσματα έχουν και πρακτικές συνεχούς ανατροφοδότησης (feedback) για τα δεδομένα που εισάγει ο χρήστης, ανοιχτής επικοινωνίας χρηστών και οργανισμού για κάθε απορία, παρατήρηση, πρόταση, αλλά και γενικά κάθε είδους επικοινωνία που ενισχύει το αίσθημα ένταξης και λειτουργίας στο πλαίσιο μίας ομάδας και ανατροφοδοτεί την συνειδητοποίηση της αξίας της δουλειάς που εκτελεί ο χρήστης για την ολοκλήρωση του ομαδικού στόχου.

(β) Στρατηγική οργάνωση δράσεων πληθοπορισμού

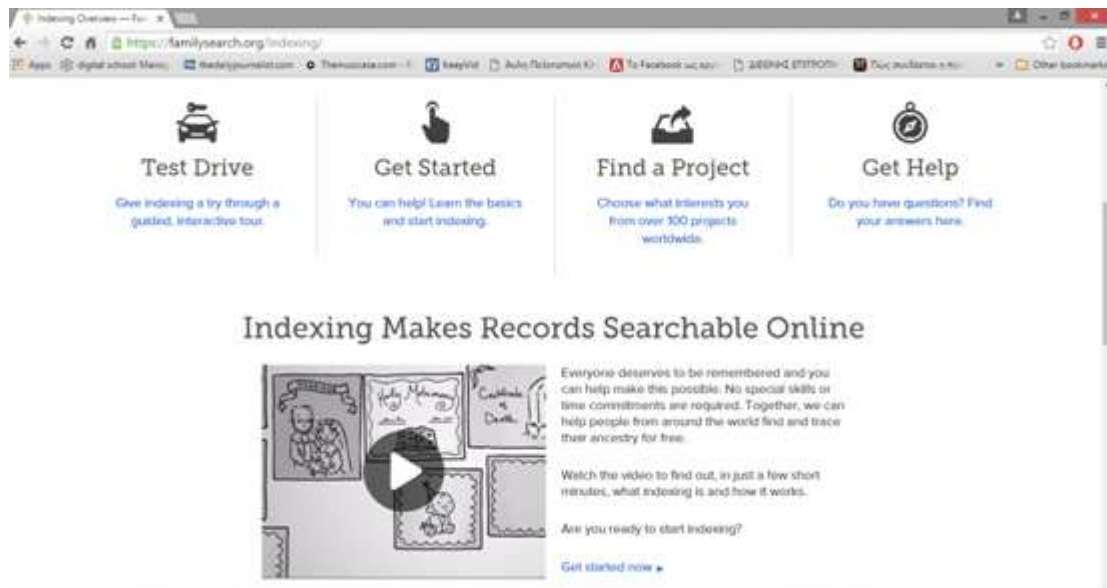
Οι παραπάνω παρατηρήσεις μπορεί να είναι, όπως σημειώθηκε εξαρχής, γενικές, παραμένουν όμως ενδιαφέρουσες. Αποτελούν, μάλιστα, εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των πολιτιστικών οργανισμών, καθώς στη βάση των ως άνω συμπερασμάτων, είναι δυνατόν να προκύψουν αξιόλογες προτάσεις-θέσεις για τον τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής δράσεων πληθοπορισμού στον πολιτιστικό τομέα, οι οποίες θα επιτυγχάνουν μεγάλη και διαρκή συμμετοχή κοινού. Στο πλαίσιο, επομένως, της σχετικής βιβλιογραφίας και με άξονα τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω για τα κίνητρα των εθελοντών-συμμετεχόντων, οι οποίοι αποτελούν τον πυρήνα και το κλειδί της επιτυχίας των πληθοποριστικών δράσεων, θα επιδιωχθεί στη συνέχεια η αποτύπωση τριών βασικών πυλώνων στη βάση των οποίων θα πρέπει να οικοδομείται η οργάνωση, η διαχείριση και η διεξαγωγή πληθοποριστικών δράσεων στον πολιτιστικό τομέα. Η προσπάθεια αυτή δεν αποσκοπεί στην αποτύπωση μιας μαγικής συνταγής επιτυχίας, αλλά στη συγκέντρωση ορισμένων βασικών παραγόντων που δεν θα πρέπει να εκφεύγουν της προσοχής των πολιτιστικών οργανισμών, όταν οι τελευταίοι αναλαμβάνουν το ρόλο πληθοποριστή.

Πρώτο στοιχείο στο οποίο πρέπει να δοθεί σημασία είναι ο **στόχος** μίας πληθοποριστικής δράσης. Ο εκάστοτε οργανισμός, φυσικά, γνωρίζει πολύ καλά το τι επιδιώκει και τι θέλει να πετύχει με τη διοργάνωση μίας τέτοιας δράσης, ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό να μπορεί να επικοινωνήσει αυτόν τον στόχο στο κοινό (Holley, 2010: 10). Ένας ξεκάθαρος και σαφής στόχος έχει τη δυναμική να συγκεντρώσει έναν ισχυρό αριθμό εθελοντών που συνηγορούν στην πραγματοποίησή του (Romeo et al., 2011:7). Τα μπερδεμένα μηνύματα και τα ασαφή ευχολόγια εν είδη στόχων είναι βέβαιο πως θα αποθαρρύνουν τους συμμετέχοντες, οι οποίοι δεν υπάρχει περίπτωση να επενδύσουν τον ελεύθερο

χρόνο τους σε κάποια δράση χωρίς να γνωρίζουν σε τι ακριβώς συμβάλλουν και τι επιτυγχάνουν με την προσπάθειά τους. Οι μεγάλοι και φαινομενικά μόνο άφταστοι στόχοι από την άλλη, δεν θα πρέπει να αποφεύγονται, καθώς σε συνδυασμό με κατάλληλο συντονισμό και καθοδήγηση, μπορούν να μετατραπούν σε οράματα για μια κοινότητα ατόμων και να εμπνεύσουν τεράστιο αριθμό εθελοντών.

ANDP, Screenshot της αρχικής σελίδα της πλατφόρμας, όπου παραθέτεται σύντομα και με σαφήνεια ο στόχος της δράσης.

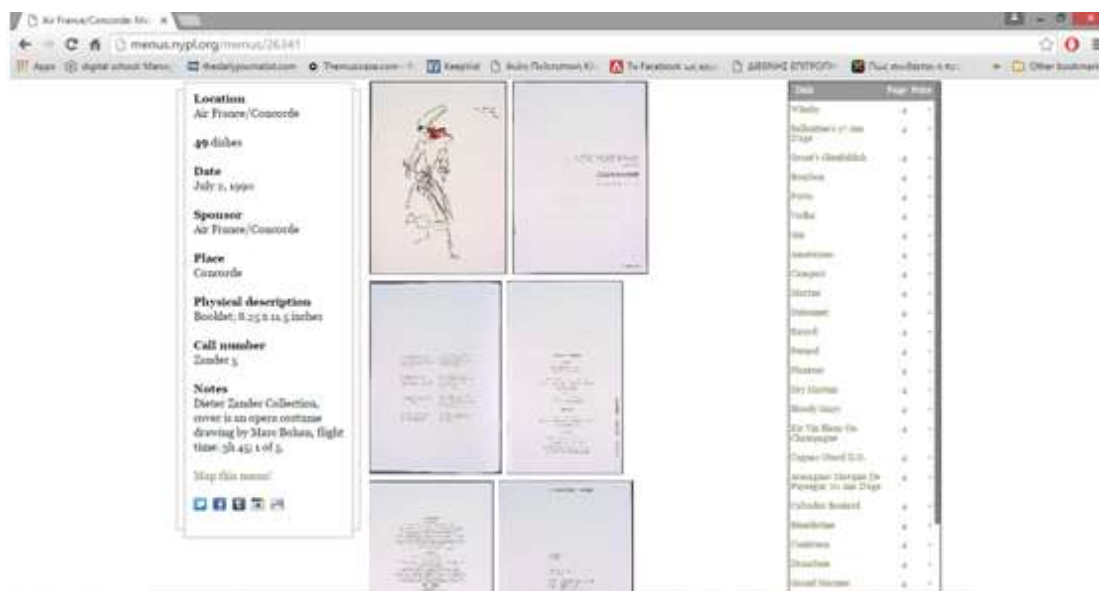

Family Search Indexing, πρόγραμμα πληθοπορισμού για την ευρετηρίαση γενεαλογικών αρχείων με συνεισφορά πληροφορίας από τους χρήστες, Αρχική σελίδα πλατφόρμας με ενημερωτικό υλικό και βίντεο (<https://familysearch.org/indexing/>).

Εύλογα μπορεί κανείς να υποθέσει πως ο δεύτερος πυλώνας με γνώμονα τον οποίο θα πρέπει να οργανώνονται οι πληθοποριστικές δράσεις αφορά **το σύστημα ή την πλατφόρμα** που χρησιμοποιείται για τη δράση. Η ποιότητα της εμπειρίας του χρήστη και η χρηστικότητα του συστήματος πάνω στο οποίο «τρέχει» ένα πληθοποριστικό project μπορεί πραγματικά να κάνει τη διαφορά μεταξύ της επιτυχίας και της αποτυχίας της δράσης (Reynolds, 2013). Οι εθελοντές δεν θα σπαταλήσουν τον χρόνο τους σε μία πλατφόρμα που αργεί υπερβολικά να φορτώσει, που τους μπερδεύει ή τους δυσκολεύει σημαντικά στη χρήση. Γι' αυτό τον λόγο και προς αποφυγή σοβαρών λαθών είναι χρήσιμη η δοκιμαστική λειτουργία της πλατφόρμας για ένα διάστημα πριν από τη διάθεσή της στο κοινό ή, έστω, η πρόβλεψη για συστηματική βελτίωσή της με βάση τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των συμμετεχόντων για όσο διάστημα θα τρέχει. (Holley, 2010: 12)

Η **απλότητα** και η **ευκολία** αποτελούν τα κλειδιά της σωστής οργάνωσης του συστήματος: ακόμα και η απαίτηση για εγγραφή του χρήστη εξαρχής ή για δημιουργία προφίλ προκειμένου να συμμετέχει στη δράση μπορεί να οδηγήσει σε μείωση ή έστω σε δυσαρέσκεια πιθανών συμμετεχόντων. Στην πληθοποριστική πλατφόρμα *What's on the Menu?*²⁰ για παράδειγμα, που οργάνωσε η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης για την ψηφιοποίηση της συλλογής της με ιστορικά μενού από τα εστιατόρια της πόλης, η χρηστικότητα της πλατφόρμας υπήρξε προτεραιότητα και αυτό ήταν εμφανές. Η συμμετοχή του χρήστη στον εν λόγω project επιδιώχθηκε με σκοπό τη μεταγραφή/καθαρογραφή των στοιχείων και τιμών που περιλαμβάνονταν στους καταλόγους ιστορικών εστιατορίων της πόλης με το σύστημα που φαίνεται στην παρακάτω φωτογραφία.

Ολόκληρη η σελίδα είναι σχεδιασμένη με σκοπό την ελαχιστοποίηση εμποδίων και τη διευκόλυνση του χρήστη-συμμετέχοντα (Ridge, 2013:5).

²⁰ <http://menus.nypl.org/>

Παράλληλα, η ψυχαγωγία και η διασκέδαση του κοινού που συμμετέχει πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη. Σχεδιάζοντας ή επιλέγοντας το σύστημα εφαρμογής μιας πληθοποριστικής δράσης, οι οργανισμοί θα πρέπει να έχουν πάντα στο μυαλό τους πως το κοινό επενδύει σε αυτούς και τις δράσεις τους τον ελεύθερο χρόνο του. Επομένως, όσο ισχυρά και να είναι τα κίνητρα για συμμετοχή, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αποχωρήσει εάν αναγκαστεί να εμπλακεί σε βαρετές και ανούσιες εργασίες. Τα παιχνίδια και η επιστήμη που τα αφορά αποτελούν σημαντική βοήθεια σε αυτή την πρόκληση: μπορούν, για παράδειγμα, να μετατρέψουν εύκολα μία συχνά κουραστική εργασία απόδοσης ετικετών σε μουσειακά αντικείμενα σε ένα διασκεδαστικό παιχνίδι με ένταση και ανταγωνισμό για τον χρήστη, αξιοποιώντας τα σχετικά διδάγματα και έρευνες που πραγματοποιούνται στο πεδίο σχεδιασμού παιχνιδιών.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιας προσπάθειας αποτέλεσαν τα προγράμματα *Tag! You're It!*²¹ και *Freeze Tag!* του Brooklyn Museum. Το Μουσείο καλούσε τους χρήστες να συμμετέχουν σε παιχνίδια απόδοσης ετικετών στα έργα που ανήκαν στη συλλογή του, προκειμένου να ολοκληρώσει το έργο ψηφιοποίησης της. Σήμερα οι σχετικοί σύνδεσμοι δεν φαίνεται να λειτουργούν. Το πιο επιτυχημένο ωστόσο παράδειγμα σε αυτό το πεδίο είναι η πλατφόρμα *Waisda?*²², μία μεγάλης κλίμακας πλατφόρμα απόδοσης ετικετών σε οπτικοακουστικό υλικό. Οι χρήστες παρακολουθούν αποσπάσματα από τηλεοπτικές εκπομπές και σειρές και καλούνται μετά να επιλέξουν την ετικέτα-χαρακτηρισμό της προτίμησής τους για το βίντεο που μόλις παρακολούθησαν. Εάν η ετικέτα που σημείωσαν ταιριάζει με αυτή του αντιπάλου τους ή με αυτές που έχουν σημειώσει προηγούμενοι παίκτες, ο χρήστης κερδίζει πόντους και συνεχίζει.

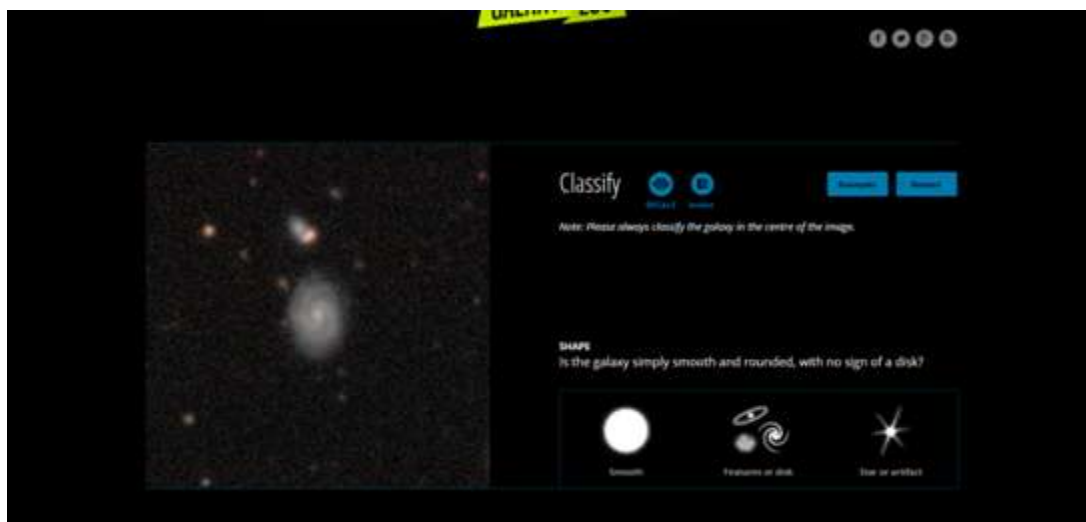
Screenshot από την πλατφόρμα διάδρασης του Waisda?

²¹ <https://www.brooklynmuseum.org/community/blogosphere/2008/08/01/tag-youre-it/>

²² <https://github.com/beeldengeluid/waisda>

Το *Waisda?* είχε τέτοια επιτυχία που τους πρώτους επτά μήνες δημιουργίας του κατάφερε να συγκεντρώσει περίπου 350 εκατομμύρια ετικέτες.

Καθίσταται σαφές, επομένως, πως ορισμένες τεχνικές σχεδιασμού, όπως η χρήση παιχνιδιών, αναδεικνύονται σωτήριες στην ενίσχυση και διατήρηση της συμμετοχικότητας του κοινού. Στο ίδιο πλαίσιο, η τεχνική του scaffolding, δηλαδή η σταδιακή, κλιμακωτή ή, αλλιώς, πυραμοειδής σχεδίαση των εργασιών που ανατίθενται στον συμμετέχοντα αποδεικνύεται σημαντικό στοιχείο του σχεδιασμού πληθοποριστικών δράσεων. Η χρήση εύκολων tasks για την αρχική συμμετοχή του χρήστη ευνοεί την εμπλοκή του, καθώς τον παρακινεί να συμμετάσχει σε κάτι ενδιαφέρον στο οποίο τα καταφέρνει εύκολα (Ridge, 2013:5).

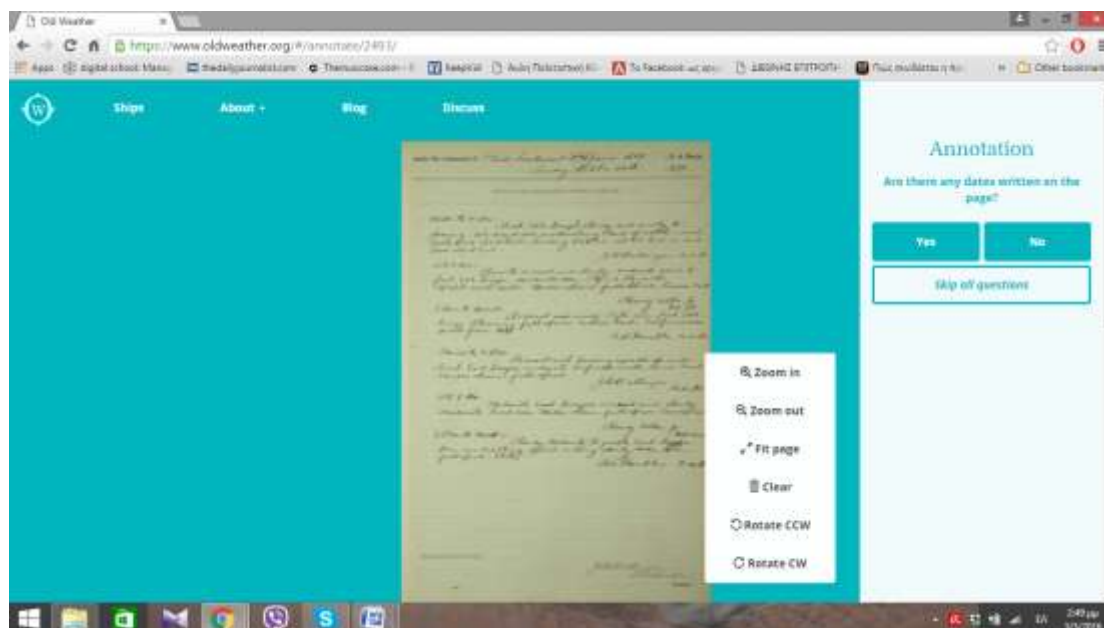
Screenshot από την επιφάνεια διάδρασης-συμμετοχής για τον αρχάριο χρήστη στο πρόγραμμα Galaxy Zoo (<https://www.galaxyzoo.org/#/story>) που στοχεύει στην κατηγοριοποίηση όλων των γαλαξιών.

Χτίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αυτοπεποίθηση του χρήστη στη λειτουργία της πλατφόρμας και ενισχύοντας την άνεσή του στη διεκπεραίωση των εργασιών που του ανατίθενται, ο πληθοποριστής μπορεί σταδιακά να κλιμακώσει τη δυσκολία των ανατιθέμενων tasks χωρίς να αποθαρρύνει ή να κουράσει υπερβολικά τον συμμετέχοντα (Ridge, 2013:5). Παρόμοια μέριμνα πρέπει, φυσικά, να υπάρχει και για τον «έμπειρο» χρήστη με την προσθήκη νέου υλικού στην πλατφόρμα ανά τακτά χρονικά διαστήματα και την εξέλιξη των ανατιθέμενων εργασιών (Nooerdegraaf, 2014:5).

Στο *Old Weather Project*²³, για παράδειγμα, που καλεί το διαδικτυακό κοινό να ψηφιοποιήσει μετεωρολογικά δεδομένα που βασίζονται στην παρατήρηση, όπως αυτά καταγράφονται σε ημερολόγια αμερικανικών πλοίων του 19^{ου} αιώνα, η εργασία εισαγωγικού επιπέδου περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε ένα σχετικά απλό έργο μεταγραφής, όπου ο χρήστης εξάγει μετεωρολογικά δεδομένα παρατήρησης από τα ημερολόγια και τα μεταγράφει στο ειδικό πλαίσιο εισαγωγής κειμένου που

²³ <https://www.oldweather.org/#/>

εμφανίζεται στην οθόνη του ακριβώς δίπλα από το αρχικό κείμενο του ημερολογίου.

Η πλατφόρμα, όμως, επιδιώκει σταδιακά τη μεγαλύτερη εμπλοκή των χρηστών μέσω διαφόρων διαδραστικών αλληλεπιδράσεων που λαμβάνουν χώρα στο φόρουμ της. Έτσι, οι πιο αφοσιωμένοι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν αποκλειστικά την μεταγραφή ενός ολόκληρου ημερολογίου (LeFurgy, 2011) όπου μπορούν επιπλέον να διαβάσουν ιστορικά στοιχεία της εποχής, να παρακολουθήσουν την πορεία του πλοίου, του οποίου το ημερολόγιο επεξεργάζονται, και την ιστορία του πληρώματος του και να πάρουν μία γεύση από τη καθημερινότητά τους (Romeo et al., 2011:6).

Τελευταίος πυλώνας που εξασφαλίζει την επιτυχή διεξαγωγή μιας δράσης πληθοπορισμού είναι το **κοινό** και συγκεκριμένα ο τρόπος αντιμετώπισης και προσέγγισης του. Το κοινό βρίσκεται στη βάση και αποτελεί τον θεμέλιο λίθο μίας πληθοποριστικής δράσης και γι' αυτό οι ανάγκες του δεν θα πρέπει να υποτιμούνται. Σε συνδυασμό με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ο πληθοποριστής οφείλει να αναζητά τρόπους επιβράβευσης και ανταμοιβής για τους εθελοντές του. Στις διαδικτυακές κοινότητες, άλλωστε, το status και η αναγνώριση αποδεικνύονται σημαντικοί κινητήριοι παράγοντες (Huberman et al., 2009:759) και λειτουργούν ευνοϊκά στην εμπλοκή του χρήστη. Κάθε είδους δημιουργικός τρόπος επιβράβευσης, ανάδειξης της συνεισφοράς των χρηστών και επικρότησης του έργου τους βελτιώνει σημαντικά την δράση. Το έργο *Transcribe Bentham*, για παράδειγμα, έχει σύστημα πόντων και έναν πίνακα πρωταθλητών (Moyle, 2011:3), ενώ το *Australian Newspaper Digitization Program* δημιούργησε το δικό του "hall of fame", το πάνθεον με τους καλύτερους εθελοντές.

Our 'Outstanding Contributor' award winner for December is Darren Stones

8 January 2009

Darren's photographs capture rural and coastal scenes and landscapes, and are a great example of the type of contributions we are seeking for the Picture Australia: People, Places and Events group.

Check out [Darren's images](#) to see the captions and tags he adds to make them searchable in Picture Australia.

View highlights from contributors to Picture Australia's Flickr groups during November. [Read report](#) (60.5kb PDF)

Darren Stones
Torquay lifesavers
Image ID: 2879875620

Φωτογραφία από το πρόγραμμα "Picture Australia: People, Places and Events", όπου ανακοινώνεται πανηγυρικά ο καλύτερος εθελοντής για τον μήνα Δεκέμβριο του 2009. Η πλατφόρμα πλέον δεν είναι ενεργή.

(Holley, 2010: 16)

Στο ίδιο πλαίσιο, ο πληθοποριστής οφείλει να ενισχύει και να εξελίσει και τον συλλογικό χαρακτήρα των δράσεων που διοργανώνει. Είναι σημαντικό να υπάρχει η πρόβλεψη και τα εργαλεία, όπως φόρουμ ή πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, για την οικοδόμηση μιας κοινότητας, τη διασύνδεση των χρηστών τόσο με τους υπόλοιπους εθελοντές, όσο και με τα μέλη και τους εργαζόμενους του πολιτιστικού ιδρύματος, και την ανταλλαγή απόψεων. Με αυτόν τον τρόπο, οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν γνώμες και απόψεις που θα βοηθήσουν σημαντικά στη βελτίωση του πληθοποριστικού εργαλείου, ενώ, παράλληλα, η βαθύτερη εμπλοκή και επένδυση από μέρους τους και σε επίπεδο διαπροσωπικών σχέσεων, πέρα από επένδυση χρόνου και κόπου, θα αποτελέσει ένα παραπάνω εχέγγυο για την βιωσιμότητα του project.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η ανωτέρω ανάλυση αποτέλεσε μια προσπάθεια αποτύπωσης του φαινομένου του πληθοπορισμού και χαρτογράφησης της εξέλιξής του, αλλά και του τρόπου εφαρμογής του στον πολιτιστικό τομέα. Επιδιώχθηκε αρχικά ο ορισμός της έννοιας και η αποτύπωση των μορφών με τις οποίες εφαρμόζονται πληθοποριστικές πρακτικές στα πολιτιστικά ιδρύματα. Στη συνέχεια, στρεφόμενοι προς τους πληθοποριστικούς οργανισμούς, αναζητήσαμε τα κίνητρα και τις προσδοκίες τους κατά την υιοθέτηση δράσεων πληθοπορισμού, μελετώντας παράλληλα και τη διστακτικότητα που εκφράζουν αναφορικά με ορισμένες πτυχές του φαινομένου που άπτονται του κοινωνικού ρόλου των πολιτιστικών ιδρυμάτων και της σχέσης τους με το κοινό. Η συζήτηση εύλογα οδήγησε στην διερεύνηση ορισμένων κινδύνων που προκύπτουν ως απόρροια του φαινομένου του πληθοπορισμού και αφορούν στην κατάχρηση της έννοιας του εθελοντισμού.

Σε δεύτερο επίπεδο, οι συμμετέχοντες των πληθοποριστικών δράσεων τέθηκαν στο επίκεντρο της μελέτης. Η έρευνα εστίασε στους παράγοντες που κινητοποιούν τους χρήστες για την εμπλοκή τους σε πληθοποριστικές πρακτικές, σε μία προσπάθεια να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά εκείνα μίας δράσης πληθοπορισμού που διασφαλίζουν την επιτυχία της, με την έννοια της συστηματικής και ενεργής εμπλοκής των συμμετεχόντων της. Η προσέγγιση των ζητημάτων αυτών πραγματοποιήθηκε με παράλληλη επίκληση παραδειγμάτων από πληθώρα δράσεων πληθοπορισμού στο εξωτερικό, προκειμένου για την καλύτερη κατανόησή τους, και καθόρισε το θεωρητικό πλαίσιο για την εμπειρική έρευνα που ακολουθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ THESSWIKI ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΗ ΔΡΑΣΗ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΥ

1. Σχεδιασμός ερευνητικού προγράμματος

(α) Μελέτη περίπτωσης και ερευνητικό ερώτημα

Το πρώτο κεφάλαιο επεχείρησε μια θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου του πληθοπορισμού και μια προσπάθεια να αποτυπωθεί το εύρος και οι διαστάσεις της εν λόγω πρακτικής στον πολιτιστικό χώρο. Πώς διαμορφώνεται ωστόσο, το φαινόμενο στην ελληνική κλίμακα; Είναι υπαρκτός ο πληθοπορισμός ως πρακτική δράσης και εμπλοκής του κοινού στους πολιτιστικούς φορείς στην Ελλάδα και εάν ναι με ποιους τρόπους έχει διαμορφωθεί και εξελιχθεί; Αυτά τα ερωτήματα αποτέλεσαν το σημείο εκκίνησης της έρευνας που καλύπτει το δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Έχοντας εκθέσει και αναλύσει το θεωρητικό πλαίσιο του ζητήματος του πληθοπορισμού και έχοντας μελετήσει την περιορισμένη σχετική βιβλιογραφία και υλικό στην ελληνική αρθρογραφία, διαπιστώθηκε πως ο πληθοπορισμός βρίσκεται μάλλον σε βρεφικό στάδιο ανάπτυξης στη χώρα μας. Γι αυτό το λόγο, θεωρήθηκε πως μία εμπειρική προσέγγιση του ζητήματος θα παρουσίαζε μεγαλύτερο ερευνητικό ενδιαφέρον και θα κατέληγε σε πιο χρήσιμα και αξιοποιήσιμα συμπεράσματα.

Οι δράσεις πληθοπορισμού στον ελληνικό χώρο είναι λίγες στον αριθμό και περιορισμένης κλίμακας, ενώ στον τομέα του πολιτισμού, τον οποίο αφορά και η συγκεκριμένη μελέτη, μάλλον ελάχιστες. Είναι πιθανόν ορισμένες από τις δράσεις που κατά καιρούς αναπτύσσουν τα μουσεία και το σύνολο των πολιτιστικών ιδρυμάτων εν γένει να εμφανίζουν στοιχεία οργάνωσης και διεξαγωγής που συνάδουν με έναν πληθοποριστικό χαρακτήρα. Ωστόσο, καμία από αυτές τις δράσεις δεν φαίνεται να πραγματοποιείται με πλήρη συνείδηση της έννοιας του πληθοπορισμού ως τρόπου στρατηγικής προσέγγισης του κοινού με την ταυτόχρονη επίτευξη ενός στόχου για το ίδρυμα. Σε αυτό το πλαίσιο η δράση του Thesswiki (<http://thesswiki.com/>), η οποία παρουσιάστηκε από την ομάδα διοργάνωσής της εξαρχής ως «πρότυπη δράση πληθοπορισμού»²⁴, φαίνεται να ξεχωρίζει και να αναδεικνύεται ως καινοτόμα και πρόσφορη προς μελέτη.

Το project Thesswiki ξεκίνησε ως ιδέα τον Απρίλιο του 2015 και υπήρξε το αποτέλεσμα μίας πρότασης της Ομάδας Χρηστών Κοινότητας Wikimedia στην Ελλάδα (Wikimedia Community User Group Greece)²⁵, οι οποίοι έχοντας

---

²⁴ <http://www.postscriptum.gr/erga/thesswiki/>

²⁵ <http://blog.wikimedia.gr/about/>

παρακολουθήσει παρόμοιες δράσεις της Wikipedia στο εξωτερικό (wikicity²⁶), θέλησαν να πραγματοποιήσουν κάτι ανάλογο στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η ομάδα, η οποία αποτελεί μία επίσημα αναγνωρισμένη και ανεξάρτητη ομάδα εθελοντών που δραστηριοποιείται για την στήριξη και προώθηση της Βικιπαίδειας (Wikipedia) στην Ελλάδα, προσέγγισε με την πρότασή της το Δήμο Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια την Post Scriptum²⁷, εταιρεία που ασχολείται με ζητήματα ανάπτυξης της ψηφιακής στρατηγικής των μουσείων, η οποία και ανέλαβε το εγχείρημα. Στην ομάδα διοργάνωσης συμμετείχε ενεργά ήδη από το στάδιο της αρχικής ιδέας και η Εταιρία Ανοιχτού Λογισμικού/Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα (ΕΛΛΑΚ)²⁸, λόγω του ενδιαφέροντός της για ζητήματα ανοιχτότητας και ελεύθερης πρόσβασης στα δεδομένα, καθώς και λόγω της στενής της συνεργασίας της με την Ομάδα Χρηστών Wikimedia.

Στόχος του Thesswiki, όπως αυτός εκφράστηκε στον επίσημο ιστότοπο της δράσης ήταν η

«ψηφιοποίηση της ιστορίας και του πολιτισμού της πόλης της Θεσσαλονίκης από τους ίδιους τους πολίτες της μέσω της μεγαλύτερης ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας στον κόσμο, της Wikipedia, και παράλληλα η διασύνδεσή των ηλεκτρονικών λημμάτων με τον αστικό ιστό».

Ουσιαστικά επιδιώχθηκε η εκμάθηση των πολιτών στη διαδικασία και τον τρόπο ληματογράφησης της Wikipedia, με στόχο τη δημιουργία από αυτούς όσο το δυνατόν περισσότερων λημμάτων που θα αφορούσαν στον πολιτιστικό τομέα -και συγκεκριμένα στον τομέα των εικαστικών τεχνών στην πόλη της Θεσσαλονίκης και στους φορείς που τις προωθούν και αναπτύσσουν.

Η δράση του Thesswiki περιελάμβανε σειρά σεμιναρίων κατά τη διάρκεια των οποίων οι συμμετέχοντες μάθαιναν τους βασικούς κανόνες ληματογράφησης της Wikipedia και δημιουργούσαν λήμματα αναφορικά με τη θεματική του project, ήτοι τις εικαστικές τέχνες στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Σε δεύτερο στάδιο, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης και του Κέντρου Πληροφόρησής του, πραγματοποίησε παρόμοια δράση, η οποία αφορούσε στη συγγραφή λημμάτων που σχετίζονται με τους ποιητές και τους λογοτέχνες που συνδέονται με την πόλη της Θεσσαλονίκης. Το project Thesswiki παραμένει ενεργό και συζητούνται ήδη νέες μελλοντικές δράσεις και συνεργασίες.

Όντας ένα ιδιαίτερο για τα ελληνικά δεδομένα project και μια ειδική περίπτωση εφαρμογής της πρακτικής του πληθοπορισμού στον πολιτιστικό τομέα, το Thesswiki θεωρήθηκε ιδανικό για τη διεξαγωγή μελέτης περίπτωσης στο πεδίο του

---

²⁶ Βλ. αναλυτικά τα προγράμματα MonmouthpediA και GibraltarpediA στα: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:GLAM/GibraltarpediA> και <https://en.wikipedia.org/wiki/MonmouthpediA>.

²⁷ <http://www.postscriptum.gr/>

²⁸ <https://ellak.gr/>

πληθοπορισμού (Yin, 1994:6). Η επιλογή της μελέτης περίπτωσης ως ερευνητικής μεθόδου επιτάσσεται από τη μοναδικότητα της περίπτωσης που μελετάται, σε συνδυασμό με τον σύγχρονο χαρακτήρα του φαινομένου και την ανάγκη μελέτης του στο πραγματικό του πλαίσιο χωρίς να απογυμνωθεί από αυτό. (Yin, 1994:6) Επιπλέον, η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική μέθοδος συνεπάγεται μία ολιστική ερευνητική προσέγγιση. Επιτρέπει στην ερευνήτρια την ταυτόχρονη αξιοποίηση διαφορετικών ερευνητικών μεθόδων προκειμένου για τη μελέτη του φαινομένου. διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο τη θεώρηση της περίπτωσης υπό το πρίσμα ποικίλων παραγόντων και την τριγωνοποίηση των εξαχθέντων συμπερασμάτων.

Άλλωστε, ο στόχος της εμπειρικής αυτής έρευνας παραμένει κυρίως περιγραφικός και εν δυνάμει ερευνητικός, ήτοι επιδιώκει να καταγράψει το project ως πρώτη προσπάθεια εφαρμογής πληθοποριστικών πρακτικών συμμετοχής και συνεισφοράς του κοινού στην πολιτιστική πληροφορία, και ταυτόχρονα να το μελετήσει ως προς τη στρατηγική διοργάνωσής του, την εμπλοκή του κοινού σε αυτό και την επιτυχή ή μη τελική διεξαγωγή του. Επομένως, η μεθοδολογική επιλογή της μελέτης περίπτωσης θα ευνοήσει την εμβάθυνση στη διερεύνηση της πρακτικής του πληθοπορισμού, όπως αυτή εκφράστηκε στο πλαίσιο του Thesswiki, και θα επιτρέψει τη σύνδεση των εμπειρικών δεδομένων που θα εξαχθούν με τις θεωρητικές αναγνώσεις που φαινομένου, όπως αυτές παρουσιάστηκαν ανωτέρω στο πρώτο κεφάλαιο.

Σε αυτό το πλαίσιο το ερευνητικό ερώτημα φαίνεται να προκύπτει σχεδόν πηγαία. «Τί είναι το Thesswiki»; Και, συνακόλουθα, «αποτελεί αυτό μία πρότυπη δράση πληθοπορισμού»; Δεδομένου του περιγραφικού σκοπού της έρευνάς μας, τα ερωτήματα αυτά αποτυπώνουν πράγματι τους σκοπούς και τους προβληματισμούς υπό τους οποίους διερευνάται το project. Ωστόσο, προκειμένου για τη σωστή διεξαγωγή της έρευνας και τη χρήση του ερευνητικού ερωτήματος ως καθοδηγητικού παράγοντα αυτής, το ερώτημα διαμορφώθηκε εν τέλει ως εξής: «Αποτελεί το Thesswiki μια πρότυπη δράση πληθοπορισμού στο πολιτιστικό πεδίο και γιατί; Ποια στοιχεία συνηγορούν (ή όχι) προς αυτό»;

Η θεωρητική μελέτη του ζητήματος του πληθοπορισμού που έχει προηγηθεί βοηθά σημαντικά στο να ξεκαθαρίσει το τοπίο των ορισμών και ο προσδιορισμός των εννοιών που μας ενδιαφέρουν εδώ. Η δράση πληθοπορισμού ορίζεται σύμφωνα με τον κοινώς αποδεκτό ορισμό των Estellés και González (βλ. κεφάλαιο Α' σελ. 14) που υιοθετείται στην πλήρη του μορφή. Έτσι, ως πρότυπη δράση πληθοπορισμού αναγνωρίζεται αυτή που παρουσιάζει εμφανώς και τα οκτώ στοιχεία του εν λόγω ορισμού, ήτοι το πλήθος, την προς επίτευξη εργασία, το όφελος για το πλήθος, τον πληθοποριστή ή εκείνον που λειτουργεί ως εκκινήτης της πληθοποριστικής δράσης, το παραχθέν έργο που θα αξιοποιηθεί από τον πληθοποριστή, το είδος της συμμετοχικής διαδικασίας/δράσης, το ανοιχτό κάλεσμα για συμμετοχή και το διαδίκτυο ως μέσο προσέγγισης του κοινού (Estellés-Arolas et al., 2012:11).

Στο πλαίσιο της ολιστικής ερευνητικής στρατηγικής που έχει επιλεγεί, το ερευνητικό ερώτημα που τίθεται θα μελετηθεί υπό το πρίσμα διαφορετικών μεταβλητών και θα

αναλυθούν ορισμένα ζητήματα ενδιαφέροντος που προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας. Παράλληλα, το ερώτημα θα προσεγγιστεί τόσο από την πλευρά των διοργανωτών-πληθοποριστών, όσο και από εκείνη του κοινού που συμμετέχει έτσι ώστε, σε συνδυασμό με τα στοιχεία που προκύπτουν από την καταγραφή της δράσης και τα αποτελέσματα που παρήχθησαν από αυτήν να προκύψει μία ολοκληρωμένη παρουσίαση και αξιολόγησή της.

Έχοντας οριοθετήσει το ερευνητικό ερώτημα και έχοντας επιλέξει την ερευνητική μέθοδο που θα εφαρμοστεί, θα προχωρήσουμε περαιτέρω στον σχεδιασμό της έρευνας, τη λειτουργικοποίηση της μεθόδου μας και την ανάλυση των τεχνικών που θα χρησιμοποιηθούν για τη συγκέντρωση των δεδομένων. Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να σημειωθεί πως τυχόν περιορισμοί της έρευνας που είναι αυτονόητο πως υπάρχουν (Robson 2007: 64) θα ληφθούν υπόψη καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της. Στην εν λόγω περίπτωση ο βασικός κίνδυνος εντοπίστηκε στην εφαρμογή πολλαπλών ερευνητικών μεθόδων συλλογής στοιχείων από μία μόνο ερευνήτρια, κίνδυνος που είναι συνήθως παρών σε κάθε μελέτη περίπτωσης (Yin, 1994:94). Αναγνωρίζοντας το συγκεκριμένο πρόβλημα, καθώς και τη σχετικά μικρή της ερευνητική εμπειρία, η ερευνήτρια κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια διεξοδικής και συστηματικής προετοιμασίας, ενημέρωσης και κατάρτισής της σχετικά με τη διεξαγωγή κάθε μίας από τις ερευνητικές μεθόδους, ευελπιστώντας στην ελαχιστοποίηση αυτού του κινδύνου. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, είναι ένας παράγοντας που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ανάγνωση της έρευνας και των συμπερασμάτων της.

(β) Επιλογή ερευνητικών μεθόδων και λειτουργικοποίηση

Όπως ήδη σημειώθηκε, ένα σημαντικό πλεονέκτημα της μελέτης περίπτωσης όσον αφορά τη συλλογή των δεδομένων είναι η ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν πολλές και διαφορετικές πηγές στοιχείων που θα συμβάλλουν στην εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας (Yin, 1994:91-92). Η χρήση πολλαπλών πηγών δεδομένων από τη μία επιτρέπει στον ερευνητή να προσεγγίσει ένα ευρύτερο φάσμα παραγόντων και μεταβλητών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον στην υπό μελέτη περίπτωση (Yin, 1994:91-92), ενώ από την άλλη οδηγεί στην ανάδυση συγκλινουσών γραμμών έρευνας, ήτοι στην τριγωνοποίηση των συμπερασμάτων (Yin, 1994:91-92). Επιδιώκοντας ακριβώς αυτή την επιβεβαιωτική λειτουργία της πολλαπλής χρήσης διαφορετικών μεθόδων, καθώς και την ακρίβεια και την πειστικότητα των αποτελεσμάτων που μια τέτοια είδους μεθοδολογική επιλογή διασφαλίζει, η μελέτη περίπτωσης του Thesswiki ερευνήθηκε με βάση τις παρακάτω μεθόδους:

- ανοικτού τύπου συνεντεύξεις,
- έρευνα ερωτηματολογίου,
- έγγραφο και οπτικό υλικό.

Η επιλογή των ως άνω μεθόδων για τη διεξαγωγή της μελέτης περίπτωσης δεν ήταν τυχαία. Ως ένα βαθμό προέκυψε από πρακτικούς παράγοντες που αφορούσαν τις δυνατότητες και τους πόρους της ερευνήτριας, αλλά σε κάθε περίπτωση οι χρησιμοποιηθείσες μέθοδοι επιλέχθηκαν ακριβώς επειδή θεωρήθηκαν οι καταλληλότερες για τους σκοπούς της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, σε αρχικό στάδιο και κατά τη διαμόρφωση της ερευνητικής πρότασης και ακόλουθα του ερευνητικού ερωτήματος, θεωρήθηκε θεμιτή η επικοινωνία με την ομάδα διοργάνωσης του Thesswiki και η σχετική ενημέρωση και λήψη άδειας, αλλά και συνδρομής για την πραγματοποίηση της μελέτης. Σε αυτό το στάδιο και κατά τη σχετική επικοινωνία με την Post Scriptum, διοργανώτρια εταιρεία, κρίθηκε πως η πραγματοποίηση συνέντευξης με τον project manager του έργου θα αποτελούσε μοναδική πηγή συλλογής πληροφοριών και συγκέντρωσης δεδομένων που δεν θα ήταν διαθέσιμα για την έρευνα με κάποιον άλλον τρόπο (Mason, 2011:81-82).

Δεδομένου, επομένως, του ιδιαίτερου ρόλου και της θέσης του project manager του έργου η ποιοτική εις βάθος συνέντευξη θεωρήθηκε το κατάλληλο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων. Σε συνέχεια της πρώτης αυτής επιλογής, η ερευνήτρια επέλεξε να πραγματοποιήσει μία δεύτερη σειρά συνεντεύξεων που περιελάμβαναν ατομικές συζητήσεις με τρεις –διαφορετικού τύπου, όπως θα αναλυθεί παρακάτω– συμμετέχοντες στη δράση. Αυτή η δεύτερη σειρά συνεντεύξεων επιδιώχθηκε με γνώμονα την προσπάθεια της αναλυτικής και εις βάθος διερεύνησης της δράσης και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με τα κίνητρα συμμετοχής των χρηστών. Αποτέλεσε δε και μια επιπλέον πηγή συγκέντρωσης δεδομένων αναφορικά με τη διεξαγωγή και το αντίκτυπο της δράσης από την οπτική των εθελοντών-συμμετεχόντων.

Η διεξαγωγή των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε συμπληρωματικά προς την πραγματοποίηση έρευνας ερωτηματολογίου (η οποία, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, απευθύνθηκε στο σύνολο των συμμετεχόντων) και θεωρήθηκε αναγκαίο βήμα για τη συλλογή επιπλέον υλικού που δεν δύναται να προκύψει στο πλαίσιο μιας καθαρά δειγματοληπτικής έρευνας. Η συνέντευξη επέτρεψε στους ερωτηθέντες να αφηγηθούν την εμπειρία τους, να αναφερθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια στη συμμετοχή τους, τα κίνητρα, τις προσδοκίες τους, την ικανοποίηση αυτών ή όχι, να εξηγήσουν περαιτέρω τον τρόπο συνεισφοράς τους στη δράση και να κάνουν τις προτάσεις ή τα σχόλιά τους (Robson 2007: 323). Δεδομένου ότι η ομάδα των συμμετεχόντων θεωρείται ο πυρήνας μας δράσης πληθοπορισμού, η έμφαση στη συλλογή των ως άνω στοιχείων θεωρήθηκε αναγκαία και χρήσιμη για τους ερευνητικούς σκοπούς.

Λαμβάνοντας υπόψη την ανομοιομορφία του δείγματος, όπως αυτό θα αναλυθεί παρακάτω, αλλά και με γνώμονα το ίδιο το ερευνητικό ερώτημα της μελέτης περίπτωσης και το είδος της επιδιωκόμενης πληροφορίας, θεωρήθηκε αναγκαίο να υιοθετηθεί μία ευέλικτη διαδικασία (ημι-δομημένη συνέντευξη) και να επιτραπεί ένα περιθώριο προσαρμογής των ερωτήσεων στο προφίλ και τη συμπεριφορά του εκάστοτε συνεντευξιαζόμενου (Robson 2007: 321), απορρίπτοντας έτσι τις αυστηρά

δομημένες συνεντεύξεις που θα περιορίζαν τη δυναμική της μεθόδου. Επιδιώχθηκε, με άλλα λόγια, να δοθεί ανοικτό βήμα στον ερωτώμενο, ώστε να εκφράσει όσα θεωρούσε χρήσιμα και σημαντικά με άξονα πάντα τις θεματικές που ετίθεντο από τις απευθυνόμενες, ανοικτού τύπου ερωτήσεις (Robson 2007: 321) της ερευνήτριας.

Σε δεύτερο στάδιο, η ανάγκη να εστιάσει η έρευνα στους συμμετέχοντες της δράσης που αποτελούν τον πυρήνα των ερευνητικών ερωτημάτων αποτέλεσε το κίνητρο για την πραγματοποίηση δειγματοληπτικής έρευνας με ερωτηματολόγιο. Οι ποιοτικές συνεντεύξεις που αναλύθηκαν παραπάνω δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν σε μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων λόγω έλλειψης πόρων και χρόνου από την πλευρά της ερευνήτριας. Αντίθετα, η μέθοδος του ερωτηματολογίου επέτρεψε να απευθυνθούμε με ευκολία στο σύνολο των συμμετεχόντων (Babbie, 2011:385) με σκοπό την περιγραφή των στάσεων και απόψεών τους. Η συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση του κοινού μπορεί να επιδιώχθηκε αρχικά λόγω του μεγέθους του δείγματος σε συνδυασμό με άλλους πρακτικούς παράγοντες, επέτρεψε ωστόσο παράλληλα και την τριγωνοποίηση των συμπερασμάτων μας και συνέβαλε στην εγκυρότητα της έρευνας.

Το βασικό πρόβλημα αναφορικά με τη συγκεκριμένη μέθοδο εντοπίστηκε στη μεγάλη πιθανότητα μη απόκρισης ή έστω καθυστερημένης απόκρισης των ερωτηθέντων, γεγονός που θα δυσχέραινε σημαντικά την ερευνητική διαδικασία, δεδομένων και των χρονικών περιορισμών που είχαν τεθεί. (Robson 2007: 272) Καθώς, μάλιστα, η διάχυση του ερωτηματολογίου εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τρίτους (βλ. παρακάτω), το ζήτημα της μη απόκρισης αποτέλεσε βασικό φόβο καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και εν τέλει, δυστυχώς και παρά τις συνειδητές προσπάθειες για αποφυγή του, επιβεβαιώθηκε.

Τέλος, η μελέτη έγγραφου και οπτικού υλικού υπήρξε μία ακόμα μέθοδος που αξιοποιήθηκε συμπληρωματικά και παράλληλα με τις ως άνω για την παραγωγή δεδομένων. Το σχετικό υλικό που αναφέρεται στο Thesswiki είναι αρκετό σε όγκο για το μέγεθος της δράσης και παρουσιάζει ενδιαφέροντα στοιχεία για το project (Mason, 2011:134). Η σημασία του έγγραφου και οπτικού υλικού δεν πηγάζει από την απόλυτη αντικειμενικότητα ή εγκυρότητά του, αλλά από το γεγονός ότι αποτελεί μια ιδιαιτέρως χρήσιμη πηγή διασταύρωσης δεδομένων, παροχής ήσσοнос σημασίας πληροφοριών που είναι πιθανό να παραληφθούν κατά τη συγκέντρωση δεδομένων δυνάμει άλλων μεθόδων, και εξαγωγής ενδιαφερόντων συμπερασμάτων αναφορικά με τις απόψεις και τους σκοπούς των συντακτών ή δημιουργών του υλικού αυτού.

Σε κάθε περίπτωση, η ερευνήτρια έλαβε υπόψη της πως το συγκεντρωθέν υλικό είχε δημιουργηθεί για συγκεκριμένους λόγους και με συγκεκριμένο κάθε φορά στόχο (π.χ. προώθηση της δράσης στο κοινό), που ευλόγως δεν άπτεται των ερευνητικών σκοπών, ώστε τα γεγονότα να μην παρουσιάζονται πάντοτε υπό αντικειμενική σκοπιά. (Mason, 2011:138) Για το λόγο αυτό καθ' όλη τη διάρκεια μελέτης και ανάλυσης του υλικού επιδιώχθηκε μια προσπάθεια προσέγγισης και κατανόησης του πλαισίου αναφοράς των συντακτών και δημιουργών του (Mason,

2011:138). Άλλωστε, η αξιολόγηση του υλικού έγινε συμπληρωματικά προς τις προηγούμενες, ως άνω αναλυθείσες μεθόδους, προς αποφυγή πιθανών λανθασμένων συμπερασμάτων και κατανοώντας πλήρως τη μη δυνάμενη αυτοδύναμη οντολογική του αξία (Mason, 2011:133).

(γ) Δειγματοληψία και διεξαγωγή της έρευνας

Έχοντας επιλέξει τις ερευνητικές μεθόδους που θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της μελέτης περίπτωσης, το επόμενο βήμα αφορούσε τη δειγματοληψία και φυσικά την προετοιμασία και διεξαγωγή των ερευνητικών διαδικασιών.

(α) Μέθοδος Συνεντεύξεων:

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η μεθοδολογική επιλογή των συνεντεύξεων είχε προκύψει ήδη κατά την κατασκευή της ερευνητικής πρότασης και στο πλαίσιο της συζήτησης με την εταιρεία που οργάνωσε το Thesswiki, την Post Scriptum. Πιο συγκεκριμένα, κατά την πρώτη επικοινωνία με την εταιρία προκειμένου να ενημερωθούν για την πρόθεση διεξαγωγής έρευνας σχετικής με το εγχείρημα που οργάνωσαν και την πρόταση για συμμετοχή και συνεισφορά της εταιρείας σε αυτήν με υλικό και πληροφορίες, η ερευνήτρια παραπέμφθηκε απευθείας στον project manager του έργου, κ. Αλέξανδρο Τενεκετζή. Η προθυμία και η διάθεση για συνεργασία ήταν μεγάλη και συμφωνήθηκε κατευθείαν η παροχή οποιασδήποτε απαραίτητης βοήθειας. Σε αυτήν την πρώτη συνομιλία κανονίστηκε και η διεξαγωγή της συνέντευξης, η οποία πραγματοποιήθηκε λίγες μέρες αργότερα στα γραφεία της εταιρείας, κατόπιν συνεννόησης για την ημέρα και ώρα, και διήρκησε περίπου μία ώρα. Η συζήτηση καταγράφηκε με την άδεια του συνομιλητή και στη συνέχεια μεταγράφηκε.

Για τις υπόλοιπες συνεντεύξεις τα πράγματα ήταν κάπως δυσχερέστερα. Ο πληθυσμός μας περιελάμβανε φυσικά το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν στη δράση του Thesswiki. Μέσα, ωστόσο, στο δειγματολογικό μας πλαίσιο υπήρχαν διαφορετικές, ανεπίσημες ομάδες ατόμων, οι οποίες προέκυπταν ως απόρροια του περιβάλλοντος (ακαδημαϊκού, εργασιακού, διαδικτυακού) από το οποίο προέρχονταν οι συμμετέχοντες και οι οποίες σε γενικές γραμμές περιελάμβαναν τους βικιπαιδιστές, τους εργαζόμενους (ή με κάποιον άλλον τρόπο συνδεδεμένους) σε πολιτιστικούς οργανισμούς, τους προερχόμενους από το ΑΠΘ και τους απλούς τυχαίους πολίτες. Έχοντας προχωρήσει σε αυτήν την άτυπη στρωματοποίηση του πληθυσμού, η βασική επιδίωξη ήταν να πραγματοποιηθεί συνέντευξη με μία μονάδα από κάθε στρώμα, προκειμένου να επιτευχθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, αλλά και γιατί θεωρήθηκε σχεδόν αυτονόητο πως η κάθε ομάδα θα είχε πιθανόν διαφορετική θεώρηση και οπτική της δράσης.

Ωστόσο, τα στοιχεία των συμμετεχόντων δεν υπήρχαν διαθέσιμα πουθενά, ώστε η ερευνήτρια να επιλέξει αναλόγως τη μέθοδο δειγματοληψίας που θα θεωρούσε καταλληλότερη. Η μοναδική δίοδος επαφής και επικοινωνίας με ορισμένες μονάδες του πληθυσμού ήταν ο κ. Τενεκετζής, ο οποίος λειτούργησε ως κόμβος για την

εύρεση των υπολοίπων συνεντευξιαζόμενων (δειγματοληψία χιονοστιβάδας). Εξαιρέση στο ως άνω πρόβλημα αποτέλεσε η άτυπη «ομάδα του ΑΠΘ», τα στοιχεία των οποίων υπήρχαν ανηρημένα αναλυτικά, όπως θα εξηγηθεί και παρακάτω. Σε αυτήν την περίπτωση επιλέχθηκε να πραγματοποιηθεί συνέντευξη με την κα. Κοσέογλου, Βιβλιοθηκονόμο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΑΠΘ, η οποία ανήκε στην ομάδα που πρότεινε και οργάνωσε τη δράση στο πλαίσιο του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος. Η επιλογή αυτή βασίστηκε στην υπόθεση πως λόγω του ρόλου και της θέσης της θα είχε ενδιαφέρον και πλούσιο υλικό να προσφέρει και ενδιαφέρουσες προτάσεις και γνώμες να μοιραστεί.

Με τη σημαντική αρωγή και ενεργοποίηση του κ. Τενεκετζή, ο οποίος έλαβε υπόψη του και την άτυπη στρωματοποίηση του πληθυσμού μας, οι λοιπές δύο συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με τον κο. Σωτήριο Κυλάφη, έμπειρο Βικιπαιδιστή, ο οποίος πραγματοποίησε μέρος των σεμιναρίων που έγιναν στο πλαίσιο της δράσης, και την κα. Δήμητρα Βαλεόντη, Υπεύθυνη Αρχείου-Βιβλιοθήκης- Ιστοσελίδας- Νέων Μέσων του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, η οποία συμμετείχε στη δράση τόσο λόγω της εργασίας της, όσο και από προσωπικό ενδιαφέρον και ενεργοποίηση. Και οι τρεις συνεντευξιαζόμενοι είχαν ήδη συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο, οπότε ήταν ενήμεροι και πρόθυμοι να βοηθήσουν. Πάραυτα, τόσο για λόγους δεοντολογίας, όσο και ευγένειας, πριν από την πραγματοποίηση των συζητήσεων προηγήθηκε επικοινωνία μέσω e-mail για την αναλυτική ενημέρωση σχετικά με τους σκοπούς της έρευνας και τη σημασία της συνδρομής τους για την εξαγωγή χρήσιμων και αξιοποιήσιμων συμπερασμάτων. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ακολούθως μέσω skype και τηλεφώνου, κατά τις ημέρες και ώρες που όρισαν οι ερωτώμενοι και δεν ξεπέρασαν σε διάρκεια τη μισή ώρα. Μετά από τη λήψη σχετικής άδειας, οι συζητήσεις καταγράφηκαν και μετά το πέρας της κάθε συνέντευξης μεταγράφηκαν με σχολαστικότητα και ακρίβεια.

Όπως σημειώθηκε και στην προηγούμενη ενότητα, και για το σύνολο των τεσσάρων συνεντεύξεων επιλέχθηκε η μέθοδος της ημι-δομημένης συνέντευξης. Η ερευνήτρια είχε προετοιμάσει έναν αριθμό ερωτήσεων και θεματικών που κάθε φορά προσάρμοζε στην περίπτωση, ανάλογα με το προφίλ του συνεντευξιαζόμενου (Mason, 2011:90-91). Σε μεγάλο βαθμό, ωστόσο, οι ερωτηθέντες αφέθηκαν στη ροή του λόγου τους χωρίς να διακόπτονται ή να κατευθύνονται προς κάποιο συγκεκριμένο θέμα. Η επιλογή αυτή ήταν σκόπιμη, προκειμένου να επιτρέψει στον κάθε συνεντευξιαζόμενο να περιγράψει όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα τη δράση και να αποτυπώσει το πώς βίωσε την εμπειρία από τη δική του οπτική. Φυσικά, στις περιπτώσεις που η συζήτηση ξέφευγε του ερευνητικού ενδιαφέροντος γινόταν προσπάθεια ανακατεύθυνσης της συζήτησης (Mason, 2011:86-87). Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές ήταν ελάχιστες. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι φαίνονταν να έχουν πλήρη συνείδηση των ερευνητικών σκοπών και να επιδιώκουν την συνεισφορά χρήσιμου υλικού.

(β) Έρευνα ερωτηματολογίου:

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου απασχόλησε ιδιαίτερα την ερευνήτρια και απαίτησε εκτενή μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και πολλαπλές προσπάθειες επεξεργασίας και ανα-προσαρμογής των ερωτημάτων. Στόχος της έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίου ήταν να χαρτογραφηθεί το προφίλ των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα (είτε φορέων-εθελοντών, είτε πολιτών-εθελοντών) και να μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο αντιλήφθηκαν τη δράση στην οποία συμμετείχαν. Συνοπτικά, το ερευνητικό ερώτημα θα μπορούσε να οριστεί ως εξής: «Ποια ήταν τα κίνητρα συμμετοχής σας στη δράση του Thesswiki και ικανοποιήθηκαν ή όχι;». Πιο συγκεκριμένα, μας ενδιέφερε να μελετήσουμε και να διερευνήσουμε:

- (α) ποια ήταν τα κίνητρά τους για συμμετοχή,
- (β) τι πιστεύουν ότι αποκόμισαν από τη συμμετοχή τους,
- (γ) τι δεν τους άρεσε/τους ενόχλησε,
- (δ) εάν θα συμμετέχουν μελλοντικά σε ανάλογες δράσεις και
- (ε) ποια είναι η γενική τους αξιολόγηση για το project .

Τέλος, η συγκέντρωση χρήσιμων στοιχείων για το προφίλ (ακαδημαϊκό, επαγγελματικό, κοινωνικό) των συμμετεχόντων ατόμων.

Η διαδικασία δειγματοληψίας εξελίχθηκε με σχετική ευκολία, καθώς ο τρόπος διεξαγωγής της υποδείχθηκε από τα πραγματικά περιστατικά. Ο πληθυσμός και το δειγματολογικό πλαίσιο οριοθετήθηκαν από το ίδιο το ερευνητικό ερώτημα και περιελάμβαναν το σύνολο των χρηστών που συμμετείχαν στο Thesswiki. Από τα στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί και τις διενεργηθείσες συνεντεύξεις και συζητήσεις είχε με ασφάλεια προκύψει ότι το κοινό αυτό ανερχόταν στα 120-150 άτομα. Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να γίνει ο εξής διαχωρισμός: οι συμμετέχοντες ανήκουν σε δύο διαφορετικές κατηγορίες, ήτοι σε αυτούς που συμμετείχαν στην πρώτη φάση του Thesswiki και σε αυτούς (φοιτητές, καθηγητές, υπάλληλοι του Πανεπιστημίου) που συμμετείχαν στη δεύτερη φάση, δηλαδή τη δράση που οργανώθηκε από το ΑΠΘ.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη ομάδα χρηστών, την ομάδα του ΑΠΘ, τα πράγματα ήταν σχετικά απλά. Όλοι οι συμμετέχοντες ήταν καταγεγραμμένοι ως μέλη σε μια διαδικτυακή ομάδα στο Facebook, ενώ τα ονόματά τους είχαν αναρτηθεί και σε καταλόγους που περιλαμβάνονταν σε σχετικές ανακοινώσεις της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος, ώστε να καθίσταται δυνατή η διασταύρωση των στοιχείων τους και να μην υπάρχει αμφιβολία για την πληρότητα του καταλόγου που υπήρχε διαθέσιμος. Έχοντας τον πλήρη κατάλογο των ατόμων-συμμετεχόντων ήταν δυνατή η διενέργεια μίας απλής τυχαίας δειγματοληψίας που θα διασφάλιζε την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Δεδομένου ωστόσο, του μικρού αριθμού του πληθυσμού (87 συμμετέχοντες), σε συνδυασμό με την αρκετά υψηλή πιθανότητα μη απόκρισης, που είναι πάντα επαρκή στην έρευνα ερωτηματολογίου, θεωρήθηκε θεμιτό να σταλεί το ερωτηματολόγιο στο σύνολο των

συμμετεχόντων, ώστε να εξασφαλιστεί η συγκέντρωση ενός ικανοποιητικού αριθμού αποκρίσεων.

Στην πρώτη ομάδα χρηστών, από την άλλη, τα πράγματα διαμορφώθηκαν διαφορετικά. Δεν υπήρχε κανένας σχετικός κατάλογος με συμμετέχοντες, οι οποίοι σύμφωνα με διασταυρωμένες πηγές (το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων έδωσαν όμοια απάντηση) ανέρχονταν στους 50 με 60. Μη έχοντας καμία δυνατότητα ανεύρεσης και προσέγγισής τους, επιλέχθηκε η μέθοδος της χιονοστιβάδας (Babbie, 2011:292). Η συμβολή του κ. Τενεκετζή ήταν για ακόμη μία φορά κρίσιμη, καθώς αυτός αποτέλεσε τον δίαυλο επικοινωνίας με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε, επομένως, αρχικά σε εκείνον που είχε στη διάθεσή του στοιχεία από αρκετούς συμμετέχοντες, με σκοπό να το προωθήσει σε αυτές τις επαφές του, και αυτές στη συνέχεια να το προωθήσουν ομοίως σε πιθανούς δικούς τους γνωστούς που συμμετείχαν.

Η δειγματοληπτική αυτή μέθοδος εμφανίζει σημαντικά προβλήματα που αφορούν τόσο την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, όσο και το γεγονός ότι η επιτυχής ή μη συγκέντρωση του δείγματος εκφεύγει αναγκαστικά του ελέγχου του ερευνητή. Ωστόσο, δεδομένων των συνθηκών και των πραγματικών δυσκολιών διαφορετικής μεθοδολογικής προσέγγισης, η χρήση της μεθόδου χιονοστιβάδας δεν μπορούσε να αποφευχθεί. Δυστυχώς, οι κίνδυνοι που συνήθως εγκυμονεί επιβεβαιώθηκαν, όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο, καθώς δεν κατέστη δυνατό να συγκεντρωθεί αντιπροσωπευτικό δείγμα.

Έχοντας προβλέψει πως, λόγω του ψηφιακού διαμοιρασμού του ερωτηματολογίου και της γενικότερα αρνητικής στάσης που τηρεί η πλειονότητα όταν καλείται να συμμετάσχει σε έρευνες (Babbie, 2011:385), υπήρχε ήδη μεγάλη πιθανότητα μη απόκρισης του δείγματος (Robson 2007: 294), η προσπάθεια εστιάστηκε εξαρχής στη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου που θα ήταν στο σύνολό του εύληπτο, πλήρως κατανοητό και σύντομο (Babbie, 2011:387-391). Παράλληλα, οι ερωτήσεις θα έπρεπε να προσφέρουν μία ασφαλή βάση για την έγκυρη μέτρηση των ερευνητικών ερωτημάτων, και να επιτυγχάνουν την απόσπαση ακριβών πληροφοριών και πραγματικών επιλογών (Robson 2007: 285).

Το ερωτηματολόγιο ξεκινούσε με ένα σύντομο εισαγωγικό κείμενο που παρουσίαζε με γενικό τρόπο τη θεματική και το λόγο διεξαγωγής της έρευνας, ζητούσε τη συνεισφορά του ερωτώμενου σε αυτήν και ενημέρωνε για το χρόνο που θα χρειαζόταν να αφιερώσει για τη συμμετοχή του (Babbie, 2011:405). Ο βασικός κορμός του ερωτηματολογίου περιελάμβανε συνολικά 23 ερωτήσεις, πέντε εκ των οποίων αναφέρονταν στα δημογραφικά στοιχεία και αφέθηκαν για το τέλος, «ώστε να έχει δημιουργηθεί πλέον το κατάλληλο κλίμα» (Κυριαζή 2011: 135) και να απαντηθούν με ευκολία και ειλικρίνεια. Τέλος, ακολουθούσε ευχαριστήριο μήνυμα για τη συμμετοχή και συνεισφορά στην έρευνα.

Οι 18 βασικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου περιείχαν σύντομη υποσημείωση με οδηγίες για την απάντησή τους και περιελάμβαναν ερωτήσεις τόσο ανοικτού, όσο

και κλειστού τύπου, αλλά και προτάσεις/στάσεις στις οποίες ο ερωτώμενος εκαλείτο να δηλώσει το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του. Στις τελευταίες, έγινε χρήση προσθετικής κλίμακας κατατάξεων/κλίμακας Likert, για λόγους ευκολίας στην κατανόηση και εφαρμογή της (Robson 2007: 349-50), αλλά και αριθμητικής κλίμακας στο πλαίσιο μίας μόνο ερώτησης αναφορικά με το βαθμό εμπλοκής του χρήστη στη δράση. Η επιλογή και των τριών τύπων εξαγωγής απαντήσεων ήταν συνειδητή και έγινε προκειμένου να διευκολύνει από τη μία την ερευνήτρια στη σωστή διατύπωση των ερωτημάτων της, αλλά και να καταστήσει από την άλλη το ερωτηματολόγιο περισσότερο ενδιαφέρον, ευελπιστώντας σε μεγαλύτερο ποσοστό απόκρισής του (Babbie, 2011:387-8).

Παρά τα στενά χρονικά περιθώρια, πριν από την τελική διάχυση του ερωτηματολογίου, θεωρήθηκε απαραίτητη η πραγματοποίηση μιας δοκιμαστικής έρευνας, προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν προβληματικά στοιχεία που δεν είχαν γίνει αντιληπτά (Robson 2007: 302). Ως δείγμα, στο στάδιο αυτό του προελέγχου, χρησιμοποιήθηκαν φίλοι και συνάδελφοι της ερευνήτριας και συγκεκριμένα πέντε άτομα. Η διαδικασία αποδείχτηκε χρήσιμη, κυρίως ως προς την ανάγκη για επιδιόρθωση της σαφήνειας κάποιων ερωτήσεων και της επάρκειας των εναλλακτικών απαντήσεων στις κλειστού τύπου ερωτήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο κατανοητό των ερωτήσεων και στη διασφάλιση λογικής αλληλουχίας στο σύνολο του ερωτηματολογίου.

Με την ολοκλήρωση και αυτού του σταδίου, ξεκίνησε η διάχυση του ερωτηματολογίου με τις μεθόδους που αναλύθηκαν ανωτέρω. Ο σύνδεσμος παρέμεινε ανοιχτός για δύο ολόκληρους μήνες, χρονικό διάστημα κατά το οποίο συγκεντρώθηκαν συνολικά 27 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Στη μέση της χρονικής αυτής περιόδου επιδιώχθηκε και ενημερωτική υπενθύμιση για προτροπή των χρηστών που δεν είχαν ακόμη προχωρήσει σε συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (Babbie, 2011:413).

(γ) Μελέτη έγγραφου και οπτικού υλικού

Λόγω του χαρακτήρα ανοιχτότητας και δημόσιας συμμετοχής που χαρακτηρίζει τη δράση, το σύνολο της πληροφορίας που παρήχθη κατά τη διεξαγωγή της παραμένει ελεύθερα προσβάσιμο διαδικτυακά. Πρώτο βήμα, επομένως, στη συγκέντρωση εγγράφων και οπτικών τεκμηρίων υπήρξε η μελέτη και καταγραφή της διαδικτυακής παρουσίας του Thesswiki. Η σελίδα της δράσης και η ειδική ενότητα που δημιουργήθηκε στην Wikipedia και περιλαμβάνει όχι μόνο την παρουσίαση της πρωτοβουλίας, αλλά και όλο το υλικό που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της αποτέλεσαν πλούσια πηγή πληροφόρησης. Ακολούθως, αναζητήθηκε σχετικό υλικό από λιγότερο «επίσημες» πηγές, ήτοι οποιαδήποτε αναφορά του project στη διαδικτυακή πληροφορία και στον διαδικτυακό Τύπο.

Η αναζήτηση της δράσης στην βασική μηχανή αναζήτησης του διαδικτύου υπήρξε μεγάλο βοήθημα και οδήγησε στη συγκέντρωση πλούσιου υλικού αρθρογραφίας από τους οργανωτικούς φορείς για την προώθηση της δράσης και ενός αρκετά σημαντικού αριθμού δημοσιογραφικών αναφορών και αναλύσεων αυτής. Τα

δεδομένα που προέρχονταν από τους φορείς διοργάνωσης και είχαν τη μορφή είτε συνοπτικών αναφορών στο πρόγραμμα και καλέσματος του κοινού για συμμετοχή, είτε αναλύσεων για το είδος της δράσης και τους στόχους της χρησιμοποιήθηκαν στο σύνολό τους ως χρήσιμη πηγή πληροφόρησης τόσο για το Thesswiki καθαυτό, όσο και για τους στόχους, ενδιαφέρον και τρόπους προώθησης των διοργανωτών του. Αντίθετα, σε ό,τι αφορά το δημοσιογραφικό υλικό, επιδιώχθηκε ένα είδος φιλτραρίσματος ανάλογα με την αξιοπιστία του μέσου, ωστόσο το σχετικό υλικό ήταν μικρό σε όγκο και εν τέλει αξιοποιήθηκε στο σύνολό του, λαμβάνοντας όμως πάντοτε υπόψη την ως άνω παράμετρο.

Σε συνέχεια αυτού αναζητήθηκε επιπλέον υλικό και από τις σελίδες, άλλα και τους λογαριασμούς στα κοινωνικά δίκτυα όλων των φορέων διοργάνωσης και στη συνέχεια και όλων -ή έστω των περισσότερων- ιδρυμάτων, οργανισμών, φορέων ή ομάδων που ασχολούνται με τις εικαστικές τέχνες στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Αναζητήθηκαν επιπλέον σχετικές ομάδες διασύνδεσης των συμμετεχόντων στο facebook και σε άλλα κοινωνικά δίκτυα και αξιοποιήθηκε το περιεχόμενό τους. Αντίθετα, δεν έγινε προσπάθεια συγκέντρωσης υλικού από έντυπα ΜΜΕ, καθώς θεωρήθηκε (και επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν) πως δεδομένου του διαδικτυακού χαρακτήρα ολόκληρης της δράσης, η προώθηση της επιδιώχθηκε μόνο δυνάμει του ιδίου μέσου.

Το υλικό που εν τέλει συγκεντρώθηκε παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον και χρήσιμα στοιχεία για την έρευνα. Οργανώθηκε δε σε μία βάση δεδομένων μαζί με τα υπόλοιπα συγκεντρωθέντα στοιχεία για την ευχερέστερη αξιοποίησή του και κωδικοποιήθηκε ανά θεματικές. Με την ολοκλήρωση της συλλογής των δεδομένων δυνάμει των τριών μεθοδολογικών επιλογών που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, προχωρήσαμε περαιτέρω σε ανάλυση αυτών, τα συμπεράσματα της οποίας ακολουθούν.

2. Η περίπτωση του Thesswiki

Το υλικό που προέκυψε από την πραγματοποίηση της έρευνας ήταν πλούσιο, ιδιαίτερα ενδιαφέρον και με σημαντικές αναφορές και προεκτάσεις στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης στην Ελλάδα εν γένει. Το σύνολο των δεδομένων κωδικοποιήθηκε στη βάση ορισμένων βασικών θεματικών και οδήγησε σε νέες αναγνώσεις στο πλαίσιο κάθε θεματικής. Δεδομένου του μικρού δείγματος που προέκυψε από την έρευνα ερωτηματολογίου και της μικρής εμπειρίας της ερευνήτριας στην ποσοτική ανάλυση, επιδιώχθηκε η ποιοτική προσέγγιση και ανάλυση των δεδομένων για το σύνολο του συγκεντρωθέντος υλικού.

Τα αποτελέσματα και συμπεράσματα που εξήχθησαν κατατάχθηκαν και παρουσιάζονται στη βάση του ερευνητικού μας ερωτήματος, όπως αυτό διαμορφώθηκε στις προηγούμενες ενότητες. Στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου που ακολουθεί πραγματοποιείται μία εκτενής περιγραφή της δράσης, του τρόπου οργάνωσης και διεξαγωγής της, όπως προκύπτει από το σύνολο των στοιχείων που

ανέκυψαν στο πλαίσιο των ερευνητικών μας μεθόδων, ώστε να δοθεί απάντηση στο κύριο ερώτημα της ερευνητικής προσπάθειας, ήτοι το εάν αποτελεί ή όχι δράση πληθοπορισμού. Ακολουθεί στο δεύτερο μέρος μία βαθύτερη θεώρηση του project υπό το πρίσμα του φαινομένου του πληθοπορισμού και των βασικών χαρακτηριστικών αυτού, όπως προέκυψαν από τη θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος που επιδιώχθηκε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

(α) Το Thesswiki ως δράση πληθοπορισμού

Το Thesswiki Project ξεκίνησε ως ιδέα τον Ιούλιο του 2014 με πρωτοβουλία της Ομάδας Χρηστών Wikimedia Greece και τη συνεργασία της εταιρίας Post Scriptum και της Εταιρίας Ανοιχτού Λογισμικού/Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα (ΕΛΛΑΚ) και παραμένει ενεργό και εν εξελίξει μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τους φορείς διοργάνωσής του αποτελεί μία δράση διασύνδεσης του ψηφιακού και του φυσικού κόσμου με μέσο πραγμάτωσης την ψηφιοποίηση της ιστορίας και του πολιτισμού της πόλης της Θεσσαλονίκης από τους ίδιους τους πολίτες μέσω της μεγαλύτερης ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας στον κόσμο, της Wikipedia. Ακολουθώντας το παράδειγμα παρόμοιων δράσεων wikicity που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν σε χώρες του εξωτερικού, το Thesswiki έθεσε στο επίκεντρο την πόλη της Θεσσαλονίκης και ανέλαβε την ανάδειξη της ιστορικής, πολιτιστικής και τουριστικής της σημασίας, αξιοποιώντας στο έπακρο τη δυνατότητα ανοιχτής πρόσβασης και συμμετοχικότητας των πολιτών που η πλατφόρμα της Wikipedia επιτρέπει, και εμφανίζοντας, ως εκ τούτου, ενδιαφέρουσες προεκτάσεις πολιτισμού, εκπαίδευσης, τουριστικής προβολής, αλλά και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Το logo της δράσης, όπως το εμπνεύστηκαν και δημιούργησαν οι διοργανωτές.

Καθένας από τους εμπλεκόμενους φορείς επένδυσε στη δράση έχοντας διαφορετικά κίνητρα και προτεραιότητες που διαμορφώθηκαν όπως είναι φυσικό στη βάση των σκοπών και του οράματος εκάστου αυτών. Η Ομάδα Χρηστών Wikimedia Greece για παράδειγμα αναζητούσε έναν τρόπο να ενισχύσει την ελληνόφωνη Wikipedia, η οποία μέχρι σήμερα με περίπου 1155.000 λήμματα παραμένει φτωχή σε σχέση με άλλες ομάδες-χώρες παρόμοιου πληθυσμού, η ΕΛΛΑΚ αναγνώρισε μια εξαιρετική ευκαιρία πραγμάτωσης της ανοιχτότητας στο πεδίο του πολιτισμού, ενώ η Post Scriptum που ειδικεύεται στην ψηφιακή στρατηγική των πολιτιστικών ιδρυμάτων εντόπισε στο Thesswiki μια πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα πρακτική δημιουργίας και διαχείρισης ψηφιακού περιεχομένου, αλλά και μια εξαιρετική ευκαιρία να παρατηρήσει στην πράξη τους τρόπους αξιοποίησης της πλατφόρμας της Wikipedia ως εργαλείο ψηφιακής στρατηγικής.

Παρά τις διαφοροποιήσεις στον τρόπο προσέγγισης του project και τις διαφορετικές προσδοκίες από αυτό, οι οργανωτικοί φορείς αναγνώρισαν ομόφωνα ως πρωταρχικούς στόχους την ψηφιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος της πόλης από τη μία και την παράλληλη ενεργοποίηση εθελοντικών ομάδων πολιτών στο αστικό περιβάλλον από την άλλη. Οι δύο αυτές επιδιώξεις αποτέλεσαν το διττό άξονα διοργάνωσης της δράσης και λειτούργησαν ως ομπρέλα συνεργασίας, συνδεδετική ουσία και καθοδηγητικός παράγοντας για τους συνεργαζόμενους φορείς. Μετά την πρώτη αποτύπωση της ιδέας και των στόχων της δράσης, η ομάδα στράφηκε προς το Δήμο Θεσσαλονίκης στον οποίο παρουσίασε το project, επιδιώκοντας μια πιθανή συνεργασία και στήριξη.

Ο Δήμος αναγνώρισε την πολιτιστική και τουριστική σημασία του Thesswiki και τις δυνατότητες ανάδειξης και τουριστικής προβολής της πόλης που ενείχε. Η αύξηση και ο εμπλουτισμός των λημμάτων για τη Θεσσαλονίκη και η μετάφρασή τους σε διαφορετικές γλώσσες αναγνωρίστηκε ως αξιόλογος τρόπος να εδραιωθεί η ψηφιακή παρουσία της πόλης και να προσελκυθεί μεγαλύτερος αριθμός τουριστών. Αποφάσισε επομένως, να θέσει το project υπό την αιγίδα του και μάλιστα να το εντάξει στο πλαίσιο εορτασμού των Δημητρίων, μια σειρά δράσεων και εκδηλώσεων που οργανώνεται κάθε χρόνο προς τιμήν του πολιούχου της πόλης της Θεσσαλονίκης και συνδυάζεται με τους εορτασμούς που αφορούν στην εθνική επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου. Η ένταξη του Thesswiki στο οργανωτικό πλαίσιο των Δημητρίων επιδιώχθηκε προκειμένου να διασφαλιστεί μια πρώτη χρηματοδότηση του έργου, αλλά και για να ενισχυθεί η διαφήμιση και προώθησή του και η προσέλκυση μεγαλύτερου μέρους των πολιτών για συμμετοχή.

Όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, η θεματική της δράσης αφορούσε τον τομέα των εικαστικών τεχνών. Ως πρώτο βήμα λοιπόν, η ομάδα διοργάνωσης απηύθυνε ανοιχτό κάλεσμα προς όλους τους σχετικούς πολιτιστικούς φορείς που είναι ενεργοί στην πόλη της Θεσσαλονίκης, στοχεύοντας στην εκτενή ενημέρωσή τους για τους στόχους της δράσης και στη διασφάλιση της συμμετοχής τους σε αυτή. Το δίκτυο των 5 Μουσείων με το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και το Τελλόγλειο Ίδρυμα, μαζί με το Μουσείο Κινηματογράφου, το Μουσείο Φωτογραφίας, το Λαογραφικό Μουσείο και φυσικά τη Δημοτική Βιβλιοθήκη και Πινακοθήκες αποτέλεσαν τον βασικό πυρήνα των φορέων που αποφάσισαν να συμμετέχουν στο project και να στείλουν εργαζόμενούς τους ως αντιπροσώπους για την παρακολούθηση των δράσεων. Το σύνολο αυτό διανθίστηκε με φορείς, όπως το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, η ΧΑΝΘ, η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης ή άτομα από τον ΕΟΤ, δηλαδή πολιτιστικές κοινότητες με ειδικότερο ενδιαφέρον.

Ενημερωτική εκδήλωση για το Thesswiki, Μάιος 2015,
<http://www.postscriptum.gr/en/projects/thesswiki/>

Επεκτείνοντας την κατευθυντήρια θεματική της, η δράση παρέμεινε ανοιχτή και φιλόξενη προς οποιονδήποτε οργανισμό παρουσίαζε πολιτιστικό ενδιαφέρον και ταυτόχρονα διάθεση ή πρόθεση στήριξης του project. Δυνάμει του διττού της στόχου, η ομάδα διοργάνωσης πραγματοποίησε ένα δεύτερο κάλεσμα αυτή τη φορά προς τις εθελοντικές κοινότητες που είναι ενεργές στη Θεσσαλονίκη, όπως τις κοινότητες φίλων των Μουσείων, τις εθελοντικές ομάδες που είχαν δημιουργηθεί στο πλαίσιο του Youth Capital και της Θεσσαλονίκης ως ευρωπαϊκής πρωτεύουσας²⁹ κλπ. Χρησιμοποιώντας ως βάση αυτή τη μαγιά ατόμων που είχαν ήδη συμμετάσχει σε δράσεις στήριξης και προώθησης της πόλης τους και με παράλληλες προσκλήσεις μέσω των επίσημων καναλιών επικοινωνίας του Thesswiki στα κοινωνικά δίκτυα και το διαδίκτυο και δευτερευόντως στον Τύπο επιδιώχθηκε η προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού και η εμπλοκή οποιουδήποτε πολίτη ενδιαφερόταν για την ανάδειξη του δήμου του, και όχι μόνο στοχευμένων ομάδων.

Η πρώτη φάση του Thesswiki έλαβε χώρα στο διάστημα από τον Ιούλιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2015 και στην ουσία αποτελείτο από τέσσερα σεμινάρια ληματογράφησης που πραγματοποιήθηκαν σε ανάλογα μεταξύ τους χρονικά διαστήματα. Πιο συγκεκριμένα, ο στόχος ήταν οι εθελοντές-συμμετέχοντες να εξοικειωθούν με τις μεθόδους συγγραφής λημμάτων στην πλατφόρμα της Βικιπαίδειας και ακολούθως να ξεκινήσουν να δημιουργούν ή και να εμπλουτίζουν λήμματα που αφορούν στους φορείς των εικαστικών τεχνών στην πόλη, αλλά και στον τομέα των εικαστικών τεχνών εν γένει, όπως αυτός διαμορφώνεται στη πολιτιστική σκηνή της Θεσσαλονίκης. Ο Σωτήριος Κυλάφης, έμπειρος Βικιπαιδιστής και με μεγάλη προϋπηρεσία τα τελευταία τέσσερα χρόνια στην επιμόρφωση νέων Βικιπαιδιστών σε σεμινάρια και ημερίδες, ανέλαβε να διδάξει στους συμμετέχοντες τους βασικούς κανόνες ληματογράφησης της Wikipedia, ήτοι τον τρόπο συγγραφής και εμπλουτισμού των λημμάτων, τους όρους χρήσης οπτικοακουστικού υλικού, τον τρόπο τεκμηρίωσης των γραφομένων, αλλά και να τους διαφωτίσει

²⁹ <http://www.thessaloniki2014.gr/>

σχετικά με οποιοδήποτε άλλο ζήτημα πιθανόν προέκυπτε κατά τη διάδρασή τους στη Βικιπαίδεια.

Τα σεμινάρια με διαφορετική θεματική το καθένα και προοδευτική εξέλιξη του βαθμού δυσκολίας τους πραγματοποιήθηκαν σε τέσσερις συναντήσεις στη Θεσσαλονίκη σε ειδικά διαμορφωμένες για τον σκοπό τούτο αίθουσες Μουσείων (με ενισχυμένο δίκτυο και μονάδες υπολογιστών, ισχυρό wifi, προτζέκτορες κλπ). Με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή κοινού, τα σεμινάρια ήταν ολόημερα (προκειμένου να μπορεί κάποιος συμμετέχοντας να τα παρακολουθήσει μερικώς, είτε πρωινές, είτε απογευματινές ώρες, ανάλογα με το ωράριο εργασίας του) και πραγματοποιούνταν τις καθημερινές και συγκεκριμένα Τετάρτες που η αγορά παρέμενε κλειστή. Παρά τις σημαντικές προς αυτήν την κατεύθυνση προσπάθειες, η συμμετοχή του κοινού δεν ξεπερνούσε τους 20-30 συμμετέχοντες ανά σεμινάριο, αρκετοί από τους οποίους ήταν σταθεροί στις συναντήσεις, ενώ άλλοι όχι.

Το τελευταίο σεμινάριο πραγματοποιήθηκε στις 26 Σεπτέμβρη 2015 και έλαβε τη μορφή editathon, ολοκληρώνοντας έτσι την πρώτη φάση της δράσης του Thesswiki. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να γράψουν ή να εμπλουτίσουν επιτόπου όσο το δυνατόν περισσότερα λήμματα και να φορτώσουν αντίστοιχες φωτογραφίες, ενώ παράλληλα παρακολούθησαν workshop στο οποίο συμμετείχαν Βικιπαιδιστές από γειτονικές βαλκανικές χώρες, οι οποίοι μίλησαν για τους σκοπούς που εξυπηρετούν οι κανόνες ληματογράφησης, αλλά και για το πολιτιστικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει η Θεσσαλονίκη για τη χώρα τους. Στη διάρκεια του σεμιναρίου αυτού παρουσιάστηκαν και τα αποτελέσματα του project σε αριθμούς (για παράδειγμα πόσα λήμματα υπολογίζεται πως συντάχθηκαν στο πλαίσιο του Thesswiki, πόσα εμπλουτίστηκαν, πόσες φωτογραφίες θεωρείται πως εισήχθησαν στα wiki commons, πόσοι συμμετέχοντες υπολογίζεται πως συνεισέφεραν κλπ), σε μια προσπάθεια να αναγνωριστεί η συνεισφορά των εθελοντών και να αναδειχθούν εμπράκτως τα προϊόντα του κόπου και της προσπάθειάς τους.

Η δράση κορυφώθηκε με την πραγματοποίηση περιπάτου στο ιστορικό κέντρο της πόλης, στη διάρκεια του οποίου οι συμμετέχοντες τοποθέτησαν σε επιλεγμένα σημεία σήματα/πινακίδες με QR codes, τα οποία οι επισκέπτες και περαστικοί θα μπορούν πλέον να σκανάρουν, ώστε να λαμβάνουν στο κινητό τους πληροφορίες μέσω της Wikipedia για το κάθε ίδρυμα, μνημείο ή χώρο απευθείας στη γλώσσα της επιλογής τους ή έστω στην πιο κοντινή τους. Η ανάρτηση και επικόλληση των αυτοκόλλητων QRs συνδυάστηκε με την πραγματοποίηση ειδικών ξεναγήσεων στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης και το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thesswiki_project_26_Sept._2015_2.jpg,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thesswiki_26_Sept.-6.jpg

Στο πλαίσιο αυτό οι –έμπειροι άλλα και επίδοξοι- Βικιπαιδιστές που έλαβαν μέρος στη δράση είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν τα μέρη στα οποία αφορούσαν τα λήμματα που έγραψαν και να αποκτήσουν λίγη περισσότερη έμπνευση και «εσωτερική» πληροφορία για τον μελλοντικό εμπλουτισμό της δουλειάς τους.

Ξεναγηση για τους

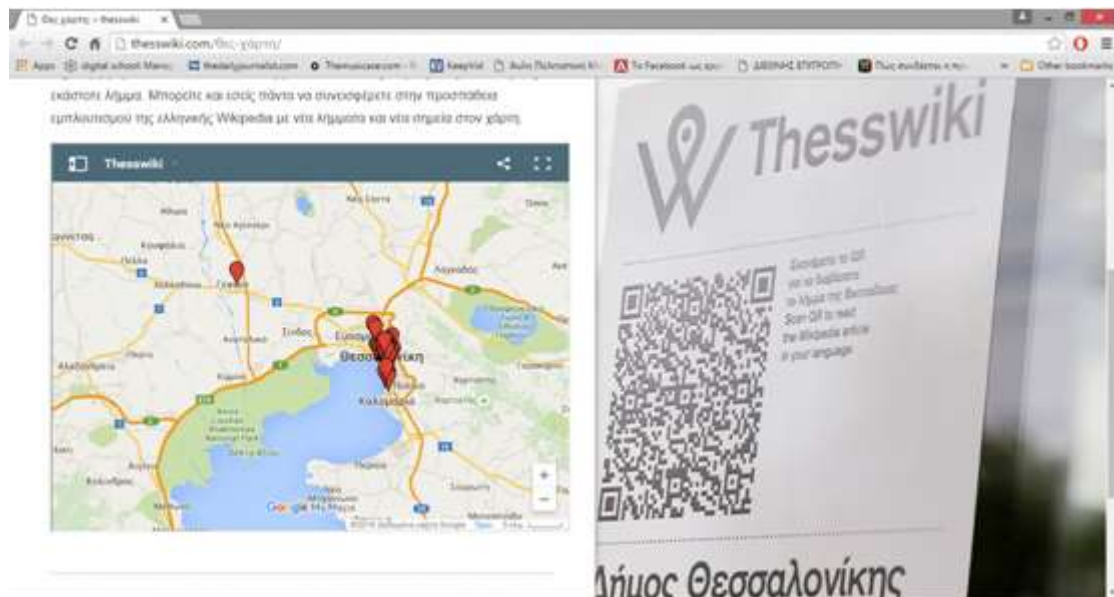
Βικιπαιδιστές στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thesswiki_-_Museum_of_Byzantine_Culture_\(34\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thesswiki_-_Museum_of_Byzantine_Culture_(34).jpg)

Οι ξεναγήσεις αποτέλεσαν περαιτέρω και μια μορφή αναγνώρισης και ευχαριστίας από τους πολιτιστικούς φορείς προς τους εθελοντές που ενίσχυσαν και συνεισέφεραν στο έργο τους.

Όλες οι παραπάνω δράσεις εντάχθηκαν σε μια σειρά εκδηλώσεων που πραγματοποιήθηκε το διήμερο της 26^{ης} και 27^{ης} Σεπτεμβρίου στο πλαίσιο των Δημητρίων, και σηματοδότησαν το εορταστικό κλείσιμο της πρώτης φάσης του Thesswiki. Η ολοκλήρωση των εκδηλώσεων οδήγησε στη σύνταξη ενός διαδραστικού χάρτη που διατίθεται ελεύθερα στην ιστοσελίδα του Thesswiki³⁰ και όπου μπορεί κανείς να εντοπίσει και να «επισκεφθεί» τα σημεία όπου αναρτήθηκαν τα πλακίδια των QRs codes και να συνδεθεί με τα σχετικά λήμματα που τα αφορούν.

³⁰ <http://thesswiki.com/%CE%B8%CE%B5%CF%82-%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7/>

Παράλληλα και στο στάδιο αυτό, η επίσημη σελίδα του project εμπλουτίστηκε με βιντεοσκοπημένα σεμινάρια επιμόρφωσης Βικιπαιδιστών για όσους αποφασίσουν να ασχοληθούν και να ενισχύσουν τη δράση μελλοντικά³¹.

Ένας από τους πρώτους και πιο ενδιαφέροντες καρπούς του Thesswiki, καθώς λειτούργησε ως έμπρακτη απόδειξη της επιτυχούς προσέγγισης και αυτόνομης κινητοποίησης των πολιτών, ήταν η εμπλοκή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), η οποία αναγνωρίζεται και ως δεύτερη φάση του project. Η Βιβλιοθήκη και το Κέντρο Πληροφόρησης του ΑΠΘ με δική τους πρωτοβουλία προσέγγισαν τον Σεπτέμβριο του 2015 την ομάδα διοργάνωσης προκειμένου να πραγματοποιήσουν τη δράση "Εργαστήριο ληματογράφησης Wikipedia: ένας λογοτεχνικός περίπατος στη Θεσσαλονίκη" στο πλαίσιο της φοιτητικής εβδομάδας του Δεκεμβρίου 2015. Η δράση αφορούσε στη συγγραφή λημμάτων που σχετίζονται με τους ποιητές και τους λογοτέχνες, οι οποίοι συνδέονται με την πόλη της Θεσσαλονίκης με οποιοδήποτε τρόπο (για παράδειγμα μέρη της πόλης που διαδραματίζονται μυθιστορήματα ή σημεία που σχετίζονται με τη ζωή των ποιητών και συγγραφέων),³² με τη συμμετοχή μελών ΔΕΠ και εθελοντών φοιτητών του Ιδρύματος.

Η δράση οργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του προσωπικού της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΑΠΘ, το οποίο, συνεργαζόμενο με την ΕΛΛΑΚ στο πλαίσιο άλλου προγράμματος, ενημερώθηκε για το Thesswiki και θέλησε να ενταχθεί στο project. Οι ιδέες για τους τρόπους πραγμάτωσης μιας τέτοιας συνεργασίας ήταν πολλές, αλλά η θεματική της σύνδεσης της πόλης της Θεσσαλονίκης με το έργο Ελλήνων λογοτεχνών αναδείχθηκε ως επικρατέστερη, καθώς διατηρούσε στο προσκήνιο το Ίδρυμα της Βιβλιοθήκης και το έργο της. Κατόπιν τούτου, το προσωπικό της Βιβλιοθήκης απηύθυνε κάλεσμα συμμετοχής

³¹ <http://thesswiki.com/webinars/>

³² <http://www.lib.auth.gr/el/thessWiki> , <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/epitychis-oklirosi-toy-thesswiki-tis-vivliothikis-toy-aph/>

προς το σύνολο των καθηγητών της Φιλοσοφικής Σχολής για συμμετοχή και συνδρομή στην δράση, στο οποίο ανταποκρίθηκαν έξι μέλη ΔΕΠ και συγκεκριμένα οι Λάμπρος Βαρελάς, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Φιλολογίας, Τιτίκα Δημητρούλια, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Τάσος Καπλάνης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Φιλολογίας, Δημήτρης Κόκορης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας, Μιχαήλ Μπακογιάννης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Φιλολογίας, Σωτηρία Σταυρακοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας. Οι συμμετέχοντες καθηγητές οργάνωσαν με τη σειρά τους ομάδες εργασίας φοιτητών που προέρχονταν από τα τμήματα νεοελληνικής φιλολογίας, γαλλικής φιλολογίας, αγγλικής φιλολογίας και φιλοσοφίας, και κάθε μία από τις από τις οποίες ανέλαβε έναν λογοτέχνη.

Η δράση του ΑΠΘ έλαβε τη μορφή εορταστικής ημερίδας και πραγματοποιήθηκε την 11^η Δεκεμβρίου 2015 στο πλαίσιο του εορτασμού της φοιτητικής εβδομάδας. Από το πρωί μέχρι το απόγευμα της ημέρας εκείνης, οι εθελοντές συγκεντρώθηκαν στο χώρο της Βιβλιοθήκης, ο οποίος είχε διαμορφωθεί κατάλληλα για τη δράση με υπολογιστές, ενισχυμένο δίκτυο wifi και πλήρως διαθέσιμες όλες τις βιβλιογραφικές πηγές που θα αξιοποιούνται. Οι φοιτητές χωρίστηκαν σε ομάδες με επικεφαλής έναν καθηγητή και κάθε ομάδα επικεντρώθηκε σε έναν ή δυο λογοτέχνες μελετώντας εξονυχιστικά το έργο τους και δημιουργώντας τα λήμματα διασύνδεσης με την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Στιγμιότυπο από την ημερήσια δράση στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ, 11/12/15³³

Χρησιμοποιήθηκε έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό από τις πηγές του ΑΠΘ, το οποίο συγκεντρώθηκε από τις περιφερειακές βιβλιοθήκες του και ήταν διαθέσιμο προς επεξεργασία από τους φοιτητές τη συγκεκριμένη μέρα της ληματογράφησης, καθώς και ελεύθερο ψηφιοποιημένο υλικό από το διαδίκτυο που υπέδειξαν οι καθηγητές.

³³ Ανακτήθηκε από: <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/to-thesswiki-stis-10-kalyteres-draseis-provolis-vivliothikon-pagkosmios/> την 20/05/2016.

Σε αρκετές περιπτώσεις είχε προηγηθεί έρευνα και διαδικτυακή επικοινωνία και προετοιμασία, ενώ είναι σημαντικό να σημειωθεί πως προκειμένου για τη διασύνδεση των λογοτεχνών με την πόλη της Θεσσαλονίκης διεξήχθη πρωτότυπη επιστημονική έρευνα από τους συμμετέχοντες καθηγητές με τη συνδρομή των φοιτητών στα έργα των λογοτεχνών στους οποίους εστίασε η δράση. Παράλληλα, ομάδα εθελοντών φοιτητών είχε πραγματοποιήσει περιπάτους κατά τους οποίους φωτογράφισαν στην πόλη μέρη και τόπους που αφορούσαν στο λογοτέχνη που είχαν αναλάβει, υλικό το οποίο αξιοποιήθηκε εξίσου.

Στιγμιότυπο από την ημερήσια δράση στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ, 11/12/'15³⁴

Καθ' όλη τη διάρκεια της ημερίδας, στις ειδικές οθόνες που είχαν στηθεί στην αίθουσα διεξαγωγής, προβαλλόταν υλικό που αφορούσε στους υπό μελέτη λογοτέχνες και το οποίο είχε παραχωρηθεί από το αρχείο της ΕΡΤ. Το οπτικοακουστικό αυτό υλικό λειτούργησε τόσο ως πηγή έμπνευσης, όσο και πληροφόρησης για τους εθελοντές και ενίσχυσε τον διαδραστικό χαρακτήρα της δράσης. Παράλληλα, κατά τη διεξαγωγή της ημερίδας, ένας φοιτητής της ΑΣΚΤ, εμπνεόμενος από ποιήματα του Αναγνωστάκη δημιούργησε δύο πίνακες, τους οποίους και παραχώρησε στη Βιβλιοθήκη.

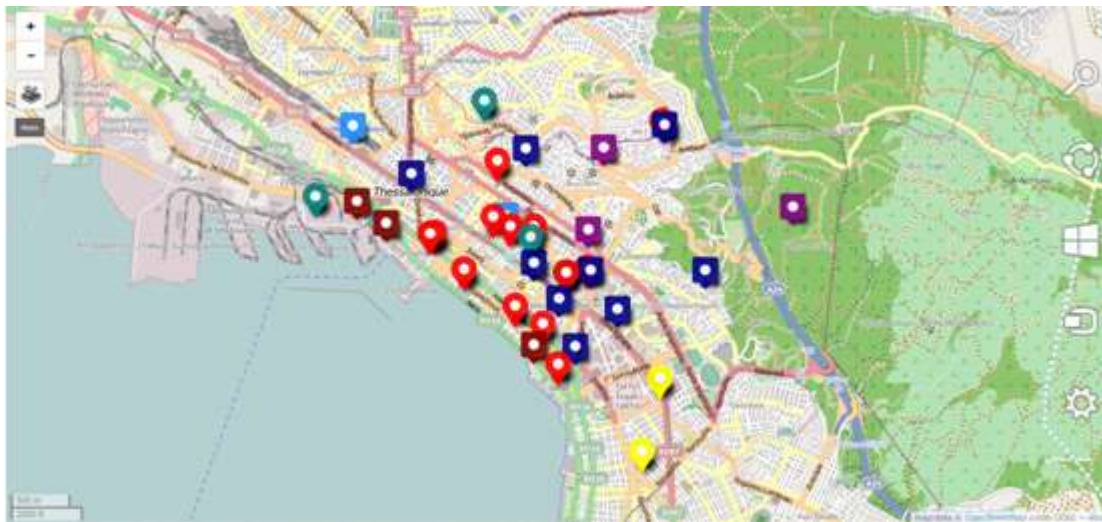
Ο αρχικός στόχος ήταν να δημιουργηθούν και να εμπλουτιστούν δέκα τρία τουλάχιστον λήμματα όπως όριζε η αρχική λίστα³⁵, αλλά με το τέλος της δράσης οι φοιτητές είχαν τελικά δημιουργήσει διπλάσιο αριθμό λημμάτων και είχαν εμπλουτίσει επιπλέον περίπου δέκα λήμματα. Σημαντική αρωγή στο όλο εγχείρημα προσέφερε ο Κωνσταντίνος Σταμπουλής, διαχειριστής της Βικιπαίδειας και μέλος

³⁴ Ανακτήθηκε από: <http://www.newsfish.gr/themata/58619/mia-volta-sti-logotexniki-thessaloniki-apo-to-apth-pics> την 20/05/2016.

³⁵ http://www.lib.auth.gr/el/%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%B7%CE%BB%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82?title_field_value=thesswiki

της ΕΛΛΑΚ, που ενημέρωσε και επιμόρφωσε τους εθελοντές για τους κανόνες ληματογράφησης και ήταν διαθέσιμος για την παροχή βοήθειας και επεξηγήσεων καθ' όλη τη διάρκεια της ολοήμερης δράσης. Ανάλογη βοήθεια προσέφερε και ο Πρόδρομος Τσιαβός, δικηγόρος και ειδήμων σε ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, που καθοδήγησε αναλόγως τους φοιτητές αναφορικά με τέτοιου είδους ζητήματα και αμφιβολίες, κυρίως σε ότι αφορά οπτικοακουστικό υλικό και παραπομπή σε έργα τρίτων.

Η ολοήμερη αυτή δράση οδήγησε στη διαμόρφωση του εγχειριδίου «Θεσσαλονίκη και λογοτεχνία»³⁶, μιας ξεχωριστής ενότητας στον ιστό της Βικιπαίδειας που περιέχει τις συγκεντρωθείσες πληροφορίες και λήμματα, καθώς και αποσπάσματα έργων που σχετίζονται με τους ποιητές και τους λογοτέχνες, και συνδέονται με την πόλη της Θεσσαλονίκης. Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει ακόμη διαδραστικούς χάρτες, ελεύθερα προσβάσιμους, που ενσωματώνουν όλες τις δημιουργηθείσες αναφορές³⁷.

http://umap.openstreetmap.fr/en/map/thesswiki_62574#14/40.6345/22.9512

Σε κάθε περίπτωση, το αποτέλεσμα της δράσης ήταν παραπάνω από αξιόλογο. Δημιούργησε μια σημαντική, ευρέως αξιοποιήσιμη και διαθέσιμη για ελεύθερη χρήση βάση δεδομένων με τεκμηριωμένο υλικό που συνδέει την πόλη της Θεσσαλονίκης με την λογοτεχνία και η οποία είναι σχεδόν βέβαιο πως θα πυροδοτήσει νέες, «επεκτατικές» και άκρως ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες αποδελτίωσης και ψηφιοποίησης πολιτιστικού περιεχόμενου.

Προς επίρρωση των παραπάνω, τμήματα ξένων γλωσσών και φιλολογιών του Πανεπιστημίου έχουν ήδη εκφράσει την επιθυμία τους να μεταφράσουν το εγχειρίδιο, ώστε να είναι αξιοποιήσιμο και τουριστικά, ενώ η ομάδα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης και των εθελοντών φοιτητών και καθηγητών έχουν ανακοινώσει

³⁶ https://el.wikibooks.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1

³⁷ http://umap.openstreetmap.fr/en/map/thesswiki_62574#14/40.6409/22.9369

επίσημα την προθυμία τους να συνεχίσουν το έργο και να επενδύσουν στο κομμάτι της σύνδεσης των τόπων με τα έργα των λογοτεχνών με την δημιουργία και ανάρτηση QR codes σε σημεία-κλειδιά στην πόλη. Αξίζει να σημειωθεί επιπλέον, πως ολόκληρη η δράση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΑΠΘ βραβεύτηκε ως μια από τις 10 καλύτερες δράσεις προβολής και προώθησης βιβλιοθηκών, στον 13ο διεθνή διαγωνισμό “IFLA BibLibre International Library marketing award 2016”,³⁸ ο οποίος διοργανώνεται κάθε χρόνο από την IFLA (International Federation of Library Associations – Section on Management & Marketing) προκειμένου να τιμήσει βιβλιοθήκες και οργανισμούς που υλοποιούν δημιουργικές δράσεις³⁹.

Είναι παραπάνω από εμφανές πως η δράση συνεχίζει να επεκτείνεται, αλλά και να εξελίσσεται. Νέοι φορείς επικοινωνούν συχνά με την Post Scriptum, ζητούν την κατασκευή του δικούς τους QR code και εκφράζουν το ενδιαφέρον τους να δημιουργήσουν ή να εμπλουτίσουν το λήμμα τους. Φορείς που συμμετείχαν στην αρχική δράση συζητούν την δυνατότητα κατασκευής νέου QR, εντυπωμένου σε πιο σταθερό και ανθεκτικό υλικό, ώστε να προστεθεί στη μόνιμη πλέον συλλογή τους. Η ίδια η εταιρία διοργάνωσης από την πλευρά της φαίνεται να έχει αρκετές ιδέες για την εξέλιξη του project. Ανάμεσα σε αυτές περιλαμβάνεται και η επανάληψη της δράσης με τη συνεργασία ειδικότερων κοινοτήτων και με διαφορετικό θεματικό πολιτιστικό πυρήνα. Συγκεκριμένα, συζητείται η συνεργασία με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος για παράδειγμα και η πραγματοποίηση στοχευμένου editathon σχετικά με το χώρο του θεάτρου και τους συντελεστές του, με την αρωγή της πλέον διαμορφωμένης κοινότητας Βικιπαιδιστών Θεσσαλονίκης. Η επέκταση της δράσης είναι σχεδόν βέβαιο πως δε θα περιοριστεί σε αυτό, καθώς, όμως, το Thesswiki λειτουργεί πλέον σαν ζωντανός οργανισμός εξελίσσεται και διαμορφώνεται με μη προβλέψιμους τρόπους, ώστε οι πιθανές προεκτάσεις να μην μπορούν να προβλεφθούν με ακρίβεια.

Έχοντας περιγράψει και παρουσιάσει αναλυτικά το Thesswiki, τις δράσεις που περιελάμβανε και τον τρόπο με τον οποίο αυτές διοργανώθηκαν και διεξήχθησαν, δυνάμεθα πλέον να διερευνήσουμε με ευκολία το εάν το project αποτελεί μια εφαρμογή πληθοπορισμού. Προς αυτόν τον σκοπό, όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, θα αξιοποιηθεί ο ορισμός των Estelles-Arolas και Gonzalez-Ladron-de-Guevara που παρουσιάστηκε στο άρθρο τους “Towards an integrated crowdsourcing definition”. Πιο συγκεκριμένα, θα ερευνηθεί το εάν το Thesswiki παρουσιάζει τα οκτώ χαρακτηριστικά που στοιχειοθετούν τον εν λόγω ορισμό και στη βάση αυτών θα αναζητηθούν τα δεδομένα εκείνα που συνηγορούν στην πλήρωσή τους ή μη.

---

³⁸ http://www.lib.auth.gr/el/IFLA_Biblibre_awards2016, <http://www.skai.gr/player/tv/?mmid=270707>

³⁹ <http://www.ifla.org/node/10258?og=75>

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	THESSWIKI
Γνωρίζουμε ποιο είναι το κοινό που συμμετέχει;	ΝΑΙ
Επιδιώκεται μία εργασία με σαφή στόχο;	ΝΑΙ
Είναι η ανταμοιβή του πλήθους εμφανής/σαφής;	ΝΑΙ
Είναι ταυτοποιημένος ο πληθοποριστής;	ΝΑΙ
Είναι σαφές το όφελος του πληθοποριστή;	ΝΑΙ
Είναι μια διαδικτυακή διαδικασία συμμετοχικού τύπου;	ΝΑΙ
Χρησιμοποιεί ένα ανοικτό κάλεσμα συμμετοχής;	ΝΑΙ
Χρησιμοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο προσέγγισης;	ΝΑΙ

Έχοντας κωδικοποιήσει το σύνολο των ερευνητικών μας δεδομένων στις ως άνω οκτώ κατηγορίες, καθίσταται σαφές πως η δράση του Thesswiki είναι μία δράση πληθοπορισμού. Είναι ένα συμμετοχικό, διαδικτυακό project, όπου η διοργανώτρια ομάδα που συντονίζεται από την εταιρεία Post Scriptum, κάλεσε, μέσω ανοικτής πρόσκλησης, ένα ετερογενές κοινό να αναλάβει την εθελοντική διεκπεραίωση μίας εργασίας και συγκεκριμένα τη συγγραφή λημμάτων για τις εικαστικές τέχνες στη Θεσσαλονίκη και τους φορείς που τις προωθούν και στηρίζουν. Η εργασία αυτή, στην οποία το κοινό συνεισέφερε τον κόπο, τη γνώση και την εμπειρία του, συνεπάγεται αμοιβαίο όφελος. Το κοινό απέκτησε μία καινούργια δεξιότητα (τη γνώση για τη σωστή ληματογράφηση στη Βικιπαίδεια, τον τρόπο διασταύρωσης πηγών, τον τρόπο έρευνας κλπ, ανάλογα με την οπτική του καθένα), κρυφοκοίταξε στα αρχεία των πολιτιστικών οργανισμών και είχε τη δυνατότητα να προσφέρει έργο για την πόλη και την κοινότητα στην οποία ανήκει, ενώ ο πληθοποριστής ολοκλήρωσε την εργασία που είχε αναλάβει μέσω της συμμετοχικής συνεισφοράς του κοινού.

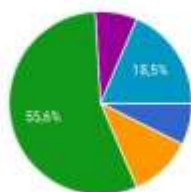
(β) Ανακύπτοντα ζητήματα πληθοποριστικού ενδιαφέροντος

Έχοντας διευκρινίσει τον πληθοποριστικό χαρακτήρα του project και μελετώντας περαιτέρω τη δράση με συλλογή πληροφοριών για τον τρόπο διοργάνωσης και διεξαγωγής της, ανακύπτουν ενδιαφέροντα θέματα που άπτονται του πληθοποριστικού της χαρακτήρα και παρουσιάζουν προεκτάσεις που αφορούν στην πολιτιστική διαχείριση στην Ελλάδα εν γένει. Τα θέματα αυτά αναδύονται σε σχέση πάντα με τα οκτώ στοιχεία που ορίζουν το Thesswiki ως δράση πληθοπορισμού και έρχονται να αναπτυχθούν πάνω στη βάση του θεωρητικού πλαισίου που αποτυπώθηκε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Η διερεύνηση και σχολιασμός τους θα συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της δράσης, αλλά και

στην προσέγγιση των δυσκολιών που φαίνεται να προκύπτουν κατά την εφαρμογή μίας πληθοποριστικής πρακτικής στην ελληνική πολιτιστική σκηνή.

Πρώτη θεματική στην οποία εύλογα στρεφόμαστε αποτελεί **το κοινό που συμμετείχε στη δράση**, το οποίο δύναται να καθορίσει και την τελική επιτυχία της ή μη. Τα σχετικά ευρήματα ήταν πλούσια και ενδιαφέροντα και φωτίζουν τη δράση με νέους τρόπους, αντανακλώντας τον πρωτόλειο χαρακτήρα της. Η δειγματοληπτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε με διαμοιρασμό ερωτηματολογίου στόχευε ακριβώς σε μια χαρτογράφηση του προφίλ των συμμετεχόντων στο Thesswiki, διερευνώντας τα κίνητρα και τις προσδοκίες τους και αναζητώντας τα ακαδημαϊκά, επαγγελματικά, ηλικιακά και άλλα χαρακτηριστικά τους. Ωστόσο, τα συμπληρωθέντα ερωτηματολόγια που συγκεντρώθηκαν ήταν εν τέλει πολύ λίγα, ενώ η πλειονότητα αυτών συμπληρώθηκαν από φοιτητές του ΑΠΘ, ώστε να είναι σφάλμα η υπόθεση πως χαρτογράφησαν αντιπροσωπευτικά το σύνολο των εθελοντών που στήριξαν το Thesswiki και αδύνατη η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για τα κοινά χαρακτηριστικά τους.

Έλαβα μέρος στο thesswiki ως:

Εργαζόμενος σε πολιτιστικό οργανισμό	2	7.4%
Μέλος λέσχης φίλων πολιτιστικού οργανισμού	0	0%
Εμπειρος Βικιπαιδιστής	3	11.1%
Φοιτητής του ΑΠΘ	15	55.6%
Τίποτα από τα παραπάνω	2	7.4%
Άλλο	5	18.5%

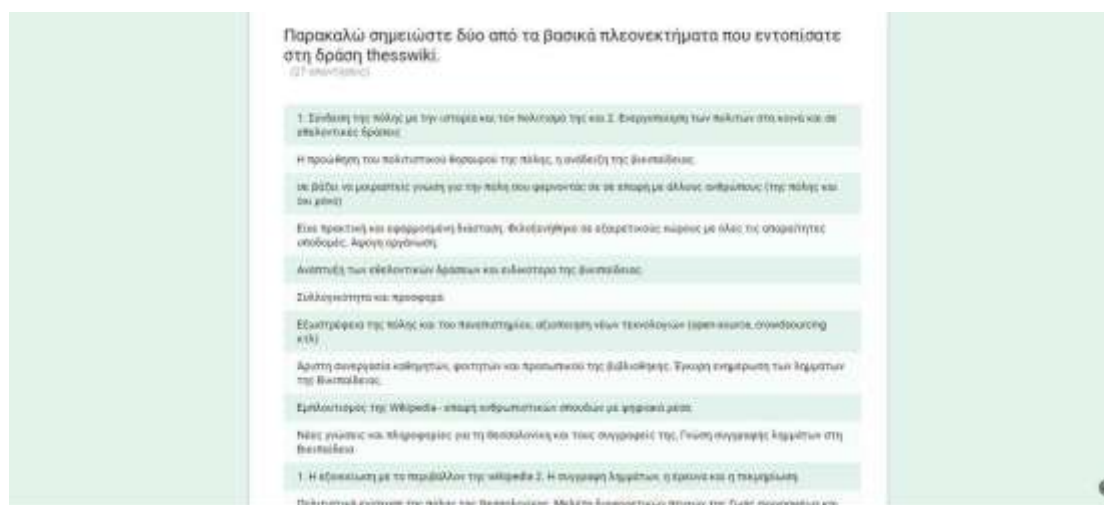
Γραφική αναπαράσταση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου που αφορά το προφίλ των συμμετεχόντων, όπου φαίνεται πως η πλειονότητα αυτών ανήκουν στην ομάδα του ΑΠΘ

Η δειγματοληπτική έρευνα παρά το μικρό ποσοστό συμμετοχής που συγκέντρωσε και παρά τη μη αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, παρέμεινε ιδιαίτερα χρήσιμη και προσέφερε, μέσω ποιοτικής ανάλυσης του περιεχομένου της, πληθώρα δεδομένων, αναφορικά με αρκετές παραμέτρους του Thesswiki. Και η ίδια, βέβαια, η μη απόκριση αποτέλεσε από μόνη της ένα αξιοσημείωτο εύρημα. Σε καμία περίπτωση, φυσικά, δεν προσπερνάμε την ευθύνη της μεθόδου δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε, η αποτελεσματικότητα της οποίας θεωρείται περιορισμένη, όπως σημειώθηκε και στην ανάλυση της μεθοδολογίας μας, και η οποία αναδεικνύεται ως πρωταρχική αιτία του ελλιπούς δείγματος.

Ωστόσο, εντοπίζουμε σε αυτή τη μη απόκριση και μία έλλειψη αισθήματος κοινότητας και συμμετοχικότητας στη δράση, συστατικό ενδεικτικό της επιτυχούς εφαρμογής μίας πληθοποριστικής πρακτικής. Με άλλα λόγια, το ερωτηματολόγιο κατάφερε να φτάσει στο mail τουλάχιστον εκατόν πενήντα ατόμων. Εκατόν πενήντα ατόμων, συμμετεχόντων σε μια πληθοποριστική πρακτική, μελών μίας νέας κοινότητας, της κοινότητας του Thesswiki. Εάν το project είχε καταφέρει να δημιουργήσει μία δυναμική, σταθερή και ενεργή κοινότητα εθελοντών, θεωρούμε

πως η απόκριση θα ήταν πιθανόν μεγαλύτερη και πως οι συμμετέχοντες στην πλειονότητά τους, αναγνωρίζοντας πλέον τη δράση ως δική τους, δεν θα προσπερνούσαν οποιαδήποτε προσπάθεια στόχευε στη βελτίωσή της και στην ανάδειξη της δικής τους δουλειάς και κόπου.

Επιστρέφοντας στη θεματική του κοινού, ένα από τα βασικά ζητήματα που ανέκυψαν σχετικά στο πλαίσιο της έρευνας ήταν η μικρή συμμετοχή του στο project. Το ζήτημα αυτό εντοπίστηκε κυρίως στην πρώτη φάση του Thesswiki, τόσο από τους διοργανωτές, όσο και από τους συμμετέχοντες και σχολιάστηκε στο σύνολο των συνεντεύξεων –με εξαίρεση την κα. Κοσέογλου⁴⁰, αλλά και στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου του ερωτηματολογίου που αφορούσαν στα βασικά προβλήματα της δράσης.

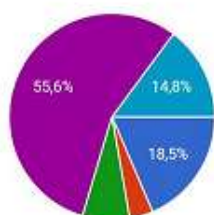
Η μικρή προσέλευση κοινού αποδόθηκε από κάποιους, τόσο στο πλαίσιο των συνεντεύξεων, όσο και του ερωτηματολογίου, στην μικρή προώθηση του project και στην ελλιπή διαφήμισή του στα ΜΜΕ. Η κα. Βαλεοντή στη συνέντευξή της σημείωσε πως, παρότι ενημερώνεται συστηματικά στο πλαίσιο της δουλειάς της για τα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης, δεν είδε καμία αναφορά της δράσης στον Τύπο, έντυπο ή ηλεκτρονικό, ενώ έξι από τους ερωτηθέντες της δειγματοληπτικής έρευνας σημείωσαν την ελλιπή προβολή και διαφήμιση της δράσης, ως ένα από τα βασικά προβλήματά της στη σχετική ερώτηση ανοιχτού τύπου (ενδεικτικές σχετικές απαντήσεις ερωτηθέντων: «μεγαλύτερη προβολή της δράσης στα ΜΜΕ», «ίσως χρειαζόταν μεγαλύτερη και πιο έγκαιρη διαφήμιση για να υπήρχε αντίστοιχα μεγαλύτερη προσέλευση επισκεπτών/συμμετεχόντων», «έλλειψη ικανοποιητικού μάρκετινγκ / διαφήμισης της δράσης, «έλλειψη οργάνωσης προώθησης»).

Το έγγραφο και οπτικό υλικό, ωστόσο, αντικρούει μια τέτοια υπόθεση, καθώς εμφανίζει μια ισχυρή για την εμβέλεια του project **προώθησή του στο διαδίκτυο** και συγκεκριμένα στον διαδικτυακό Τύπο και τα κοινωνικά δίκτυα. Πιο συγκεκριμένα, σημαντικός αριθμός διαδικτυακών δημοσιογραφικών πηγών

⁴⁰ Η κα Κοσέογλου, Βιβλιοθηκονόμος στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ, συμμετείχε αποκλειστικά στη δεύτερη φάση του project που πραγματοποιήθηκε στον χώρο του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος.

αναφέρονται στη δράση, ενώ η επίσημη σελίδα και τα κοινωνικά δίκτυα της Post Scriptum και της ΕΛΛΑΚ αναδημοσίευσαν σε μεγάλο βαθμό σχετικά άρθρα και δικές τους δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις. Η αντίφαση αυτή αποδίδεται από την ερευνήτρια στην πιθανή αναφορά σε «ελλιπή διαφήμιση και προώθηση» υπό την έννοια του έντυπου Τύπου και των πιο παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο). Υπό αυτή την έννοια, επομένως, η μικρή συμμετοχή του κοινού ενδεχομένως να σχετίζεται με την ελλιπή προώθησή του μέσω παραδοσιακών καναλιών επικοινωνίας και με την αποκλειστική χρήση του διαδικτύου για την προσέγγιση του κοινού, επιλογή ωστόσο που συνάδει με τον πληθοποριστικό χαρακτήρα της δράσης.

Έμαθα για το thesswiki:

Από τον χώρο εργασίας μου	5	18.5%
Από ανάρτησεις στο facebook	1	3.7%
Από άρθρα στον Τύπο	0	0%
Από φίλο/συγγενή/γνωστό	2	7.4%
Από τη Σχολή μου	15	55.6%
Άλλο	4	14.8%

Γραφική αναπαράσταση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου ως ένδειξη των πηγών ενημέρωσης των συμμετεχόντων για το project

Το συμπέρασμα αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί και με την παρατήρηση που έγινε κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων αναφορικά με τη μάλλον περιορισμένη εφαρμογή του **ανοικτού καλέσματος προς το κοινό για συμμετοχή**. Δεν μιλάμε φυσικά για μια παντελή έλλειψη πρόσκλησης για συμμετοχή, αλλά για τον προσανατολισμό αυτής –προσανατολισμό, όχι περιορισμό- προς συγκεκριμένες ομάδες κοινού, και συγκεκριμένα προς τους πολιτιστικούς οργανισμούς και ορισμένες ήδη οργανωμένες κοινότητες εθελοντών. Η επιλογή αυτή, που προκύπτει τόσο από το έγγραφο υλικό που μελετήθηκε, όσο και από τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν, θεωρείται πως λειτούργησε προσθετικά στη μικρή εμβέλεια της δράσης προς το ευρύ κοινό και την περιορισμένη συμμετοχή στα σεμινάρια λημματογράφησης, ενώ φαίνεται να συνδέεται και με τα ως άνω αναλυθέντα σχόλια περί προώθησης του project. Σε κάθε περίπτωση, η σύνδεση αυτή που υποθέτεται δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί με ασφάλεια στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας.

Το μικρής εμβέλειας κάλεσμα προς συμμετοχή, αλλά και η μικρή συνολικά συμμετοχή του κοινού θα πρέπει να αξιολογηθούν περαιτέρω σε συνδυασμό με την παρατήρηση που έγινε από τους συνεντευξιαζόμενους αναφορικά με την έλλειψη παιδείας και εξοικείωσης των Ελλήνων ως προς την έννοια του εθελοντισμού.

«Πρώτα απ’ όλα η Ελλάδα είναι πίσω σε όλα τα θέματα εθελοντισμού, τα κινήματα αυτά δεν είναι αναπτυγμένα στην Ελλάδα, τα υπόλοιπα μπορεί να είναι και συγκυριακά»

σημείωνε ο κ. Κυλάφης σχολιάζοντας τη «μικρή» έκδοση της ελληνικής Βικιπαίδειας, σε σχέση με αντίστοιχες άλλων χωρών, συμπέρασμα στο οποίο φαίνεται να συνηγορεί και ο κ. Τενεκετζής αναφέροντας πως

«δεν είμαστε εξοικειωμένοι με τέτοιου είδους πράγματα, εθελοντικά, ως το πούμε έτσι, εθελοντικές δράσεις»,

στο πλαίσιο συζήτησης για τη μικρή συμμετοχή του κοινού στο project. Η άποψη αυτή από τη μία παρέχει την αιτιολογική βάση στην οποία στηρίχτηκαν οι διοργανωτές απευθύνοντας το κάλεσμά τους προς συγκεκριμένες ομάδες, ενώ από την άλλη αποτελεί μία ακόμα ερμηνεία, έναν ακόμη παράγοντα που αιτιολογεί τη μικρή ανταπόκριση του κοινού.

Ποία ήταν, όμως, τα κίνητρα αυτής της μικρής ομάδας κοινού που συμμετείχε εν τέλει στο Thesswiki; Τι την κινητοποίησε και ποιες προσδοκίες επεδίωξε να ικανοποιήσει; Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου του ερωτηματολογίου προσέφεραν πλούσιο υλικό αναφορικά με το θέμα αυτό. Επιβεβαιώνοντας τα όσα ειπώθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο για τα κίνητρα των εθελοντών συμμετεχόντων σε πληθοποριστικές δράσεις (βλ. Κεφάλαιο Α', σελ. 27 κ.ε.), η πλειονότητα των 16 απαντήσεων που δόθηκαν στη σχετική ερώτηση αφορούσε εγωιστικούς/προσωπικούς λόγους ως κινητήριους παράγοντες συμμετοχής, ενώ 8 από τους ερωτηθέντες αναφέρθηκαν και σε αλτρουιστικούς παράγοντες κινητοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει και από τον κατωτέρω πίνακα κωδικοποίησης των δεδομένων, οι περισσότεροι ερωτηθέντες αναδεικνύουν κυρίως το επαγγελματικό και ακαδημαϊκό ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία, καθώς και την περιέργεια για τον τρόπο λειτουργίας της Βικιπαίδειας ως κίνητρα για συμμετοχή, σημειώνοντας δευτερευόντως και την επιθυμία τους για αλληλεπίδραση και συνεργασία στο πλαίσιο της δράσης.

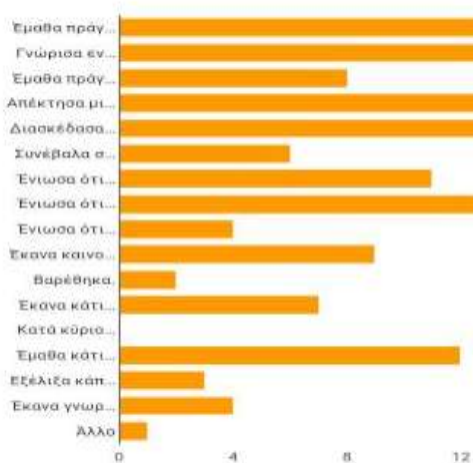
Εγωιστικοί/Προσωπικοί Λόγοι	Αλτρουιστικοί Λόγοι	Εξωγενείς Λόγοι	Άλλο
01 Εργασία, Ενδιαφέρον για τον πολιτισμό			
02 Αυτοεκπαίδευση, αξιοποίηση της τεχνολογίας για τη διάδοση θεμάτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος	συμμετοχικότητα		
03 Ενδιαφέρον για λογική πληθοπορισμού			
04 Εμβάθυνση στο wiki			

05	Ενασχόληση με ενδιαφέρουσα δραστηριότητα, επαφή με λογοτέχνες της πόλης, επαφή με τρόπο λειτουργίας Βικιπαίδειας	Επαφή με συμφοιτητές, ανάπτυξη συνεργασίας
06	Εκμάθηση στην αναζήτηση βιβλιογραφίας και πηγών, ανάγνωση λογοτεχνικών έργων	
07	Επαφή με λογοτεχνική παραγωγή Θεσσαλονίκης, εμπειρία στη ληματογράφηση της Wikipedia	
08	Γνωριμία με λειτουργία της Wikipedia	
09	Για να δω από κοντά ένα πρωτότυπο εγχείρημα	Για να βοηθήσω όπως μπορώ ένα πρωτότυπο εγχείρημα
10	Πρόταση από καθηγητή της σχολής που έγινε δεκτή λόγω ενδιαφέροντος	
11	Ενδιαφέρον για λογοτεχνία και λογοτεχνία στη νέα ψηφιακή εποχή, επιθυμία να γίνω παραγωγικότερος στο πλαίσιο της Σχολής, γνωριμία με Θεσσαλονίκη	Ενδιαφέρον για συνεργασία με συμφοιτητές
12	Πρόταση από καθηγητή της σχολής που έγινε δεκτή λόγω ενδιαφέροντος	
13	Ενδιαφέρον για λογοτεχνία και νέες τεχνολογίες	Ενδιαφέρον για ομαδικές δράσεις
14		Δράση σημαντική για το πανεπιστήμιο, τους φοιτητές και την κοινωνία
15	Συμμετοχή σε μια πρωτότυπη δράση, περιέργεια για κάτι διαφορετικό	Επιθυμία αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο της Σχολής
16	Ανάπτυξη δεξιοτήτων	διασύνδεση των πολιτιστικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τη Βικιπαίδεια και το Wikimedia

Αντίστοιχα είναι και τα ευρήματα στην ερώτηση που αφορά τα οφέλη της δράσης για τους συμμετέχοντες, όπου η πλειονότητα των ερωτηθέντων αναφέρθηκαν στην απόκτηση μίας νέας δεξιότητας, την ενημέρωσή τους για τη Βικιπαίδεια, τον κλάδο της λογοτεχνίας και την πόλη της Θεσσαλονίκης, αλλά και την ψυχαγωγία και συναναστροφή με ενδιαφέροντες ανθρώπους, ως βασικά κέρδη από τη συμμετοχή τους στο Thesswiki. Η επένδυση στην ακαδημαϊκή και επαγγελματική εξέλιξη

σημειώθηκε επίσης από ορισμένους συμμετέχοντες ως όφελος στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη δράση.

Συμμετέχοντας στο thesswiki:

Έμαθα πράγματα για την πόλη της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα.	13	48.1%
Γνώρισα ενδιαφέροντες ανθρώπους.	14	51.9%
Έμαθα πράγματα για τους πολιτιστικούς οργανισμούς της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα.	8	29.6%
Απέκτησα μια νέα δεξιότητα.	16	59.3%
Διασκέδασα και πέρασα καλά.	15	55.6%
Συνέβαλα στην ακαδημαϊκή μου εξέλιξη.	6	22.2%
Ενίωσα ότι προσφέρω στην πόλη μου.	11	40.7%
Ενίωσα ότι προσφέρω στον πολιτισμό.	13	48.1%
Ενίωσα ότι προσφέρω χωρίς να παίρνω όμως κάτι σε αντάλλαγμα.	4	14.8%
Έκανα καινούργιους φίλους/συνεργάτες.	9	33.3%
Βαρέθηκα.	2	7.4%
Έκανα κάτι ωφέλιμο για την επαγγελματική ή/και εκπαιδευτική μου εξέλιξη.	7	25.9%
Κατά κύριο λόγο έχασα τον χρόνο μου.	0	0%
Έμαθα κάτι ενδιαφέρον για τη Βικιπαίδεια.	12	44.4%
Εξέλιξα κάποιο ταλέντο μου.	3	11.1%
Έκανα γνωριμίες που θα βοηθήσουν την επαγγελματική μου εξέλιξη.	4	14.8%
Άλλο	1	3.7%

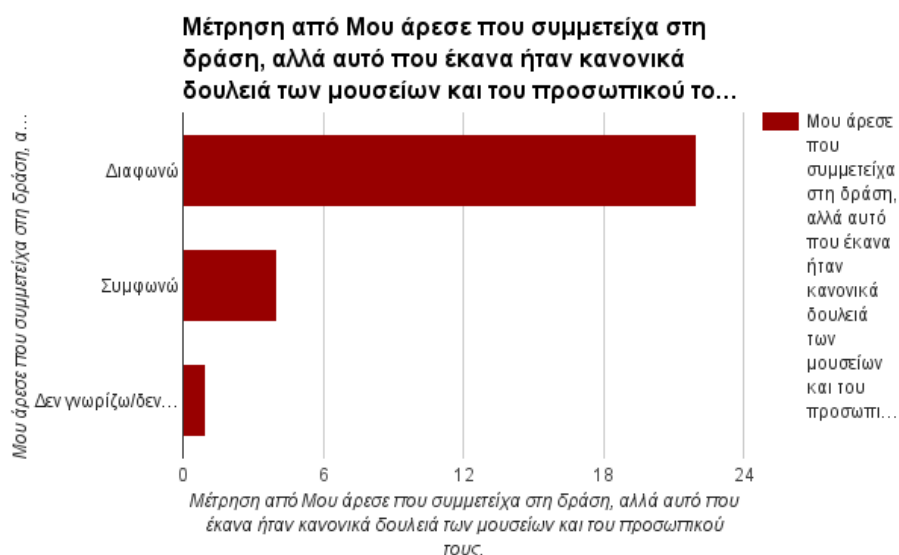
Γραφική αναπαράσταση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου αναφορικά με τα οφέλη της δράσης που αναγνωρίζουν οι συμμετέχοντες

Το στοιχείο της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει, τέλος, να αξιολογηθεί και σε συνδυασμό με το ζήτημα της χρηματοδότησης, ζήτημα που επίσης ανέκυψε σε αρκετές περιπτώσεις κατά τη διεξαγωγή της έρευνας. Η χρηματοδότηση, φυσικά, αποτελεί βασική παράμετρο της διεξαγωγής πληθοποριστικών πρακτικών, καθώς πολύ συχνά σηματοδοτεί την επιτυχία τους, συμβάλλοντας για παράδειγμα στην κατασκευή χρηστικών και διαδραστικών πλατφόρμων, στην επαρκή προώθηση μιας δράσης, στη σωστή στήριξη της κοινότητας της δράσης κλπ, στοιχεία όλα απαραίτητα στο πλαίσιο μιας πληθοποριστικής στρατηγικής. Αυτό που παρουσιάζει ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι πως το ζήτημα της χρηματοδότησης, σχολιάστηκε από τους συμμετέχοντες και σε συνδυασμό με προτάσεις για την οικονομική ανταμοιβή των εθελοντών.

Σε αρκετές περιπτώσεις, οι ερωτώμενοι στη δειγματοληπτική έρευνα⁴¹ μίλησαν για την ανάγκη οικονομικής ανταμοιβής τους, εφόσον πραγματοποιούν δουλειά επαγγελματιών, αφιερώνουν μεγάλο μέρος του χρόνου τους και δεν δύνανται να συνεχίζουν να στηρίζουν τη δράση αποκλειστικά σε εθελοντικό πλαίσιο. «Όλα κολλάνε στο θέμα της χρηματοδότησης, ότι κάποια στιγμή θα έπρεπε όλο αυτό να πάρει μια άλλη μορφή, γιατί το εθελοντικό έχει και κάποια όρια» σημειώνει η κα. Κοσέογλου και φαίνεται να εκφράζει την άποψη αρκετών ακόμα συμμετεχόντων.

Μια τέτοιου είδους προσέγγιση του project έρχεται να επιβεβαιώσει, από την πλευρά των συμμετεχόντων πλέον, τα σχόλια που σημειώθηκαν ανωτέρω περί μη εξοικείωσης των πολιτών με ζητήματα εθελοντισμού. Παράλληλα, συνδέεται με όσα σημειώθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο του φαινομένου αναφορικά με το ηθικό ζήτημα της εργασιακής εκμετάλλευσης κατά τη διεξαγωγή πληθοποριστικών πρακτικών (βλ. κεφάλαιο Α', σελ. 26), ενώ, ως ένα βαθμό, αντανακλά και την τελευταίως αυξανόμενη αγανάκτηση ως προς τις μορφές μόνιμα εθελοντικής εργασίας που επικρατούν στον πολιτιστικό χώρο και έχουν σε μεγάλο βαθμό ακυρώσει την ίδια την έννοια της εθελοντικής προσφοράς αντικαθιστώντας την με την δωρεάν εργασία.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη και τα ευρήματα του ερωτηματολογίου, όπου το 81,5% των ερωτηθέντων δεν υιοθετεί την άποψη ότι ανέλαβε μια εργασία που έπρεπε κανονικά να διεκπεραιωθεί από τους πολιτιστικούς οργανισμούς, η ερευνήτρια θεωρεί πως η προσέγγιση αυτή του ζητήματος χρηματοδότησης καταδεικνύει κυρίως την απουσία ενός **αισθήματος κοινότητας και συμμετοχικής αντίληψης** της δράσης για τους συμμετέχοντες σε αυτήν.

Γραφική αναπαράσταση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου

⁴¹ Θα πρέπει στο σημείο αυτό να θυμίσουμε πως η πλειονότητα των ερωτηθέντων στη δειγματοληπτική έρευνα προέρχεται από συμμετέχοντες στη δεύτερη φάση του Thesswiki (ομάδα του ΑΠΘ), η οποία δεν καλύφθηκε από τη χρηματοδότηση που παρείχε ο Δήμος Θεσσαλονίκης στην πρώτη φάση, ούτε και από κάποια άλλη πηγή χρηματοδότησης.

Ανασύροντας τα όσα σημειώθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο αναφορικά με τους παράγοντες επιτυχίας μιας πληθοποριστικής δράσης (βλ. κεφάλαιο Α΄, σελ. 37), το Thesswiki φαίνεται να απέτυχε στη δημιουργία μιας ενεργής και ζωντανής κοινότητας δεσμευμένων εθελοντών και στη μετατροπή των συμμετεχόντων από απλούς εθελοντές σε συνοδοιπόρους και συνεργάτες, γεγονός που εν τέλει κατέστη εμφανές σε αρκετές περιπτώσεις.

Η μεγαλύτερη επένδυση από τους διοργανωτές στα **οφέλη που ενείχε η δράση για τους εθελοντές** και κυρίως στους τρόπους ανταμοιβής, δημόσιας αναγνώρισης και έκφρασης ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης προς τους συμμετέχοντες θα είχαν αμβλύνει τέτοιου είδους αισθήματα και πιθανώς θα είχαν αναδιαμορφώσει τον τρόπο αντίληψης του project από τους ποριστές. Περισσότερες παράλληλες δράσεις, όπως δωρεάν ξεναγήσεις ή ομιλίες, η παραχώρηση προς τους συμμετέχοντες καρτών «Φίλων & Υποστηρικτών» των πολιτιστικών οργανισμών, οι δημοσιεύσεις με τα ονόματα και τη συνεισφορά των χρηστών, η δημιουργία και προώθηση κάποιας πλατφόρμας επικοινωνίας για την κοινότητα Thesswiki, η διοργάνωση και η στήριξη εκδηλώσεων γνωριμίας και επικοινωνίας για τα μέλη της, όλα εν είδη ανταμοιβής για τη συμμετοχή τους, θα συνέβαλαν σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση και προς την καταπράυνση του αισθήματος εργασιακής εκμετάλλευσης. Φυσικά, η καλύτερη και εποικοδομητικότερη στήριξη των εθελοντών συνδέεται άμεσα με τα ίδια τα ζητήματα χρηματοδότησης, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ζητήματα από τα οποία φαίνεται να εξαρτάται και το μέλλον του Thesswiki.

Πράγματι, η ανεύρεση χρηματοδότησης αναδεικνύεται ως πρωταρχική ανάγκη προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του εγχειρήματος και να καταστεί δυνατή η οποία συνέχεια και εξέλιξή του. Μπορεί μεν η δράση να είναι δράση πληθοπορισμού, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες πολίτες και φορείς να προσφέρουν τις υπηρεσίες και το ανθρώπινο δυναμικό τους αμισθί, αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν παρουσιάζονται οικονομικές ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν. Η διοργάνωση των σεμιναρίων, η φιλοξενία έμπειρων βικιπαιδιστών που έρχονται από χώρες του εξωτερικού προκειμένου να διδάξουν και να ενημερώσουν για τους σωστούς τρόπους σύνταξης ενός λήμματος, η ανεύρεση και ενοικίαση των κατάλληλων χώρων για την πραγματοποίηση των σεμιναρίων και την διεξαγωγή των editathons, χώρων που θα πρέπει να διαθέτουν γρήγορη σύνδεση διαδικτύου μεγάλης κλίμακας, wireless wifi μεγάλης εμβέλειας, αρκετά μεγάλη χωρητικότητα και τεχνολογικό εξοπλισμό όπως προτζέκτορες, υπολογιστές κλπ, ο σχεδιασμός και κατασκευή των QR codes, η τροφοδοσία κατά τη διάρκεια των ως άνω δράσεων είναι μερικές από τις πρακτικές μόνο ανάγκες που προκύπτουν και απαιτούν την ανάλογη χρηματική στήριξη.

Η Post Scriptum, που έχει δεσμευτεί στην εξέλιξη και συνέχεια του Thesswiki, σκοπεύει να αξιοποιήσει προς αυτόν τον σκοπό το εργαλείο του crowdfunding και να στραφεί προς το κοινό αναζητώντας την αναγκαία χρηματοδότηση για τη συνέχιση των δράσεων του προγράμματος. Έχοντας ξεφύγει από την αιγίδα

προστασίας και χρηματοδότησης του Δήμου Θεσσαλονίκης και με το project να παρουσιάζει σημαντικές ανάγκες χορηγίας, ο πληθοποριστικός του χαρακτήρας αναδεικνύει την αναζήτηση χρηματοδότησης από το κοινό ως την πλέον λογική και αναμενόμενη λύση. Ένα πρόγραμμα που θα πραγματοποιείται, θα στηρίζεται και θα οργανώνεται από τους ίδιους τους πολίτες με στόχο την ανάδειξη της πόλης τους, την ψηφιακή εξέλιξη και ενδυνάμωση του πολιτιστικού της αποθέματος, την τουριστική της ευδοκίμηση και την κοινωνική της ενδυνάμωση.

Με την υιοθέτηση μάλιστα μιας τέτοιου είδους χρηματοδοτικής λύσης θα αποφευχθούν και τυχόν προβλήματα δέσμευσης, εμπορευματοποίησης και προβληματικού κοινωνικού προφίλ που ορισμένες φορές μπορεί να προκύψουν για τους πολιτιστικούς φορείς λόγω χορηγικών συνεργασιών με ιδιώτες και εταιρείες, ενώ θα υιοθετηθεί πλέον μία ολιστική πληθοποριστική προσέγγισή του project. Το σε ποίο βαθμό το κοινό θα στηρίξει μια τέτοια πρωτοβουλία είναι ένα ζήτημα ανοιχτό προς διερεύνηση στο πλαίσιο μελλοντικών ερευνών αναφορικά με ζητήματα πληθοποριστικών εφαρμογών στον ελληνικό χώρο.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυσή μας, ένας τελευταίος αλλά βασικός άξονας του project που αξίζει να σχολιαστεί είναι η στάση που τήρησαν οι πολιτιστικοί οργανισμοί αναφορικά με τη διοργάνωση της δράσης. Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τα δεδομένα που αφορούν **στον εκκινητή της πληθοποριστικής πρακτικής**. Σε αντίθεση με τον μεγαλύτερο αριθμό των παραδειγμάτων που εξετάσαμε στο πρώτο κεφάλαιο και αυτών που συναντώνται στο σύνολο της βιβλιογραφίας, διοργανωτές στη συγκεκριμένη δράση δεν υπήρξαν οι ίδιοι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, αλλά η ιδιωτική εταιρία Post Scriptum με προτροπή της Ομάδας Χρηστών Wikimedia Greece και της ΕΛΛΑΚ. Κάτι τέτοιο δεν είναι ξένο προς πληθοποριστικές πρακτικές, ειδικά όσον αφορά τις wiki-δράσεις. Και σε αυτές τις περιπτώσεις, ωστόσο, ο ρόλος των πολιτιστικών ιδρυμάτων μπορεί δυνητικά να παραμένει πρωταρχικός και ενισχυτικός ως προς τη δράση, σημείο που δεν παρατηρήθηκε στο πλαίσιο του Thesswiki.

Πιο συγκεκριμένα, η στάση των πολιτιστικών οργανισμών είναι ένα ζήτημα που ανέκυψε σε κάθε συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε, ενώ αναφέρθηκε ως το βασικό πρόβλημα της δράσης από 6 από τους 26 συμμετέχοντες που ρωτήθηκαν κατά τη δειγματοληπτική έρευνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, οι πολιτιστικοί φορείς εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό απόντες από το project. Αυτό οφείλεται σε έναν συνδυασμό παραγόντων. Σε αρκετές περιπτώσεις, όπως σημειώθηκε από τον κ. Τενεκετζή, τα πολιτιστικά ιδρύματα, αν και θετικά ως προς τη δράση, παραδέχτηκαν πως δεν είχαν τους αναγκαίους ανθρώπινους πόρους ώστε να συμμετάσχουν και παράλληλα να συνεχίζουν να στηρίζουν σταθερά και τις δικές τους δράσεις. Σε πολλές, όμως, άλλες περιπτώσεις οι οργανισμοί φάνηκαν αδιάφοροι, ακόμα και διστακτικοί ή και εχθρικοί σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους, επιβεβαιώνοντας σε μεγάλο βαθμό τα όσα ειπώθηκαν στο δεύτερο υποκεφάλαιο του πρώτου κεφαλαίου (βλ. κεφάλαιο Α', σελ. 23 κ.ε.) αναφορικά με τη

διστακτικότητα και επιφυλακτικότητα που εκφράζουν οι πολιτιστικοί φορείς προς τις πληθοποριστικές πρακτικές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της κα. Βαλεόντη από το ΚΘΒΕ. Στο πρώτο ανοιχτό κάλεσμα προς τους πολιτιστικούς οργανισμούς, η Διεύθυνση του Κρατικού Θεάτρου θεώρησε πως η δράση δεν παρουσίαζε κανένα ενδιαφέρον για τον Οργανισμό, αγνόησε την πρόσκληση για συμμετοχή και δεν την ενημέρωσε καν. Τελικά, το ΚΘΒΕ συμμετείχε μετά από δική της πρωτοβουλία, όταν η Υπεύθυνη Επικοινωνίας του ΚΘΒΕ της έστειλε μια σχετική ανακοίνωση-πρόσκληση, υποθέτοντας πως θα την ενδιέφερε προσωπικά⁴². Με άλλα λόγια, σε αρχικό στάδιο ο οργανισμός αδυνατούσε να αντιληφθεί το όφελος και τη δυναμική του project για τον ίδιο, αλλά και για το σύνολο του πολιτιστικού χώρου της πόλης.

Η αρνητική προσέγγιση της δράσης από τους πολιτιστικούς φορείς έφτασε μέχρι την εκδήλωση της σχετικής δυσαρέσκειας στο πλαίσιο ενός από τα σεμινάρια λημματογράφησης. Ιθύνοντες φορέων –κυρίως δημόσιων, όπως τονίστηκε από δύο από τους συνεντευξιαζόμενους- δημιούργησαν εχθρικό κλίμα και έντονη αμηχανία, κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου που αφορούσε στους κανόνες δημοσίευσης και μεταφόρτωσης εικόνων στα wiki commons, σχολιάζοντας την πρωτοβουλία μιας ιδιωτικής εταιρείας να προωθεί και κινητοποιεί τους συμμετέχοντες προς τον διαμοιρασμό εικόνων που προστατεύονται από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί βέβαια, φλέγον θέμα σε κάθε διαδικτυακή ανάρτηση. Ωστόσο, η χρήση των creative commons αδειών που έχει επιλέξει να εφαρμόζει ολικά η Wikipedia στην πληροφορία που δημοσιεύει, έχει λύσει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα αυτό στο πλαίσιο της πλατφόρμας.

Ποιοι είναι, λοιπόν, οι λόγοι της αρνητικής στάσης ορισμένων πολιτιστικών ιδρυμάτων, της αδιαφορίας και διστακτικότητάς τους ως προς την εφαρμογή νέων στρατηγικών πρακτικών; Σύμφωνα με τον κ. Κυλάφη

«[...] το πρόβλημα ήταν γενικότερο και αφορούσε το ζήτημα της ανοιχτότητας. Η αρνητικότητα οφείλεται στην άγνοια που δημιουργεί αυτή την αντίδραση, δηλαδή τον φόβο και την ανασφάλεια. Την άγνοια γενικά, και την απουσία τεχνολογικής παιδείας που χαρακτηρίζει πολλούς επικεφαλής, η οποία γεννά μια συγκεκριμένη αντίδραση»,

άποψη που φαίνεται να συμμερίζεται και η κα. Βαλεοντή σχολιάζοντας για τους συμμετέχοντες

«...το γνωρίζουμε, ότι οι άνθρωποι στα μουσεία π.χ. είναι μεγάλης ηλικίας, είναι χρόνια εκεί, επομένως είναι λογικό να μην είναι εξοικειωμένοι με τις τελευταίες τεχνολογίες και αυτό νομίζω είναι ένας λόγος (της μικρής συμμετοχής κοινού)».

---

⁴² Δεδομένου ότι η κα Βαλεοντή είναι συνιδρύτρια της πληθοποριστικής πλατφόρμας τέχνης «USEUM» (<http://useum.org/>) και εξοικειωμένη με ζητήματα πληθοπορισμού και ανοιχτότητας.

Η ανάγκη που προέκυψε για τους διοργανωτές να πείσουν τους πολιτιστικούς οργανισμούς, δηλαδή τους κύριους και πρωταρχικούς ευνοούμενους από τη δράση, για τα οφέλη αυτής και τη σημασία της συμμετοχής τους, αντανακλά ακριβώς αυτή τη μη κατανόηση της δυναμικής του project που σχολιάστηκε στο παράδειγμα του ΚΘΒΕ και -εάν μου επιτραπεί το νοητικό άλμα- της δυναμικής των πληθοποριστικών πρακτικών εν γένει. Αντανακλά σε ένα δεύτερο βαθμό και τα όσα αναλύθηκαν στη θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος αναφορικά με τους κινδύνους και τα προβλήματα εφαρμογής πληθοποριστικών πρακτικών (βλ. κεφάλαιο Α', σελ. 23 κ.ε.), επιδεικνύοντας την άρνηση ή έστω δυσχέρεια των πολιτιστικών οργανισμών να αλλάξουν, να αναθεωρήσουν το ρόλο και τον τρόπο λειτουργίας τους και να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση τους με το κοινό στο πλαίσιο των κοινωνικών αλλαγών που έχουν επιφέρει οι τεχνολογικές εξελίξεις και η ψηφιακή εξέλιξη.

Στον αντίποδα των δυσσιώνων αυτών παρατηρήσεων για τον πολιτιστικό τομέα εν γένει, έρχεται να σταθεί ως απάντηση το ίδιο το Thesswiki και το σύνολο των πολιτιστικών οργανισμών που το στήριξαν με ενθουσιασμό (βλ. παραπάνω), αλλά και ολόκληρη η δεύτερη φάση αυτού, όπως την ορίσαμε ανωτέρω. Η δράση πρωτοβουλίας του ΑΠΘ συγκεκριμένα, αποτελεί πραγμάτωση των στόχων που επιδιώκονται με την εφαρμογή του πληθοπορισμού και έρχεται να διαψεύσει την αδράνεια των πολιτιστικών ιδρυμάτων, να αναδείξει τη συμμετοχικότητα των δράσεων πληθοπορισμού και να συμβάλει στη δημιουργία κοινοτήτων σε αυτό το πλαίσιο.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί εδώ πως αυτές οι δύο πλευρές του νομίσματος δεν αλληλοαναιρούνται. Αντίθετα, υποδεικνύουν την πραγματικότητα (την πραγματική κατάσταση) του φαινομένου του πληθοπορισμού όπως συμβαίνει αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, ενός νέου φαινομένου, μίας νέας πρακτικής που δημιουργεί παράλληλα ενθουσιασμό και αμφισβήτηση και απαιτεί ταυτόχρονα νέους τρόπους διαχείρισης περιεχομένου και κατάργηση παραδοσιακών πρακτικών.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η ως άνω ανάλυση αποτέλεσε μια εμπειρική προσέγγιση του φαινομένου του πληθοπορισμού, όπως αυτό εμφανίζεται στον πολιτιστικό χώρο στην Ελλάδα. Μελετώντας την περίπτωση του Thesswiki, με εργαλείο έναν συνδυασμό μεθοδολογικών προσεγγίσεων και συγκεκριμένα ποιοτικές συνεντεύξεις με τον project manager του έργου και τρεις από τους συμμετέχοντες, έρευνα ερωτηματολογίου και μελέτη έγγραφου και οπτικού υλικού, καταλήξαμε με ασφάλεια στην αναγνώριση του project ως μίας δράσης πληθοπορισμού, σύμφωνα με τη θεωρητική προσέγγιση του όρου που πραγματοποιήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Επεκτείνοντας περαιτέρω την περιγραφική μας μελέτη, εντοπίσαμε ορισμένα χαρακτηριστικά της δράσης, όπως η μικρή συμμετοχή του κοινού, η στάση των πολιτιστικών οργανισμών, τα κίνητρα των συμμετεχόντων κ.α., τα οποία σχολιάστηκαν εκτενέστερα, καθώς αναδεικνύουν ορισμένες ιδιαιτερότητες του Thesswiki που αντανakλούν αντίστοιχα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συμπεριφορές που παρατηρούνται στον ελληνικό πολιτιστικό χώρο εν γένει.

Η εμπειρική μας προσέγγιση φαίνεται να καταλήγει στο εξής συμπέρασμα: το Thesswiki αποτελεί την πρώτη συνειδητή και οργανωμένη προσπάθεια εφαρμογής πληθοποριστικών πρακτικών στον τομέα του πολιτισμού στην Ελλάδα. Παρουσιάζει, ωστόσο, ορισμένες ελλείψεις, οι οποίες σε συνδυασμό με τις διαφορές που παρουσιάζει η ελληνική πολιτιστική σκηνή σε σχέση με αντίστοιχες του εξωτερικού, στερήσαν από το project τη μεγαλύτερη εμβέλεια και αντίκτυπο που δικαιούτο, δεδομένου του τρόπου οργάνωσής του και της πρωτοποριακής του φύσης. Σε κάθε περίπτωση, το project εγκαινίασε νέες πρακτικές στρατηγικού σχεδιασμού και εφαρμογής πρακτικών ανοιχτότητας και συμμετοχικότητας, ώστε η σημασία του να είναι αδιαμφισβήτητη και να αναμένουμε την περαιτέρω εξέλιξη του με τεταμένο ενδιαφέρον.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο πληθοπορισμός στον πολιτιστικό τομέα, μια πρακτική συμμετοχικής δράσης, κατά την οποία το κοινό συνεργάζεται με τους πολιτιστικούς οργανισμούς με σκοπό τον πορισμό μίας ορισμένης εργασίας, αποδεικνύεται κάτι παραπάνω από μία τάση της εποχής ή μία ακόμη ευφάνταστη ονομασία της κλασικής και παραδοσιακής εθελοντικής εργασίας. Είναι ένα φαινόμενο πολύπλοκο και πολυδιάστατο που εφαρμοζόμενο στον πολιτιστικό τομέα ανασύρει ενδιαφέροντα ζητήματα που αφορούν όχι μόνο την έννοια της ανοιχτότητας και συμμετοχικότητας, αλλά και τον ίδιο το ρόλο των πολιτιστικών οργανισμών, τη θέση τους στην κοινωνία της διαδικτυακής διασύνδεσης, τη σχέση τους με το κοινό τους και την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις ανάγκες του.

Μελετώντας το φαινόμενο του πληθοπορισμού και επιδιώκοντας να αποτυπώσουμε τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζεται και αξιοποιείται στο πολιτιστικό πεδίο, η συζήτηση στράφηκε ευλόγως σε καίρια ζητήματα που μονοπωλούν σταθερά το ενδιαφέρον και τις ανησυχίες της πολιτιστικής κοινότητας. Ποιος είναι ο ρόλος ενός πολιτιστικού οργανισμού στη σύγχρονη εποχή; Δικαιούται να αξιώνει το πλεονέκτημα της αυθεντίας ή οφείλει να αποθεώσει τη σοφία του πλήθους και τη συμμετοχική γνώση; Τι συνεπάγεται ο εθελοντισμός στο πλαίσιο του; Τι μπορεί να απαιτεί από το κοινό του και τι μπορεί το κοινό του να απαιτεί από αυτόν;

Η μελέτη οδήγησε σε ενδιαφέρουσες και χρήσιμες παρατηρήσεις τόσο σε ό,τι αφορά τα κίνητρα και τις προσδοκίες των πολιτιστικών ιδρυμάτων κατά την εφαρμογή μιας πληθοποριστικής δράσης, όσο και σε ό,τι αφορά τους λόγους (συναισθήματα, στρατηγικές, προσδοκίες) που κινητοποιούν το κοινό προς την εθελοντική προσφορά στο πλαίσιο μίας πληθοποριστικής πρακτικής. Τα σχετικά συμπεράσματα αναλύθηκαν περαιτέρω στη βάση παραδειγμάτων και σχετικών προσπαθειών που έχουν γίνει στο παρελθόν και επιδιώχθηκε η αποτύπωση –σε έναν πρώιμο βαθμό- ορισμένων παραγόντων που συμβάλλουν στη διεξαγωγή μιας επιτυχούς δράσεως πληθοπορισμού, μιας δράσεως δηλαδή που οδηγεί όχι μόνο στην ολοκλήρωση της προσδοκώμενης εργασίας, αλλά και στη δημιουργία μίας ομάδας, μίας κοινότητας ατόμων με αυτόνομη δράση και κίνητρα.

Προσπαθώντας στη συνέχεια να μελετήσουμε το φαινόμενο όπως εκφράζεται στον ελληνικό χώρο, πραγματοποιήσαμε μελέτη περίπτωσης στο project Thesswiki, την πρώτη δράση πληθοπορισμού στην Ελλάδα, ή έστω την πρώτη δράση που συνειδητά επεδίωξε την εφαρμογή πληθοποριστικών πρακτικών διεξαγωγής. Το ενδιαφέρον μας εστιάστηκε στην περιγραφή της δράσης, στην αποτύπωση του τρόπου διοργάνωσης και διεξαγωγής της, προκειμένου να διερευνήσουμε εάν και σε ποιο βαθμό παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά μίας πληθοποριστικής δραστηριότητας, όπως αυτά προέκυψαν από τη θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου στο πρώτο κεφάλαιο.

Σε δεύτερο στάδιο ενδιαφερθήκαμε για την περαιτέρω διερεύνηση ορισμένων ζητημάτων που ανέκυψαν κατά τη διεξαγωγή της μελέτης, δημιουργώντας ερευνητικούς προβληματισμούς και προκαλώντας το ενδιαφέρον μας. Η ερευνητική διαδικασία που περιελάμβανε τη διεξαγωγή ποιοτικών συνεντεύξεων και δειγματοληπτικής έρευνας ερωτηματολογίου και τη μελέτη έγγραφου και οπτικού υλικού, καθώς και δημοσιογραφικών πηγών, οδήγησε σε μία πλήρη και ολοκληρωμένη αποτύπωση της δράσης, πέτυχε την ανάδειξη του πληθοποριστικού της χαρακτήρα, καθώς και των ιδιαιτεροτήτων της εφαρμογής της που συνδέονται κυρίως με τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου πολιτιστικού χώρου στην Ελλάδα, ωστόσο, δεν κατάφερε να χαρτογραφήσει αποτελεσματικά το προφίλ των χρηστών που συμμετείχαν στη δράση, έναν από τους αρχικούς στόχους της έρευνας.

Η περαιτέρω μελέτη, επομένως, του φαινομένου του πληθοπορισμού, όπως αυτό εκφράζεται με δράσεις στην Ελλάδα, κρίνεται αναγκαία. Η μελέτη αυτή θα πρέπει να εστιάσει σε μεγαλύτερο βαθμό στους συμμετέχοντες εθελοντές, διερευνώντας εις βάθος τα κίνητρα και τις προσδοκίες τους και τους τρόπους με τους οποίους ανταποκρίνονται στις πληθοποριστικές πρακτικές. Το συμμετέχον κοινό, άλλωστε, είναι εκείνο που θα καθορίσει την επιτυχία ή μη μιας δράσης και εκείνο που έχει τη δυναμική να διαμορφώσει και να εξελίξει τις πληθοποριστικές πρακτικές.

Αναλογιζόμενοι τα ανωτέρω φαίνεται να επιστρέφουμε σε όσα είπε η Mia Ridge σχολιάζοντας τη συμμετοχική κουλτούρα που καταλαμβάνει σταδιακά τον πολιτιστικό χώρο:

«Αυτό δεν είναι μια συζήτηση για την τεχνολογία, είναι μια συζήτηση για τους ανθρώπους-τί θέλουν, τί φοβούνται, πώς μπορούμε να τα ξεπεράσουμε όλα αυτά για να συνεργαστούμε και να δημιουργήσουμε από κοινού».

Πράγματι, στον πυρήνα των πληθοποριστικών δράσεων φαίνεται να βρίσκεται πάντα η κοινότητα, με άλλα λόγια, το κοινό υπό τη μορφή μίας ομάδας, μίας συλλογικότητας. Και δεν θα ήταν αυθαίρετο να πούμε πως σε αυτό ακριβώς το στοιχείο έγκειται η σημασία και το ενδιαφέρον της πληθοποριστικής πρακτικής.

Ο πληθοπορισμός δεν αποτελεί παρά μία ακόμη μορφή εμπλοκής του κοινού στις δράσεις ενός πολιτιστικού οργανισμού. Ωστόσο, μιλάμε για μία εμπλοκή που λαμβάνει υπόψη της τόσο τις ανάγκες του οργανισμού, όσο και εκείνες του κοινού, μία εμπλοκή που δεν συνεπάγεται τη στείρα κατανάλωση πολιτιστικής πληροφορίας ή την αποστειρωμένη πολιτιστική εμπειρία, αλλά ούτε και την ανάθεση εργασιών ή τη διεκπεραίωση αγγαροδουλειάς.

Αντίθετα, ο πληθοπορισμός στοχεύει σε μια εμπλοκή που θα επιτευχθεί στη βάση της ισότιμης συνεργασίας, κατά την οποία ο οργανισμός, πιο τρωτός από ποτέ, θα εκθέσει τις ανάγκες και τις ελλείψεις του και θα καλέσει το κοινό του, ως άλλον συνεργάτη (συνεργάτη που δύναται να ελέγξει την εξέλιξη των πραγμάτων και να επηρεάσει τις αποφάσεις που θα ληφθούν), να προσφέρει λύσεις, να βοηθήσει, να

συμπράξει, να συμβάλει στην πραγμάτωση του οράματος του οργανισμού, γενόμενος μέρος αυτού.

Ο πληθοπορισμός, πριν και περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, μιλάει για την οικοδόμηση κοινοτήτων. Μονό που αυτή τη φορά οι κοινότητες δεν κλείνονται σε τέσσερις τοίχους, ούτε περιβάλλονται από σύνορα γειτονιών, πόλεων ή χωρών. Οι κοινότητες πλέον είναι διαδικτυακές και άρα ατέρμονες, όπως ατέρμονη φαίνεται να είναι και η δυναμική τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alam S., Campbell J., Crowdsourcing motivations in a not-for-profit GLAM context: The Australian Newspapers Digitization Program in *ACIS 2012: Proceedings of the 23rd Australasian Conference on Information Systems 2012*, 1–11.
Online στη διεύθυνση: <http://dro.deakin.edu.au/eserv/DU:30049107/alam-crowdsourcingmotivations-2012.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Alam S., Campbell J., Dynamic Changes in Organizational Motivations to Crowdsourcing for GLAMs, *Thirty Fourth International Conference on Information Systems*, Μιλάνο, 2013.
- Andriole S. J., Business Impact of Web 2.0 Technologies, *Communications of the ACM*, 53(12) 2010, 67-79.
- Arends M., Froschauer J., Goldfarb D., Merkl D., Weingartner M., Analyzing user motivation in an art folksonomy in *Proceedings of the 12th International Conference on Knowledge Management and Knowledge Technologies (i-KNOW '12)*, New York: ACM, 2012.
Online στη διεύθυνση: <http://doi.acm.org/10.1145/2362456.2362473> (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Askin N., Collaboration and Crowdsourcing: the Future of LAM Convergence, *The UBC School of Library, Archival and Information Studies Student Journal*, 2015, 1-12.
- Babbie E., *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*, Κριτική, 2011.
- Baltussen L., Oomen J., Briknerink M., Zeinstra M., Timmermans M., Open Culture Data: Opening GLAM Data Bottom-up, *Museums and the Web Conference*, Apr. 17-20, 2013.
- Brabham D. C., Crowdsourcing as a Model for Problem Solving: An Introduction and Cases, *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 14(1) 2008, 75-90.
- Brabham D. C., Moving the crowd at iStockphoto: The composition of the crowd and motivations for participation in a crowdsourcing application, *First Monday*, 13(6), 2008.

- Carletti L., McAuley D., Price D., Giannachi G., Benford S., Digital Humanities and Crowdsourcing: An Exploration, *Museums and the Web Conference*, Apr. 17-20, 2013.
- Clary G., Snyder M., Ridge R., Copeland J., Stukas A., Haugen J., Miene P., Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach, *Journal of Personality and Social Psychology*, 1998, 74(6): 1516–1530.
Cohen P., Scholars Recruit Public for Project, *The New York Times*, Δεκ. 27, 2010.
Online στη διεύθυνση: http://www.nytimes.com/2010/12/28/books/28transcribe.html?_r=0 (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Crowston K., Fagnot I., The Motivational Arc of Massive Virtual Collaboration in *Proceedings of the IFIP WG 9.5 Working Conference on Virtuality and Society: Massive Virtual Communities*, Ιουλ. 1-2, 2008.
- De Boer V., Hildebrand M., Aroyo L., De Leenheer P., Dijkshoorn C., Tesfa B., Schreiber G., Nichesourcing: Harnessing the power of crowds of experts in *Proceedings of the 18th International Conference on Knowledge Engineering and Knowledge Management*, EKAW 2012, 16–20.
- Doan A., Ramakrishnan R., Halevy A. Y., Crowdsourcing Systems on the World-Wide Web, *Communications of the ACM*, (54)4 2011, 86-96.
- Estellés-Arolas E., González-Ladrón-de-Guevara F., Towards an Integrated Crowdsourcing Definition, *Journal of Information Science*, 2012, 1-14.
- Estermann B., Diffusion of Open Data and Crowdsourcing among Heritage Institutions: Results of a Pilot Survey in Switzerland, *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, Φεβ. 28, 2014.
- Evans M., Archives of the People, by the People, for the People, *The American Archivist*, 2007 (70), 387-400.
- Ferrari B., Fidanboyly M., How crowdsourcing and open innovation could change the world?, *The Guardian*, Ιουν. 28, 2013.
Online στη διεύθυνση: <http://www.theguardian.com/sustainable-business/crowdsourcing-open-innovation-change-world> (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).

- Fleurbaey E., Eveleigh A., Crowdsourcing: Prone to Error? *In International Council on Archives Conference*, 2012, Australia.
- Geiger D., Seedorf S., Schader M., Managing the Crowd: Towards a Taxonomy of Crowdsourcing Processes in *Proceedings of the Seventeenth Americas Conference on Information Systems*, Ντιτρόιτ, Μίσιγκαν, Αυγ. 4-7, 2011.
- Giudice K. D., Crowdsourcing credibility: The impact of audience feedback on Web page credibility in *Proceedings of the 73rd ASIS&T Annual Meeting on Navigating Streams in an Information Ecosystem*, ASIS&T'10, 2010.
- Holley R., Crowdsourcing: How and why should libraries do it?, *D-Lib Magazine*, Μαρ. 11, 2010 (16).
Online στη διεύθυνση: <http://www.dlib.org/dlib/march10/holley/03holley.html> (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Howe J., Crowdsourcing: A definition, *Wired*, Ιουν. 2, 2006. Online στη διεύθυνση: http://crowdsourcing.typepad.com/cs/2006/06/crowdsourcing_a.html (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Howe J., The rise of crowdsourcing, *Wired*, Ιουν. 2006. Online στη διεύθυνση: http://www.wired.com/wired/archive/14.06/crowds_pr.html (τελευταία πρόσβαση: 22/05/2016).
- Huberman B.A., Romero D.M., Wu F., Crowdsourcing, Attention and Productivity, *Journal of Information Science*, 2009, 35(6): 758–765.
- Jordan R., Bracey G., Gay P., Lintott C., Murray P., Schawinski K., Szalay A., Vandenberg J., Galaxy Zoo: Exploring the motivations of citizen science volunteers, *Astronomy Education Review*, 2010, 9(1).
- LeFurgy B., Crowdsourcing the Civil War: Insights Interview with Nicole Saylor, *The Library of Congress Blog*, Δεκ. 5, 2011. Online στη διεύθυνση: <https://blogs.loc.gov/digitalpreservation/2011/12/crowdsourcing-the-civil-war-insights-interview-with-nicole-saylor/> (τελευταία πρόσβαση: 10/05/2016).
- Lori Byrd Phillips, Digital Marketing Coordinator at The Children's Museum of Indianapolis in *Interviews with experts in museums and new media*. Online στη διεύθυνση: <http://www.musete.ch/2013/10/21/lori-byrd-phillips-digital-marketing->

[coordinator-the-childrens-museum-of-indianapolis/](#) (τελευταία πρόσβαση: 15/05/2016).

- Mason J., *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Πεδίο, 2011.
- Moyle M., Tonra J., Wallace V., Manuscript transcription by crowdsourcing: Transcribe Bentham, *Liber Quarterly*, 2011, 20(3–4): 347–356.
- Noordegraaf J., Bartholomew A., Briknerink M., Eveleigh A., Modeling Crowdsourcing for Cultural Heritage, *Museums and the Web Conference*, Απρ. 2-5, 2014.
- Noordegraaf J., Crowdsourcing Television’s Past, *Journal of Media History*, 2012, 14(2): 108-120.
- Oded N., What motivates Wikipedians?, *Communications of the ACM*, 2007, 50(11):60–64.
- Oomen J., Aroyo L., Crowdsourcing in the Cultural Heritage Domain: Opportunities and Challenges in *Proceedings of the 5th International Conference on Communities and Technologies*, 2011, 138-149.
- Oomen J., Baltussen L.fB., Limonard S., Brinkerink M., Van Ees A., Aroyo L., Vervaart J., Afsar K., Gligorov R., Emerging practices in the Cultural Heritage domain: Social tagging of audiovisual heritage in *Proceedings of the WebSci10: Extending the Frontiers of Society On-Line*, Raleigh, N.C, 2010. Online στη διεύθυνση: http://journal.webscience.org/337/2/websci10_submission_23.pdf (τελευταία πρόσβαση: 23/05/2016).
- Owens T., Crowdsourcing the Civil War: Insights interview with Nicole Saylor, *The Signal: The Library of Congress Digital Preservation Blog*, Δεκ. 6, 2012. Online στη διεύθυνση: <http://blogs.loc.gov/digitalpreservation/2011/12/crowdsourcing-the-civil-war-insights-interview-with-nicole-saylor/> (τελευταία πρόσβαση: 15/05/2016).
- Owens T., Digital Cultural Heritage and the Crowd, *Curator: The Museum Journal*, 56(1), 2013.
- Owens T., The Crowd & the Library. The Agony and the Ecstasy of “Crowdsourcing” our Cultural Heritage, *Digital Archivist*, The Library of Congress, 2013.

- Quinn A., Bederson B., *Human Computation: A Survey and Taxonomy of a Growing Field*, University of Maryland, College Park, Human-Computer Interaction Lab, Institute for Advanced Computer Studies, 2011.
- Ridge M., Frequently Asked Questions about crowdsourcing in cultural heritage, Ιουν. 3, 2012. Online στη διεύθυνση: <http://www.openobjects.org.uk/2012/06/frequently-asked-questions-about-crowdsourcing-in-cultural-heritage/> (τελευταία πρόσβαση: 23/05/2016).
- Ridge M., From Tagging to Theorizing: Deepening Engagement with Cultural Heritage through Crowdsourcing, *Curator The Museum Journal*, Οκτ. 2013, 56(4): 1-16.
- Ridge M., Sharing is caring keynote 'Enriching cultural heritage collections through a Participatory Commons', Μαρ. 31, 2014. Online στη διεύθυνση: <http://www.openobjects.org.uk/2014/03/sharing-is-caring-keynote-enriching-cultural-heritage-collections-through-a-participatory-commons/> (τελευταία πρόσβαση: 15/05/2016).
- Robson C., *Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου*, Gutenberg, 2^η εκδ., 2010.
- Romeo F., Blaser L., Bringing Citizen Scientists and Historians Together, *Museums and the Web Conference*, Apr. 6-9, 2011.
- Schenk E., Guittard C., Crowdsourcing: What can be Outsourced to the Crowd, and Why? A Technical Report, *HAL*, Δεκ. 7, 2009.
- Simon N., Self-expression is Overrated: Better Constraints Make Better Participatory Experiences, Μαρ. 16, 2009. Online στη διεύθυνση: <http://museumtwo.blogspot.gr/2009/03/self-expression-is-over-rated-better.html> (τελευταία πρόσβαση: 15/05/2016).
- Simon N., The Participatory Museum, *Santa Cruz California: Museum 2.0*, 2010.
- Smith -Yoshimura K., Schein C., Social Metadata for Libraries, Archives and Museums Part 1: Site Reviews, Dublin Ohio: OCLC Research, 2011.
- Smith -Yoshimura K., Schein C., Social Metadata for Libraries, Archives and Museums Part 3: Recommendations and Readings, Dublin Ohio: OCLC Research, 2011.

- Smith-Yoshimura K., Social Metadata for Libraries, Archives, and Museums: Executive Summary, OCLC Research, 2012, Dublin, Ohio.
- Terras M., Digital curiosities: resource creation via amateur digitization, *Literary and Linguistic Computing*, 25(4) 2010, 425-438.
- Vukovic M., Crowdsourcing for Enterprises in *Proceedings of the 2009 Congress on Services-I*, IEEE Computer Society, Washington DC, USA, 2009, 686-692.
- Winchester S., *The Professor and the Madman*, New York: HarperPerennial, 1999.
- Wyatt L., Wikipedia and GLAMS, Presentation at the *Europeana conference*, Amsterdam, 2010. Online στη διεύθυνση: <http://prezi.com/fdijl0tfgghu/wikipediaglams> (τελευταία πρόσβαση: 15/05/2016).
- Yin R., *Case Study Research: Designs and Methods*, SAGE, 2nd ed., 1994.
- Zlodi G., Ivanjko T., Crowdsourcing Digital Cultural Heritage, *Information Governance*, 2013, 4:199-207.
- <http://caise.insci.org/uploads/docs/PPSR%20report%20FINAL.pdf>.
- <http://opengov.thessaloniki.gr/smart-city/smart-projects/smart-thesswiki>
- <http://parallaximag.gr/thessaloniki/thesswiki-psifiopiontas-ti-thessaloniki>
- <http://sep4u.gr/20032/diethnis-diakrisi-gia-tin-drasi-thesswiki-tou-apth/>
- <http://voria.gr/index.php/article/i-thesswiki-tis-vivliothikis-tou-apth-anamesa-stis-10-kaliteres-diethnos>
- <http://www.cnn.gr/news/ellada/story/22441/h-vivliothiki-toy-apth-kai-to-thesswiki-stin-10ada-kalyteron-drason-pagkosmios>
- <http://www.cnn.gr/news/ellada/story/22441/h-vivliothiki-toy-apth-kai-to-thesswiki-stin-10ada-kalyteron-drason-pagkosmios>
- <http://www.ifla.org/node/10258?og=75>
- http://www.lib.auth.gr/el/IFLA_Biblibre_awards2016
- http://www.lib.auth.gr/el/IFLA_Biblibre_awards2016
- <http://www.lib.auth.gr/thesswiki>
- <http://www.matrix24.gr/2016/02/diakrisi-gia-ti-drasi-thesswiki/>
- <http://www.outnow.gr/news/ellada-news/thesswiki-i-thessaloniki-apokta-ti-diki-tis-wikipedia/>
- <http://www.postscriptum.gr/erga/thesswiki/>

- <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/eisagogi-stin-ennaia-toy-ypertopikoy/>
- <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/epitychis-oloklirosi-toy-thesswiki-tis-vivliothikis-toy-aph/>
- <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/to-thesswiki-koryfonetai-stis-26-kai-27-septemvrioy/>
- <http://www.postscriptum.gr/nea-apopseis/to-thesswiki-synechizetai-kai-apokta-neoys-filoys/>
- <http://www.salonicanews.com/2016/02/thesswiki.html>
- <http://www.seleo.gr/thessalonikh/202422-thesswiki-i-logotexnia-tis-thessalonikis-sto-diadiktyo#.VwVaefl97IU>
- <http://www.thestival.gr/society/paideia/item/231364-i-logotexniki-thessaloniki-sti-wikipedia>
- <http://www.typosthes.gr/gr/topika/article/91285/thessaloniki-diakrisi-gia-ti-drasi-thesswiki-tou-aph--bike-sto-top-10-/>
- <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/2159/1969>.
- https://el.wikibooks.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%B1:%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%BF%CF%85%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D/Thesswiki
- <https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Thesswiki.pdf>
- <https://ellak.gr/2015/10/nea-apo-ton-planitiplanet-ellak-gr-apologismos-ekdiloseon-thesswiki-26-279/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:GLAM/The_Children%27s_Museum_of_Indanapolis/Caplan_Collection
- <https://iguru.gr/2015/09/23/51621/thesswiki-wikimedia-cee-meeting-2015/>
- <https://meta.wikimedia.org/wiki/Thesswiki>

- <https://mycontent.ellak.gr/2015/12/07/ergastirio-wikipedia-fitites-tou-apth-sindeoun-tin-logotechnia-me-ton-astiko-isto-tis-thessalonikis/>
- <https://mycontent.ellak.gr/2015/12/07/ergastirio-wikipedia-fitites-tou-apth-sindeoun-tin-logotechnia-me-ton-astiko-isto-tis-thessalonikis/>
- <https://mycontent.ellak.gr/2015/12/22/apologismos-tou-ergastiriou-limmatografisis-wikipedia-sto-apth-enas-logotechnikos-peripatos-sti-thessaloniki/>
- https://outreach.wikimedia.org/wiki/GLAM/Case_studies/Derby_Museum
- https://outreach.wikimedia.org/wiki/GLAM/Model_projects/Edit-a-thon_How-To
- <https://mycontent.ellak.gr/2015/09/14/%e2%80%8ethesswiki%e2%80%ac-mia-prospathia-psifiopiisis-tis-istorias-ke-tou-politismou-tis-thessalonikis-meso-tis-wikipedia/>
- http://umap.openstreetmap.fr/en/map/thesswiki_62574#14/40.6409/22.9369
- <http://www.skai.gr/player/tv/?mmid=270707>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Ερωτηματολόγιο Δειγματοληπτικής Έρευνας

Ενότητα 1 από 2

Έρευνα Ερωτηματολογίου

Ονομάζομαι Δήμητρα Μουστάκα και στο πλαίσιο του ΠΜΣ «Πολιτιστική Διαχείριση» του Παντείου Παν/μίου εκπονώ διπλωματική εργασία που αφορά στη διοργάνωση πολιτιστικών δράσεων

Για τον σκοπό αυτό μελετώ την περίπτωση του Thesswiki, της πρότυπης δράσης πληθοπορισμού που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη και αποτέλεσε πρωτοποριακή πρωτοβουλία για τον πολιτιστικό τομέα.

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί αποτελεί μέρος της συνολικής μελέτης του Thesswiki και αποσκοπεί στην ανάδειξη ορισμένων πτυχών του προγράμματος.

Η συμμετοχή σας θα συμβάλει ουσιαστικά στην έρευνα και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δεν θα σας πάρει πάνω από 7 λεπτά!
Σας ευχαριστώ θερμά για τον χρόνο σας!

Έλαβα μέρος στο thesswiki ως:

*

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μια.

- Εργαζόμενος σε πολιτιστικό οργανισμό
- Μέλος λέσχης φίλων πολιτιστικού οργανισμού

Φόρμα χωρίς τίτλο

Έμαθα για το thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μια.

- Από τον χώρο εργασίας μου
- Από αναρτήσεις στο facebook
- Από άρθρα στον Τύπο
- Από φίλο/συγγενή/γνωστό
- Από τη Σχολή μου
- Άλλο...

Έλαβα μέρος στο thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μια.

- Στο πλαίσιο της εργασίας μου
- Στο πλαίσιο της σχολής μου
- Γιατί μου φάνηκε ενδιαφέρον
- Γιατί με ενδιαφέρουν τα πολιτιστικά δρώμενα

- Λόγω ενός φίλου/συγγενή/γνωστού

Παρακαλώ αναλύστε παραπάνω τα κίνητρα συμμετοχής

Κείμενο σύντομης απάντησης

Πριν από το thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μια.

- Ήμουν έμπειρος Βικιπαιδιστής.
- Έγραφα λήμματα στη Βικιπαίδεια ανά διαστήματα.
- Γνώριζα τη Βικιπαίδεια αλλά δεν είχα γράψει ποτέ λήμμα.
- Δεν γνώριζα τι είναι η Βικιπαίδεια.
- Άλλο...

Πριν από το thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μια.

- Συμμετείχα ενεργά σε κάποια εθελοντική ομάδα για την πόλη μου.
- Είχα συμμετάσχει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε κάποια εθελοντική δράση για τη
- Συμμετείχα σποραδικά σε εθελοντικές δράσεις για την πόλη μου.
- Δεν είχα συμμετάσχει ποτέ σε κάποια εθελοντική δράση.
- Άλλο...

Πριν από το thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από

- Επισκεπτόμουν συχνά (>2 φορές το μήνα) τα πολιτιστικά ιδρύματα της πόλης.
- Συμμετείχα ορισμένες φορές (>1 φορά το μήνα) σε δράσεις και ημερίδες που οργάνωναν
- Είχα πολύ καιρό να επισκεφθώ κάποια πολιτιστική έκθεση.
- Ήμουν ενεργός εθελοντής και υποστηρικτής κάποιου πολιτιστικού Ιδρύματος.
- Άλλο...

Συμμετέχοντας στο thesswiki: *

Παρακαλώ επιλέξτε τη δήλωση που σας χαρακτηρίζει. Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από

- Έμαθα πράγματα για την πόλη της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα.
- Γνώρισα ενδιαφέροντες ανθρώπους.
- Έμαθα πράγματα για τους πολιτιστικούς οργανισμούς της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα
- Απέκτησα μια νέα δεξιότητα.
- Διασκέδασα και πέρασα καλά.
- Συνέβαλα στην ακαδημαϊκή μου εξέλιξη.
- Ένωσα ότι προσφέρω στην πόλη μου.
- Ένωσα ότι προσφέρω στον πολιτισμό.
- Ένωσα ότι προσφέρω χωρίς να παίρνω όμως κάτι σε αντάλλαγμα.
- Έκανα καινούργιους φίλους/συνεργάτες.
- Βαρέθηκα.
- Έκανα κάτι ωφέλιμο για την επαγγελματική ή/και εκπαιδευτική μου εξέλιξη.

- Κατά κύριο λόγο έχασα τον χρόνο μου.
- Έμαθα κάτι ενδιαφέρον για τη Βικιπαίδεια.
- Εξέλιξα κάποιο ταλέντο μου.
- Έκανα γνωριμίες που θα βοηθήσουν την επαγγελματική μου εξέλιξη.
- Άλλο...

Πριν από το thesswiki ήμουν ενεργός εθελοντής σε κάποια ομάδα *
στην πόλη μου.

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Μετά το τέλος της δράσης θα συνεχίσω να γράφω λήμματα στην *
Βικιπαίδεια για την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Μου άρεσε που συμμετείχα στη δράση, αλλά αυτό που έκανα *
ήταν κανονικά δουλειά των μουσείων και του προσωπικού

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί στο μέλλον μια παρόμοια δράση, θα ήθελα σίγουρα να πάρω μέρος. *

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Η συμμετοχή μου στο thesswiki ήταν *

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Η συμμετοχή μου στο thesswiki δεν ήταν *

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Η συμμετοχή μου στο thesswiki ήταν *

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Μετά το τέλος της δράσης θα συνεχίσω να γράφω λήμματα στην Βικιπαίδεια για τα θέματα που με ενδιαφέρουν. *

Παρακαλώ σημειώστε τη στάση σας σε σχέση με τις παρακάτω δηλώσεις.

- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Παρακαλώ σημειώστε τον βαθμό συμμετοχής σας στις δράσεις του thesswiki με βάση την παρακάτω κλίμακα, όπου το 1 συμβολίζει τη μικρότερη μονάδα μέτρησης και το 6 τη μέγιστη. *

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Παρακαλώ σημειώστε δύο από τα βασικά πλεονεκτήματα που εντοπίσατε στη δράση thesswiki. *

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Παρακαλώ σημειώστε δύο από τα βασικά προβλήματα που εντοπίσατε στη δράση thesswiki.

*

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Μετά την ενότητα 1 **Συνέχεια στην επόμενη ενότητα**

Ενότητα 2 από 2

Δημογραφικά Στοιχεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

Φύλο

- Άντρας
- Γυναίκα
- Άλλο...

Ηλικία

- 18-24
- 25-34
- 35-54
- 55-64
- 65+

Μορφωτικό Επίπεδο

- Απόφοιτος Λυκείου
- Φοιτητής ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- Κάτοχος Διδακτορικού

Επαγγελματική Ιδιότητα

- Ιδιωτικός Υπάλληλος
- Δημόσιος Υπάλληλος
- Ελεύθερος Επαγγελματίας
- Φοιτητής/τρια
- Άνεργος/η
- Συνταξιούχος
- Άλλο...

Κατοικία

- Αθήνα
- Θεσσαλονίκη
- Άλλο, Ελλάδα
- Άλλο, εξωτερικό

2. Σύνοψη Απαντήσεων Δειγματοληπτικής Έρευνας

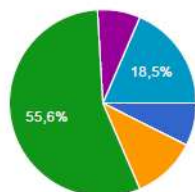
Επεξεργασία αυτής της φόρμας

27 απαντήσεις

Προβολή όλων των απαντήσεων   Να δημοσιευτούν τα αναλυτικά στοιχεία

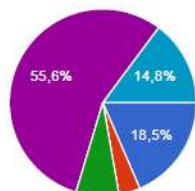
Σύνοψη

Έλαβα μέρος στο thesswiki ως:

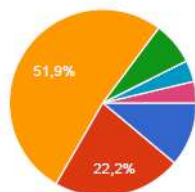
Εργαζόμενος σε πολιτιστικό οργανισμό	2	7.4%
Μέλος λέσχης φίλων πολιτιστικού οργανισμού	0	0%
Έμπειρος Βικιπαιδιστής	3	11.1%
Φοιτητής του ΑΠΘ	15	55.6%
Τίποτα από τα παραπάνω	2	7.4%
Άλλο	5	18.5%

Έμαθα για το thesswiki:

Από τον χώρο εργασίας μου	5	18.5%
Από αναρτήσεις στο facebook	1	3.7%
Από άρθρα στον Τύπο	0	0%
Από φίλο/συγγενή/γνωστό	2	7.4%
Από τη Σχολή μου	15	55.6%
Άλλο	4	14.8%

Έλαβα μέρος στο thesswiki:

Στο πλαίσιο της εργασίας μου	3	11.1%
Στο πλαίσιο της σχολής μου	6	22.2%
Γιατί μου φάνηκε ενδιαφέρον	14	51.9%
Γιατί με ενδιαφέρουν τα πολιτιστικά δρώμενα	2	7.4%
Για να μάθω να χρησιμοποιώ τη Βικιπαίδεια	0	0%
Λόγω ενός φίλου/συγγενή/γνωστού	1	3.7%
Άλλο	1	3.7%

Παρακαλώ αναλύστε παραπάνω τα κίνητρα συμμετοχής σας:

Εργασία και ενδιαφέρον για τον πολιτισμό

αξιοποίηση της τεχνολογίας για τη διάδοση θεμάτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, συμμετοχικότητα και αυτο-εκπαίδευση

Η λογική του πληθοπορισμού είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα προσφέροντας οφέλη τόσο στους διοργανωτές όσο και στους συμμετέχοντες

εμβάθυνση στο wiki

Επαφή με άλλους συμφοιτητές, ενασχόληση με μία δραστηριότητα που αναπτύσσει τη συνεργασία, επαφή με λογοτέχνες της πόλης αλλά και με τον τρόπο που λειτουργεί η Βικιπαίδεια

Η αναζήτηση βιβλιογραφίας και πηγών και η ανάγνωση λογοτεχνικών έργων αναγνωρισμένων λογοτεχνών και ποιητών της Θεσσαλονίκης

Επαφή με τη λογοτεχνική παραγωγή της Θεσσαλονίκης, εμπειρία στη ληματογράφηση στη Wikipedia

Για να γνωρίσω, συμμετέχοντας ενεργά, πως λειτουργεί η Wikipedia.

Είναι μια πρωτότυπη και πρωτότυπη δράση για την Ελλάδα. Ήθελα να συμμετάσχω για να βοηθήσω όπως μπορώ και να δω από κοντά το εγχείρημα. Πιστεύω ότι πρέπει να η ιδέα πρέπει να συνεχίσει.

Πρόταση από καθηγητή της σχολής μου που αποδέχτηκε λόγω ενδιαφέροντος

ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία, για τη λογοτεχνία στη νέα ψηφιακή συνθήκη, ενδιαφέρον για τη συνεργασία με τις συμφοιτήτριες και τους συμφοιτητές μου σε ένα "δικό μας" project, επιθυμία/ανάγκη να γίνουμε παραγωγικότεροι/ες στο πλαίσιο μιας θεωρητικής σχολής, καινούρια γνωριμία με τη Θεσσαλονίκη και τους συγγραφείς / τις συγγραφέισσες της

Μας το πρότεινε κάποιος καθηγητής και το βρήκα ενδιαφέρον

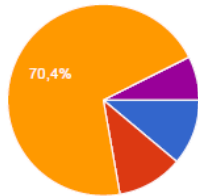
Ενδιαφέρομαι α) για τη λογοτεχνία, β) για τις νέες τεχνολογίες (κατ' επέκταση για τον πληθοπορισμό), γ) για ομαδικές δράσεις

Θεωρώ σημαντική την εξωστρέφεια και τη σύνδεση με την κοινωνία και θεωρήσα ότι η συγκεκριμένη δράση ήταν πολλαπλά σημαντική για το πανεπιστήμιο, τους φοιτητές, την κοινωνία

ήθελα να συμμετέχω σε κάτι πρωτότυπο που θα έσπαε το μουντό αμφιθέατρο. Το έκανα από περιέργεια να μάθω τι βρίσκεται πίσω από το μάθημα, γιατί το πανεπιστήμιο δεν είναι στείρο λυκειακό μάθημα αλλά χώρος αλληλεπίδρασης.

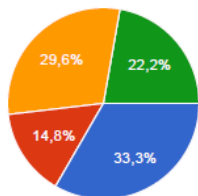
Η διασύνδεση των πολιτιστικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την Βικιπαίδεια και το Wikimedia ευρύτερα, είναι αρκετά διαδομένη στο εξωτερικό και πολύ χρήσιμη για την ανάπτυξη και εμπλουτισμό των εγχειρημάτων μας με περιοχόμενο αλλά και συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σε αυτούς που συμμετέχουν.

Πριν από το thesswiki:

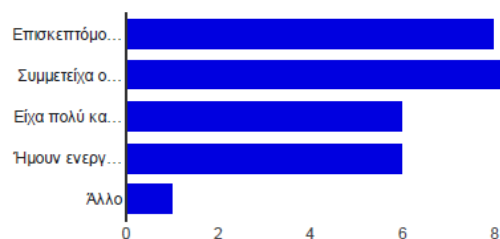
Ήμουν έμπειρος Βικιπαιδιστής.	3	11.1%
Έγραφα λήμματα στη Βικιπαίδεια ανά διαστήματα.	3	11.1%
Γνώριζα τη Βικιπαίδεια αλλά δεν είχα γράψει ποτέ λήμμα.	19	70.4%
Δεν γνώριζα τι είναι η Βικιπαίδεια.	0	0%
Άλλο	2	7.4%

Πριν από το thesswiki:

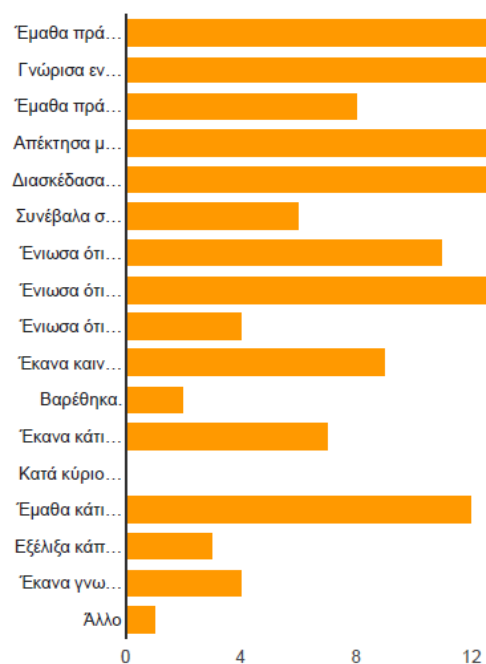
Συμμετείχα ενεργά σε κάποια εθελοντική ομάδα για την πόλη μου.	9	33.3%
Είχα συμμετάσχει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε κάποια εθελοντική δράση για την πόλη μου.	4	14.8%
Συμμετείχα σποραδικά σε εθελοντικές δράσεις για την πόλη μου.	8	29.6%
Δεν είχα συμμετάσχει ποτέ σε κάποια εθελοντική δράση.	6	22.2%

Πριν από το thesswiki:

Επισκεπτόμουν συχνά (>2 φορές το μήνα) τα πολιτιστικά ιδρύματα της πόλης.	8	29.6%
Συμμετείχα ορισμένες φορές (>1 φορά το μήνα) σε δράσεις και ημερίδες που οργάνωναν οι πολιτιστικοί φορείς της πόλης μου.	10	37%
Είχα πολύ καιρό να επισκεφθώ κάποια πολιτιστική έκθεση.	6	22.2%
Ήμουν ενεργός εθελοντής και υποστηρικτής κάποιου πολιτιστικού Ιδρύματος.	6	22.2%
Άλλο	1	3.7%

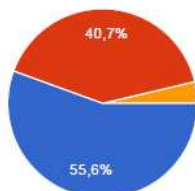
Συμμετέχοντας στο thesswiki:

Έμαθα πράγματα για την πόλη της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα.	13	48.1%
Γνώρισα ενδιαφέροντες ανθρώπους.	14	51.9%
Έμαθα πράγματα για τους πολιτιστικούς οργανισμούς της Θεσσαλονίκης που δεν γνώριζα.	8	29.6%
Απόκτησα μια νέα δεξιότητα.	16	59.3%
Διασκέδασα και πέρασα καλά.	15	55.6%
Συνέβαλα στην ακαδημαϊκή μου εξέλιξη.	6	22.2%
Ένωσα ότι προσφέρω στην πόλη μου.	11	40.7%
Ένωσα ότι προσφέρω στον πολιτισμό.	13	48.1%
Ένωσα ότι προσφέρω χωρίς να παίρνω όμως κάτι σε αντάλλαγμα.	4	14.8%
Έκανα καινούργιους φίλους/συνεργάτες.	9	33.3%

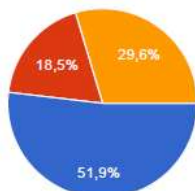
Βαρέθηκα.	2	7.4%
Έκανα κάτι ωφέλιμο για την επαγγελματική ή/και εκπαιδευτική μου εξέλιξη.	7	25.9%
Κατά κύριο λόγο έχασα τον χρόνο μου.	0	0%
Έμαθα κάτι ενδιαφέρον για τη Βικιπαίδεια.	12	44.4%
Εξέλιξα κάποιο ταλέντο μου.	3	11.1%
Έκανα γνωριμίες που θα βοηθήσουν την επαγγελματική μου εξέλιξη.	4	14.8%
Άλλο	1	3.7%

Πριν από το thesswiki ήμουν ενεργός εθελοντής σε κάποια ομάδα στην πόλη μου.

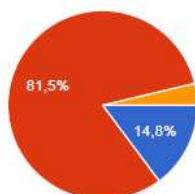
Συμφωνώ	15	55.6%
Διαφωνώ	11	40.7%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	1	3.7%

Μετά το τέλος της δράσης θα συνεχίσω να γράφω λήμματα στην Βικιπαίδεια για την πόλη της Θεσσαλονίκης.

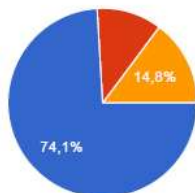
Συμφωνώ	14	51.9%
Διαφωνώ	5	18.5%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	8	29.6%

Μου άρεσε που συμμετείχα στη δράση, αλλά αυτό που έκανα ήταν κανονικά δουλειά των μουσείων και του προσωπικού τους.

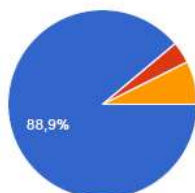
Συμφωνώ	4	14.8%
Διαφωνώ	22	81.5%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	1	3.7%

Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί στο μέλλον μια παρόμοια δράση, θα ήθελα σίγουρα να πάρω μέρος.

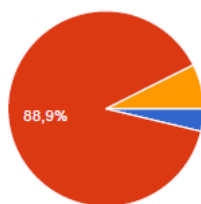
Συμφωνώ	20	74.1%
Διαφωνώ	3	11.1%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	4	14.8%

Η συμμετοχή μου στο thesswiki ήταν ενδιαφέρουσα.

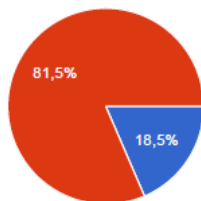
Συμφωνώ	24	88.9%
Διαφωνώ	1	3.7%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	2	7.4%

Η συμμετοχή μου στο thesswiki δεν ήταν ενδιαφέρουσα.

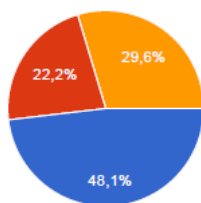
Συμφωνώ	1	3.7%
Διαφωνώ	24	88.9%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	2	7.4%

Η συμμετοχή μου στο thesswiki ήταν κουραστική.

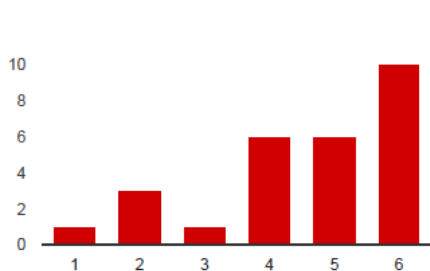
Συμφωνώ	5	18.5%
Διαφωνώ	22	81.5%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	0	0%

Μετά το τέλος της δράσης θα συνεχίσω να γράφω λήμματα στην Βικιπαίδεια για τα θέματα που με ενδιαφέρουν.

Συμφωνώ	13	48.1%
Διαφωνώ	6	22.2%
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	8	29.6%

Παρακαλώ σημειώστε τον βαθμό συμμετοχής σας στις δράσεις του thesswiki με βάση την παρακάτω κλίμακα, όπου το 1 συμβολίζει τη μικρότερη μονάδα μέτρησης και το 6 τη μέγιστη.

1	1	3.7%
2	3	11.1%
3	1	3.7%
4	6	22.2%
5	6	22.2%
6	10	37%

Παρακαλώ σημειώστε δύο από τα βασικά πλεονεκτήματα που εντοπίσατε στη δράση thesswiki.

1. Σύνδεση της πόλης με την ιστορία και τον πολιτισμό της και 2. Ενεργοποίηση των πολιτών στα κοινά και σε εθελοντικές δράσεις

Η προώθηση του πολιτιστικού θησαυρού της πόλης, η ανάδειξη της βικιπαίδειας.

σε βάζει να μοιραστείς γνώση για την πόλη σου φέρνοντάς σε σε επαφή με άλλους ανθρώπους (της πόλης και όχι μόνο)

Είχε πρακτική και εφαρμοσμένη διάσταση. Φιλοξενήθηκε σε εξαιρετικούς χώρους με όλες τις απαραίτητες υποδομές.

Αψογη οργάνωση.

Ανάπτυξη των εθελοντικών δράσεων και ειδικότερα της βικιπαίδειας.

Συλλογικότητα και προσφορά

Εξωστρέφεια της πόλης και του πανεπιστημίου, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (open-source, crowdsourcing κτλ)

Άριστη συνεργασία καθηγητών, φοιτητών και προσωπικού της βιβλιοθήκης. Έγκυρη ενημέρωση των λημμάτων της Βικιπαίδειας.

Εμπλουτισμός της Wikipedia - επαφή ανθρωπιστικών σπουδών με ψηφιακά μέσα

Νέες γνώσεις και πληροφορίες για τη Θεσσαλονίκη και τους συγγραφείς της, Γνώση συγγραφής λημμάτων στη Βικιπαίδεια

1. Η εξοικείωση με το περιβάλλον της wikipedia 2. Η συγγραφή λημμάτων, η έρευνα και η τεκμηρίωση.

Πολιτιστική ενίσχυση της πόλης της Θεσσαλονίκης, Μελέτη διαφορετικών πτυχών της ζωής συγγραφέων και ποιητών της πόλης της Θεσσαλονίκης

Έδωσε κίνητρο σε αρκετούς ανθρώπους να ξεκινήσουν την εισαγωγή λημμάτων στη wikipedia. Αποτελεί βοήθεια και είσοδο σε περισσότερη γνώση για τον ημεδαπό ή αλλοδαπό επισκέπτη κάποιου πολιτιστικού χώρου.

Πρωτοποριακή και καινοτόμος Ενδιαφέρουσα, ειδικά για φοιτητές της φιλοσοφικής σχολής

1) Δημιουργία λημμάτων στη Βικιπαίδεια και ενημέρωση των ήδη υπαρχόντων από ειδικούς. 2) Ευχάριστο κλίμα εργασίας, μαζική κινητοποίηση ανθρώπων διαφορετικών ειδικοτήτων για την υλοποίηση της Δράσης.

συνεργατικότητα, καινούριες γνώσεις και γνωριμίες

Έμαθα να κάνω κάτι που αν δεν γινόταν η δράση αυτή, μάλλον δεν θα μάθαινα.

έμαθα να γράφω λήμματα

Γνώρισα περισσότερα πράγματα για την Θεσσαλονίκη αλλά δεν ασχολήθηκα ιδιαίτερα με την δημιουργία λημμάτων καθώς είχα αναλάβει την φωτογράφιση κάποιων χώρων ιστορικού ενδιαφέροντος, το οποίο όμως βρήκα αρκετά καλό και διασκεδαστικό

Συμβολή για τη Θεσσαλονίκη σε μια παγκόσμιο βελινεκουσ βάση γνώσης

α) Γνωριμία με το εργαλείο ανοιχτού κώδικα (προσωπικό όφελος), β) ενδιαφέρουσα κίνηση η σύζευξη πολιτισμού και γεωγραφίας μέσα από ένα πολύ διαδεδομένο εργαλείο

ομαδικότητα, πολιτιστική προσφορά

Η ομαδική δουλειά και η σύνδεση του πανεπιστημίου με την πόλη

Πραγματοποιήθηκε σε ευχάριστο περιβάλλον και έφερνε σε επαφή ομοϊδεάτες σε μεγάλο βαθμό

καλη προθεση, θετικο κλιμα

γρήγορη καταγραφή

1. Λήμματα βασισμένα σε πηγές που είναι απόλυτα αποδεκτές και προτεινόμενες από τη Βικιπαίδεια, και γραμμένα από φοιτητές/καθηγητές απόλυτα σχετικούς με το κάθε αντικείμενο (και άρα είχαν γνώση των πηγών και πως να τις χρησιμοποιήσουν). 2. Εισαγωγή νέων ανθρώπων στην ιδέα της βικιπαίδειας και το πόσο εύκολη και χρήσιμη είναι η συνεισφορά του κάθε ενός.

Παρακαλώ σημειώστε δύο από τα βασικά προβλήματα που εντοπίσατε στη δράση thesswiki.

1. Μικρή συμμετοχή του κοινού και 2. Μειωμένο ενδιαφέρον των πολιτιστικών οργανισμών

Θα περίμενα μεγαλύτερη συμμετοχή, οι αντιδράσεις στη δράση από ελάχιστους υπαλλήλους των φορέων του δημοσίου. Δεν έγινε ιδιαίτερος ορατή η κινητοποίηση του κόσμου

Θα ήθελα μεγαλύτερη συμμετοχή από τους φορείς της πόλης. Μεγαλύτερη προβολή της δράσης στα ΜΜΕ.

-

Διασταύρωση στοιχείων

Γραφειοκρατία, έλλειψη budget

Προβλήματα σχετικά με την άδεια ανάρτησης στην Βικιπαίδεια. Νομίζω κάποια στιγμή κατέβηκε η σελίδα

Απασχόληση εθελοντικά καταρτισμένου δυναμικού που θα έπρεπε ακριβώς σε τέτοια εγχειρήματα να απασχολείται επαγγελματικά (μέρος των συμμετέχοντων ήταν απόφοιτοι και μεταπτυχιακοί φοιτητές) - Ανοργάνωτη απόπειρα

Έλλειψη καλής οργάνωσης, δε βοηθηθήκαμε ιδιαίτερα στο προπαρασκευαστικό στάδιο

1. Η μη συμμετοχή σε όλα τα στάδια της ληματογράφησης 2. Η ομαδικός συντονισμός

Τα λήμματα μπορούν να τροποποιηθούν από οποιονδήποτε, Για να επιτευχθεί ένα σωστό αποτέλεσμα είναι αναγκαία η συνεργασία πολλών ατόμων

Ίσως χρειαζόταν μεγαλύτερη και πιο έγκαιρη διαφήμιση για να υπήρχε αντίστοιχα μεγαλύτερη προσέλευση επισκεπτών/συμμετεχόντων.

Έλλειψη οργάνωσης Πολύ αργοκίνητες διαδικασίες

1) Κάποιοι χρήστες της Βικιπαίδειας, άγνωστης ταυτότητας και ειδικότητας, οι οποίοι δεν συμμετείχαν στη Δράση, αμφισβήτησαν, αλλοίωσαν ή και διέγραψαν ορισμένα από τα λήμματα που δημιουργήθηκαν. 2) Απουσία κάποιας συμβολικής αμοιβής προς τους εθελοντές (π.χ. δωρεάν συνδρομή για ορισμένο χρονικό διάστημα σε κάποιο φιλολογικό περιοδικό).

κάπως ανοργάνωτη στις λεπτομέρειες (λογικό αφού ήταν η πρώτη προσπάθεια) - αυτοπροβολή κρατικών/θεσμικών οργάνων που εμφανίστηκαν για λίγο στο χωρό και καρπώθηκαν σε μεγάλο βαθμό τη δουλειά των εθελοντών

Συνειδητοποίησα πως αυτή είναι δουλειά για την οποία θα μπορούσαν να πληρωθούν κάποια άτομα, καθώς δεν πρόκειται απλά για την εγγραφή ενός λήμματος. Δεν θα ζητούσαν φοιτητές/-τριες μόνο από τμήματα φιλοσοφικής (και μεταπτυχιακούς/-ές, διδακτορικούς/-ές). Έπρεπε να προσπαθήσουν για χρηματοδότηση. Δεν είμαι σίγουρη αν πήραν χρήματα οι ίδιοι. Η οργάνωση ήταν μέτρια.

δεν ήταν ιδιαίτερα οργανωμένοι

Θα επιθυμούσα να είχα δει και πως γίνονται τα λήμματα για την βικιπαίδεια

Έλλειψη ικανοποιητικού μάρκετινγκ / διαφήμισης της δράσης

α) Σύντομος χρόνος για τη ληματογράφηση, β) Δουλειά ωρών κατέβηκε από άλλους χρήστες γιατί δεν συνάδει με τον τρόπο ληματογράφησης στη Βικιπαίδεια

ελλιπής κατάρτιση στην χρήση της wikipedia, περιορισμένος χρόνος για έρευνα

Θα χρειαζόταν πολύ περισσότερος κόσμος για να γίνει ακόμη καλύτερη δουλειά στη ληματογράφηση

Δεν χρειάστηκε τον προβλεπόμενο χρόνο και η επιτροπή μας κράτησε στον χώρο. Επίσης, οι καθηγητές γίνανε από στυλοδοκίμοι καθηγητές

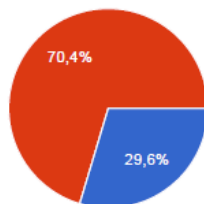
ανοργανωσια, υπερβολικοί στοχοι

αργή ενημέρωση

Εφόσον μιλάμε για το editathon στη Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ και τα γύρω από τη συγκεκριμένη διοργάνωση, δεν υπήρχαν ουσιαστικά προβλήματα.

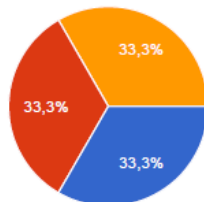
Δημογραφικά Στοιχεία

Φύλο

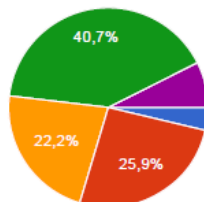
Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό
Αντρας	8	29.6%
Γυναίκα	19	70.4%
Άλλο	0	0%

Ηλικία

Ηλικία	Αριθμός	Ποσοστό
18-24	9	33.3%
25-34	9	33.3%
35-54	9	33.3%
55-64	0	0%
65+	0	0%

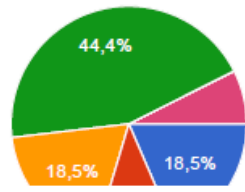
Μορφωτικό Επίπεδο

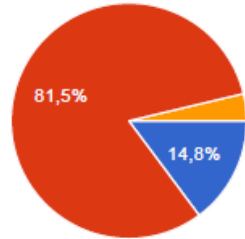
Μορφωτικό Επίπεδο	Αριθμός	Ποσοστό
Απόφοιτος Λυκείου	1	3.7%
Φοιτητής ΑΕΙ/ΤΕΙ	7	25.9%
Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	6	22.2%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού	11	40.7%
Κάτοχος Διδακτορικού	2	7.4%

Επαγγελματική Ιδιότητα

Επαγγελματική Ιδιότητα	Αριθμός	Ποσοστό
Ιδιωτικός Υπάλληλος	5	18.5%
Δημόσιος Υπάλληλος	3	11.1%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	5	18.5%
Φοιτητής/τρια	12	44.4%
Ανεργός/η	0	0%

Συνταξιούχος	0	0%
Άλλο	2	7.4%

Αθήνα	4	14.8%
Θεσσαλονίκη	22	81.5%
Άλλο, Ελλάδα	1	3.7%
Άλλο, εξωτερικό	0	0%

Αριθμός καθημερινών απαντήσεων

